

MEDALIONY POLSKIE

FRANCISZEK JAWORSKI

MEDALIONY POLSKIE

3-60-743-2-21

GALERYA MIASTA LWOWA

MEDALIONY POLSKIE

ZBIÓR RODZINY PRZYBYŚŁAWSKICH

OPISAŁ

FRANCISZEK JAWORSKI

===== NAKŁADEM GMINY MIASTA LWOWA. =====
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI H. ALTENBERGA WE LWOWIE.

9842

III

51-

NA PAPIERZE WELINOWYM OD
BITO DZIESIĘĆ EGZEMPLARZY

X-38773	
9842	<u>III</u>

Aktem z dnia 16 lutego 1908, złożył Wp. Kazimierz Przybysławski, w myśl ostatniej woli zmarłego dnia 1. lutego 1908, ojca swego Władysława Przybysławskiego, zbiór medalionów portretowych polskich i do Polski się odnoszących, jako rodzinny depozyt w zbiorach Galeryi miejskiej we Lwowie, zastrzegając sobie jego dalsze kompletowanie.

Gmina miasta Lwowa, jako właścicielka Galeryi miejskiej, poleciła podpisanemu sporządzenie katalogu, któryby obejmował tak niniejszy depozyt, jak i medaliony będące już przedtem w posiadaniu Galeryi.

W poczuciu wielkiej wagi, którą winien mieć katalog zbioru, jedyne go w swoim rodzaju na obszarze ziem polskich i rzucającego wiele światła na kulturę nawet nie bardzo od nas odległych czasów, nie szczędziła Gmina miasta Lwowa ani kosztów, ani poparcia niniejszemu dziełu. Gdy zaś katalog medalionów portretowych polskich i do Polski się odnoszących jest pierwszą pracą, która w tym zakresie pojawia się w języku polskim — należało go poprzedzić ogólnym wstępem, traktującym tak o historyi medalionu, jak i o ludziach, którzy się nim kiedykolwiek zajmowali. Autor uczynił próbę w tym kierunku, próbę, która wobec zupełnego prawie braku literatury o tym przedmiocie i materiałów uważaną być może raczej za zagajenie kwestyi, aniżeli za jej szczegółowe omówienie.

W układzie katalogu, jak i w opisie poszczególnych okazów, korzystał autor ze światłej a serdecznie chętnej pomocy Wp. Kazimierza Przybysławskiego, którzy wspólnie ze śp. Ojcem swoim kompletował niniejszy zbiór i od lat już zwraca uwagę na wszystko, cokolwiek mieć może zwią-

zek z medalionami. W przeprowadzeniu zaś żmudnej korekty pomocnym był autorowi Wp. Rudolf Mękicki.

W układzie katalogu uwzględniono przede wszystkim wzór, który pozostawił Teofil Rewoliński w litografowanym swoim i mało znanym katalogu medalionów portretowych polskich, oraz pracę dr. Maryana Gumowskiego p. t.: »Medale Jagiellonów«.

Indeks nazw osób portretowanych i artystów, dodany przy końcu dzieła, ma na celu ułatwić orientację w zbiorze i może także usunąć ewentualny brak przejrzystości w samym układzie.

We Lwowie, dnia 3 grudnia 1910.

Franciszek Jaworski.

I.

O medalionach.

Lud rzymski imperatorowi i temuż ludowi, na chwałę swoją, imperator poświęcał od czasu do czasu pięknie, po jednej stronie odrobione sztuki złota lub srebra, podobne do monet, ale dużo od nich większe i znaczniejszej wagi. Na nich wyobrażenia »boskich Cezarów« alegorye lub sceny historyczne kuli wypukło rzeźbiarze, a tabliczki owe — medaliony — zostawały pomnikiem i wspomnieniem, same zaś dla siebie były dziełem sztuki, drobnem, które oglądać i podziwiać należało w samotnej ciszy, albo najwyżej we dwoje. Od Hadryana medaliony stają się coraz częstsze; Antoninus Pius upamiętnił dziewięćsetną rocznicę założenia Rzymu całym ich szeregiem, a na jego rozkaz wyobrazili tam artyści sceny z pierwotnych dziejów miasta — alegorje na medalionach Marka Aureliusza pełne są wyrazu i artystycznego pomysłu ¹⁾ — portret jednak najczęściej się na nich powtarzał i on też pozostał główną cechą medalionu.

Czas pokrył te dzieła sztuki niepamięcią, ukochanie jednostronnych tabliczek ustało, a włoscy medalierzy Odrodzenia, wpatrzeni w prześliczne typy monet rzymskich, obrabiali najchętniej medale ze stron obu: głównej i odwrotnej. Tylko na północ od Alp, w warstatach Norymbergi, taki Piotr Vischer młodszy, Albrecht Dürer i inni

---

¹⁾ Dannenberg Herm. Grundzüge der Münzkunde. Leipzig 1899.

odlewali w bronzie medale większego formatu, na których wizerunek był stroną główną, a strona odwrotna czystą pozostawała i gładką. Medali takich, względnie medalionów portretowych jednostronnych mnożyło się pod owe czasy coraz więcej, tak że wytworzyć się mogła osobna nazwa na oznaczenie całego działu: *Contrefait-Medailles*¹⁾. W poczuciu, że portret jest samoistnym celem dzieła, zerwali nawet niektórzy medalierzy z okrągłą formą medalionu, zbliżając go do monety i nadawali mu kształt prostokątny.

Ale mistrzów niemieckich przewyższył Pastorino ze Sienny (1508—1592) di Giovan Michele de Pastorini, o którym powiada Vassari, że sportretował w medalionie »cały świat, wielkich panów, sławnych ludzi i pospólstwo«. Najpierw robił medaliony portretowe ze stiuku, czy jakiegś innej masy, własnego wynalazku, którą powlekał farbami, później robił modele ze stali, albo głęboko cięte w ołowiu i według nich odlewał w bronzie medaliony jednostronne, noszone podówczas bardzo chętnie na piersiach, albo na kapeluszach. Moda sprzyjała rozwojowi medalionu. Sam Pastorino zrobił ich stokilkadziesiąt, charakterystycznych, decydujących o całym tym dziale medalierstwa, same zaś o niezrównanej wartości artystycznej. Ich cechą zasadniczą jest portret w wypukłorzeźbie, otoczony perlową obwódką, działającą jak ornament, większe od zwykłych medali wymiary, sięgające niekiedy do 78 mm. średnicy i format okrągły.

Między innemi zrobił Pastorino dwa medaliony, mające związek z Polską. Są to mianowicie medaliony żony Zygmunta I, Bony Sforcii w stroju wdowim i napisem otokowym: »Bona Sfor. de Arag. Reg. Pol.« Jeden z nich ma datę 1556, drugi odlany został prawdopodobnie z okazji śmierci królowej.

Nie są jednak te medaliony, robione zresztą po po-

¹⁾ Kenner Fr. Bildnismedaillen der Spätrenaissance. Jahrbuch der Kais. Kunsthistorischen Sammlungen. Bd. XII. Wien 1891.

wrocie Bony do Włoch, pierwszymi w numizmatyce polskiej. Na dworze Zygmunta I, pełnym artystycznych upodobań, pojawiły się one razem z długim korowodem Włochów, niosących ze sobą sztukę z pod nieba Italii i modę, braną od nich chętnie i szybko. Równocześnie wchodziły także z humanistami, ciągnącymi do Krakowa z całej ówczesnej cywilizowanej Europy, śladami rozgałęzionych stosunków, które polskich humanistów łączyły przede wszystkim z humanistami niemieckimi. A że naonczas był medalion z tej i tamtej strony Alp ulubioną formą medalierstwa, więc i pierwsze medale polskie, będące równocześnie typowymi medalionami, są częściowo niemieckiego, częścią włoskiego pochodzenia. Postawiony u progu dzieła Raczyńskiego, medal Władysława Jagiellończyka, króla Czech i Węgier¹⁾ z r. 1515, jednostronny i większych niż zwykle wymiarów (122 mm.) jest niewątpliwie niemieckiego pochodzenia, podobnie jak studia medalierskie do portretu Zygmunta I. wykonane w r. 1527 przez anonimowego artystę, noszą na sobie wybitne piętno sztuki włoskiej²⁾. W r. 1561 wykonał artysta holenderski Stefan van Holland z Utrechtu, na zamówienie Zygmunta Augusta, pięć portretowych medalionów rodziny królewskiej, a mianowicie Zygmunta I, Bony, Zygmunta Augusta, Katarzyny Austriackiej jego żony i wreszcie Jana Zygmunta Zapolyi. Są one pierwszorzędnej wartości artystycznej, a łącznie z całą kolekcją Jagiellońskich medalionów i medali stanowią, upamiętnione w bronzie, wspomnienie polskiego humanizmu i jego łączności ze sztuką ogólnoeuropejską³⁾.

Ale nie tylko w samym medalierstwie lub modzie szu-

---

¹⁾ Raczyński: Gabinet medalów polskich nr. 1, dr Maryan Gumiowski: Medale Jagiellonów, Kraków 1906 nr. 10.

²⁾ Kopera Fr. Dary z Polski dla Erazma z Rotterdamu. Spraw. kom. hist. szt. tom V.

³⁾ Stephan H. Medallist and Painter przez G. T. Hilla w Burlington Magazine March 1908. Vol. XII. pag. 355. W artykule tym wymieniono także powyższe dzieła polskie artyści.

kać należy źródła estetycznej rozkoszy i powodzenia medalionów. Sprzyjała im także architektura renesansu. Medalion stawał się ozdobą budynków, ołtarzy i grobów gdzie, jakby wydobyty z pęt numizmatyki, wyrastał w wielkie, przeznaczone dla oka zdala patrzącego, rozmiary, a wytwarzał dzieła równie piękne jak w medalierstwie. Kraków posiada ich wiele, a do najpiękniejszych i nawet numizmatykom nie całkiem obojętnych dzieł tego rodzaju, należą dwie wspaniałe plakiety renesansowe w ołtarzu kaplicy Zygmuntowskiej z portretami Zygmunta I. i Zygmunta Augusta, roboty artystów norymberskich, dalej medalion w marmurze z portretem Zygmunta I. na jego grobowcu i w. i. Niektóre z nich rozpowszechniły się nawet po zbiorach w formie odlewów jako medale jednostronne.

Równocześnie, gdy na gruncie krakowskim schodziła się sztuka medalierska z tej i tamtej strony Alp, nie wywołując niestety żywszego oddźwięku w pracowniach i warsztatach polskich — stwarzali mistrzowie francuscy typowe formy medalionu, które dotrwały aż do naszych prawie czasów. Ze śmiercią Pastorina i upadkiem odnośnej mody stawały się medaliony we Włoszech coraz radsze. Robi je jeszcze Bombarda z Kremony około r. 1560, ale cała sztuka, w której tak wybitnie celował Pastorino, przeniosła się do Francji, gdzie i moda przystrojania piersi medalionami dłużej przetrwała, a gdy mody nie stało, robiono medaliony dalej, nie dla praktycznych celów ozdoby, ale samoistnie, uprawiając je jako gałąź sztuki dla siebie.

Dziełem uczniów Pastorina była, między innemi, suita medalionów portretowych kilku królów francuskich, powstała w latach 1573—1576, ciekawa dla numizmatyki polskiej o tyle, że znajduje się w niej medalion Henryka Walezego. Medaliony tej suity, jednostronne, z silną obwódką perłową dokoła popiersi, mają już kilka rysów charakterystycznych, które je oddalają nieco od medali jednostronnych. Przedewszystkiem przewyższają one rozmiarami wszystkie dotychczas znane medale, średnica ich bowiem

dochodzi do 165 *mm.* a powtórę układ popiersia poczyną być bardziej dowolny, gdyż oprócz profilu trafiają się częściej popiersia wprost, lub w trzech czwartych zwrócone do widza.

Twórcą jednak szkoły, już specjalnie francuskiej, jest medalier Henryka IV. i Ludwika XIII. Guillaume Dupré (1574—1748). Uczeń medalierów włoskich, zapewnił on swymi dziełami francuskiemu medalierstwu pierwszeństwo w całej Europie, szczególnie zaś celował w modelowaniu medalionów, którym nadawał wielkie rozmiary, sięgające do 180 *mm.* średnicy. Medalionów Duprego, któreby się odnosiły do Polski, nieznamy — jeden jednak z francuskich, a mianowicie portret Piotra Jeanina, ministra Ludwika XIII. odlala na nowo warszawska firma Karola Mintera, skutkiem czego medalion ten, więcej niż inne Duprego, znany jest polskim zbieraczom i amatorom.

Z innych znanych nam medalionów francuskich, mających związek z Polską zasługują na wymienienie dwa portrety Henryka Walezkiego. Jeden z nich woskowy, kolorowany, z bogatą ornamentyką, w stylu epoki znajduje się w muzeum Cluny w Paryżu¹⁾ drugi okrągły, lany, brązowy, dobrej roboty, współczesny, widzieliśmy w zbiorze dra A. Czołowskiego we Lwowie.

Wszechwładne panowanie wzorów francuskich, które tak wybitnie zaznaczyło się w całym dalszym rozwoju medalierstwa europejskiego, miało wpływ na produkcję medalionów o tyle, że wszędzie tam, gdzie się one pojawiały, wzorowane były na dziełach Duprego i innych medalierów francuskich. W szczególności w Polsce, zostającej przez cały wiek XVII i XVIII pod przemożnym wpływem kultury francuskiej, medaliony, rzadkie co prawda bardzo i wypierane mocno przez dwustronne medale, są prawie wyłącznie roboty francuskiej. Do nich należą medaliony Jerzego Lubomirskiego, Jana Śobieskiego (rylca

---

¹⁾ Z notatek p. Kazimierza Przybysławskiego.

St. Amiens), pięknej roboty medalion ks. Alberta Radziwiłła z r. 1657 opisany przez Józefa Zielińskiego¹⁾, oraz rzadki i piękny medalion Anny z Radzimina Leszczyńskiej, prababki króla Stanisława Leszczyńskiego.

Znacznie więcej wiadomości o medalionach zachowało się z w. XVIII. Po muzeach naszych trafiają się często medaliony portretowe obydwu Augustów, Stanisława Leszczyńskiego, którego portret modelował między innymi także Lallemant, Rzewuskich i t. d. Medalion z portretem Maryi Leszczyńskiej, żony Ludwika XV znajdujący się w niniejszym zbiorze jest bardzo ciekawym przykładem przeładowanego stylu współczesnego, a o ile nie jest odlewem z pieczęci, byłby rzadkim medalionem z całą postacią portretowanej osoby.

Za Stanisława Augusta ożywioną działalność na polu modelowania medalionów rozwinął, podobnie jak i w medalierstwie, Jan Filip Holzhäuser, gdańszczanin, nadworny medalier królewski, autor przeszło ośmdziesięciu współczesnych medali. Jego dziełem jest jednostronny medal Stanisława Augusta, opisany w niniejszym zbiorze, a nadto suita medalionów ze zbioru Tomasza Zielińskiego²⁾ w liczbie sześciu. Są to — według słów Łepkowskiego — popiersia wypukło rzeźbione z masy kamienistej białej, osadzone na szkle ze spodu niebiesko zabarwionem i wyobrażają Marcina Odlanickiego, Stanisława Andrzeja Załuskiego, Antoniego Portalupiego nauczyciela Stanisława Augusta, Stanisława Leszczyńskiego, Michała Ossowskiego polityka, i Ignacego Krasickiego. Roboty Holzhäusera jest również wymieniony w tym samym katalogu medalion owalny z masy kamienistej w wypukłorzeźbie, przedstawiający popiersie kolorowane Stanisława Augusta na tle czarnem, z napisem otokowym: Stanislaus Augustus Rex optimus.

Dla ozdoby biblioteki Załuskich rzeźbił snycerz z cza-

---

¹⁾ Wiad. num. arch. r. 1899 szpalta 58.

²⁾ Łepkowski Józef: Zbiór ś. p. Tomasza Zielińskiego w Kielcach. Warszawa 1860 nr, 293.

sów Stanisława Augusta Aleksy Pawłowski ośm płaskorzeźb w formie medalionów, dużych rozmiarów (480 *mm.*) przedstawiających portrety uczonych: Stanisława Solskiego, Stanisława Sokołowskiego, Wojciecha Kojalowicza, Sebastjana Petrycego, Bartłomieja Wasowskiego, Stanisława Lubomirskiego, Franciszka Menińskiego i Danquarta.

Do medalionów zaliczyć można także kolekę medalu (15) królów i sławnych mężów, modelowanych w wosku, a wydanych staraniem Michała Sołtyka dziekana katedry krakowskiej; w gipsie modelowali medaliony portretowe podobno Berendt, medalier mennicy warszawskiej i Bledner warszawianin, w kości słoniowej wreszcie robił medaliony w XVIII w. niejaki Luck w Gdańsku, wycinając w tym materiale portrety królów polskich i innych znakomitych osób ¹⁾.

Ożywiony ruch na polu modelowania medalionów, a zarazem zamięszanie u szerszej publiczności w tym dziale sztuki datuje się dopiero od pierwszej połowy ubiegłego stulecia. Do Polski przyszedł ów prąd jak zwykle z Zachodu, głównie z Francji, gdzie najznakomitsi rzeźbiarze rzucili się do modelowania portretów w płaskorzeźbie. W tym czasie ustaliło się też ostatecznie i wyodrębniło pojęcie medalionów, jako medali niezwyklej wielkości, ciętych głęboko i ostro, a odlewanych przeważnie w bronzie. Możliwość ich reprodukcji w większej ilości egzemplarzy i obdarzania nimi przyjaciół, dekoracyjny charakter odpowiadający w zupełności stylowi i upodobaniom współczesnej epoki, sprawiły, że medaliony stały się ulubioną ozdobą mieszkań, a ich twórcy, zwłaszcza zdolniejsi i wybitniejsi, nie mogli nastarczyć prywatnym zamówieniom. Bo medalion, w przeciwieństwie do medalu, zachował swój prywatny charakter, nawet wówczas, gdy uwieczniał rysy osoby ogólnie znanej i sławnej i rzadko zna-

---

¹⁾ Kołaczkowski: Wiadomości dotyczące się przemysłu i sztuki. Lwów 1886.

chodził się w publicznym obiegu. Stąd wielka rzadkość medalionów, niepokonane w wielu wypadkach trudności w ich zbieraniu, niemożność utrzymania w należytej ewidencji całej artystycznej produkcji tego rodzaju.

Równocześnie był także medalion formą reakcyi przeciwko skostniałym szablonom medalierstwa. Druga połowa ośmnastego wieku jest bowiem epoką głębokiego upadku artystycznej strony medali. Wybijano ich dużo, może nawet za dużo: każdy ważniejszy wypadek powodował zaraz wybite medalu, każdy człowiek wybitniejszy nie mógł się bez niego obejść. Dzieła sztuki włoskiej z epoki odrodzenia stały się obecnie niczem innym tylko metalowym panegirkiem. Do tego przybyła ochota tworzenia całych grup, suit medalowych, które robione przez jednego zwykłego artystę, nie mogły się ustrzedz od szablonu i monotonii. Urobiona przez mistrzów francuskich forma, stała się nieodmiennym kanonem, którego artyści przekraczać nie było wolno: medal winien był mieć koniecznie wydatny brzeg i polerowane tło, z którego zupełnie nieorganicznie wyrastała płaskorzeźba, odwrotna zaś strona, o ile była bardziej napuszysta i przeładowana alegoryami a klasycznymi napisami, o tyle pewniej mogła liczyć na powodzenie.

Dopiero mistrzowie, owiani duchem wielkiej rewolucyi francuskiej, szukać poczęli nowych dróg dla medali i rwać pęta przemożnej tradycyi. Wychodząc z zasady, że medal nie jest przecież monetą i niekoniecznie musi mieć wydatny i ostro ścięty brzeg, bo przecież nie jest przeznaczony do zwijania w rulony, poczęli wolniej traktować powierzchnię. Ponieważ zaś medaliony, względnie ich forma ustalona ostatecznie przez Dupręgo, najbardziej sprzyjały ym poglądom, więc tutaj szukać należy źródła ich odrodzenia w wieku dziewiętnastym i tego faktu, że tacy rewolucyoniści w sztuce jak David d'Angers, poczęli je uprawiać z całem zamięłowaniem.

Rosnąca po rozbiorach fala emigracyi polskiej za granicę, zbliżyła najwybitniejsze jednostki z ówczesnego po-

kolenia Polski, do zachodniego świata artystycznego, który na równi z ludami Europy czcił i podziwiał je, jako synów bohaterskiego a nieszczęśliwego narodu. Stąd pochodzi, że najwybitniejszych mężów naszych portrety modelowali najwybitniejsi artyści zachodnio-europejscy. Między innymi modelował August Caunois (1825) medaliony Kościuszki i ks. Józefa Poniatowskiego i wykonał na zamówienie suitę medalionów z portretami rodziny Zamoyskich, medalier genewski Jan Franciszek Antoni Bovy, wykonał prześlizgnięty medalion Chopina i Karola Sienkiewicza, Gayrard modelował w r. 1814 portret Jana Zamoyskiego, Leonard Posch, około r. 1820 zrobił w Berlinie sześć przepięknych medalionów Radziwiłłowskich ¹⁾, znane są także medaliony Kościuszki i Zamoyskiego, wykonane przez Chartrona.

Ale najwybitniejszym ze wszystkich, największym i zarazem najpłodniejszym w produkcji medalionów polskich był Piotr Jan David d'Angers (1789—1859). Artysta i człowiek w najpiękniejszym i najwyższym tego słowa znaczeniu, mąż niewzruszonych a surowych zasad republikańskich, Polski i Polaków przyjaciel niezłomnej mocy i niezachwianej wiary, zostawił rzec można w medalionach portrety wszystkich bohaterów Polski porozbiorowej. »Bo rzeźba — pisał — ma posłannictwo boskie na ziemi. Zdaje się, że poruczonem jej zostało przez Stwórcę światów streścić każdego wieku w jego wielkich ludziach i utrzymanie przed jego otrzymania typu ludzkości« ²⁾. Chciał stworzyć historię swojej epoki w biustach, pomnikach, medalionach, jakoż ją stworzył, bo samych jego medalionów blisko tysiąc zapisuje sztuka francuska, wykonanych nie tylko na zamówienie, ale z woli i duchowej potrzeby mistrza. Wiadomo, że odbywał specjalną podróż do Brukseli, aby uprosić Joachima Lelewela o pozę do medalionu, wiadomo, że niechciał wykonać pomnika cesarza Napoleona,

¹⁾ Wiad. num. archeol. nr. 6 rok 1909.

²⁾ Czesław Poznański: Rzeźba francuska XIX i XX w. Lwów 1909.

choć generała Bonapartego stworzył dwa medaliony. Jako dzieła sztuki posiadają medaliony Davida wszystkie cechy jego talentu, *drżają życiem i prawdą — wśród medalionów polskich zaś są niezrównane, bo lepszych pod względem poprawności rysunku, rzeźby i charakteru nie było ani przedtem ani potem.

Ale nie tylko same zalety artystyczne stanowią ich wartość; bije z nich ponadto jeszcze jakaś moc niezwykła, poezya człowieka artysty, który tworzył to tylko, w co wierzył święcie i co umiłował potęgą swojej duszy, siłą swoich przekonań. Same tylko świetlane i jasne postacie znalazły się na medalionach Davida, czy to był Kościuszko, czy polscy generałowie, książe Adam Czartoryski, czy Mickiewicz, Dwernicki, czy Klaudyna Potocka, lub Ursyn Niemcewicz. I brał także David udział w smutkach i radości naszego narodu, czego wymownym wyrazem jest medalion swobody i medalion z r. 1847 na hańbę Metternichowi, sprawcy rzezi galicyjskiej. Sztuką swoją i umiłowaniem sprawił ten wielki w narodzie swoim człowiek, że portrety wodzów polskiej emigracyi i polskiego narodu wiszą dziś na ścianach Biblioteki narodowej w Paryżu, jako pamiątki jego ducha, jego twórczości, oraz dokumenty epoki, która wydała takich ludzi i takich twórców.

Medaliony Davida mają jeszcze i tę wartość, że ich odlewy są nadzwyczaj staranne i bez zarzutu. Jest to zasługa firmy odlewniczej paryskiej »Eck et Durand« a także firmy Richarda, które wszystkie prawie medaliony Davida odlewały w bronzie. Na odwrotnej też stronie oryginalnych i współczesnych medalionów znajdują się znaki tych firm, skutkiem czego odlewy te odróżnić się dają łatwo od późniejszych. U Richarda (1886) były wszystkie formy (matryce) medalionów Davida. Co się z niemi stało niewiadomo, prawdopodobnie jego następcą Thiebaud *fondeur en bronze*, posiada je, nie mógł ich jednak odszukać¹⁾.

¹⁾ Z notatek p. Kazimierza Przybysławskiego, zrobionych na miejscu w r. 1890.

Medaliony Davida rozpowszechniły się po całej Polsce, o ile tylko pozwoliła na to szczupła liczba odlewów. Są one też po dziś dzień, a były i dawniej źródłem wszelakiego rodzaju naśladownictw. Odlewano je też niejednokrotnie na nowo, z większym lub mniejszym powodzeniem. Odlewy jednak pierwotne, współczesne, rzadkie dziś bardzo — są niedoścignione, a pozna je, jak już wyżej wspomnieliśmy, nawet nie bardzo wprawne oko i odróżni natychmiast od późniejszych naśladownictw.

Równocześnie na całym obszarze ziem polskich w jednej tylko Warszawie były warunki sprzyjające produkcji medalionów. Istniejąca tam mennica skupiała medalierów, a rozkwit kulturalny Królestwa Kongresowego pobudzał twórczość i w tym ułamku sztuki. Z dorywczych wiadomości, jakie posiadamy, wymienić należy mincerza warszawskiego Zygmunta Minhejmera, tudzież Mejnertów, starszego i młodszego. Roboty Minhejmera są między innymi medaliony W. ks. Konstantego i księżny Łowickiej (Joanny Grudzińskiej) opisane w katalogu Umińskiego nr. 772—784. W początkach XIX w. wyrabiano także w Mokotowie pod Warszawą i rozpowszechniano medaliony gliniane, wypalane szklisto na sposób majoliki¹⁾, medaliony zaś gipsowe robił w samej Warszawie J. Ciszewski. Medaliony te, masą stearynową powleczone, a przedstawiające między innymi popiersia ks. Józefa Poniatowskiego, Kościuszki, Kochanowskiego, S. Czechowicza, M. Stachowicza, znajdowały się w zbiorze Tomasza Zielińskiego w Kielcach.

O jednym jeszcze autorze medalionów, sporządzanych z innego niż bronz materiału, zachował nam wiadomość Bolesław Podczaszyński²⁾. Jest to Norbert Schroedel, probierz i administrator mennicy warszawskiej, który w Warszawie w początkach XIX. wieku, rzeźbił w kości słoniowej wizerunki ks. H. Lubomirskiego, hr. Ad. Potockiego,

¹⁾ Tyg. ill. nr. 168 z r. 1871.

²⁾ Podczaszyński B. Pamiętnik sztuk pięknych. Warszawa 1850—5.

Ludwika Małachowskiego, hr. Stadnickiego, Gwalberta Pawlikowskiego i innych.

W cieniu warszawskiej mennicy urósł, a pod okiem Davida d'Angers spotężniał Władysław Oleszczyński (1808—1866). Jeden z trzech braci, obdarzonych wysokim połotem artystycznym i miłością sztuki, był Władysław już za młodu desygnowany na mincarza mennicy warszawskiej i w tym celu, dla należytego wykształcenia wysłany został do Paryża. Pracował tam w mennicy królewskiej pod kierunkiem mincarza Tyollier, równocześnie uczył się rzeźby u Davida, przyczem także rozwinął w sobie tego samego ducha, który ożywiał mistrza. Z wybuchem rewolucyi lipcowej stanął na barykadach Paryża w obronie ideałów republikańskich, na odgłos zaś powstania w Królestwie pospieszył w szeregi walczących. Okryty ranami wrócił do Paryża, gdzie wyrobione już dawniej imię pozwoliło mu zająć wybitne stanowisko w sztuce. Powołanie medalierskie i przykład mistrza poprowadziły go też rychło w dziedzinę medalionów. Pracował w niej dużo i z wielkim powodzeniem, portretując co najwybitniejsze osobistości z emigracyi polskiej. Odlewy niektóre również z pracowni Eck i Durand rozchodziły się szeroko w sferach emigracyjnych, docierały nawet do kraju, wywołując wszędzie zachwyt, dla dobrego rysunku i wysokich zalet artystycznych oraz uznanie dla modelera. Mistrza swego może nie przewyższył, ale w wielu wypadkach mu dorównał. Stworzył bardzo dużo rzeczy dobrych, nawet bardzo dobrych, rozpowszechnił rysy najlepszych i najpiękniejszych postaci współczesnej Polski, umiał uchwycić ich podobieństwo fizyczne. Słowacki w liście do matki uznał medalion ze swoją podobizną, wykonany przez Oleszczyńskiego za najpodobniejszy ze wszystkich portretów.

Zamknięcie mennicy warszawskiej, udział w powstaniu listopadowem, zamknęły mu na długo drogę do kraju. Wrócił w r. 1859, ale nie długo przebywał w Warszawie. Jako znany, ceniony artysta pracował w Krakowie, póź-

niej znowu za granicą, gdzie go też śmierć zaskoczyła w roku 1866.

W ogólnej produkcyi artystycznej Oleszczyńskiego stanowią medaliony nieznaczną tylko część, choć jest ich stosunkowo bardzo wiele. Kołaczkowski wymienia ich ponad trzydzieści, a mianowicie portrety: Barzykowskiego, Chojeckiego, Cichockiego, Cieszkowskiego, jen. Dembińskiego, Juliana Fontany, Seweryna Gałęzowskiego, Konst. Gaszyńskiego, Kar. Hoffmana, Idźkowskiego, Jedlińskiego, ks. Jełowickiego, ks. Hubego, ks. Kaysiewiczza, A. Mickiewiczza Antoniego Oleszczyńskiego, Ap. Kątskiego, Plichty, dra Raciborskiego, W. Sowińskiego, ks. Topolskiego, Zwierkowskiego, Kraszewskiego, Korzeniowskiego, Wójcickiego, Deotymy, Bartoszewicza, Lipińskiego, dra Leviteaux, Pola, Skibickiego, oraz obcych, jak Laffayeta, Fergussona, Ludwika Filipa. Nie jest to jednak spis dokładny, bo braknie w nim jeszcze medalionów Słowackiego, Zofii Malhomme, Józefa Wieniawskiego, ze znanych skąd inąd, a i to jeszcze nie wyklucza, że znaleźć się mogą i inne, dotąd nieznanne.

Wszystkie medaliony Oleszczyńskiego należą już dzisiaj do rzadkości i jako okazy muzealne są bardzo poszukiwane, choćby nawet w odlewach późniejszych, których namnożyło się sporo.

Rosnący popyt za medalionami i zamięrowanie w nich publiczności, poddały fabrykanton wyrobów z bronzu myśl wydawnictwa tego rodzaju tworów sztuki plastycznej i rozpowszechniania ich w większych ilościach. Czyniła to w niewielkich rozmiarach założona z początkiem wieku ubiegłego w Warszawie fabryka bronzów Zygmunta Minhejmera, toż samo powstała tamże w r. 1841 fabryka Evansa, na wielką zaś skalę rozpoczął produkcję medalionów Karol Minter. Ojciec jego Karol Wilhelm Minter, malarz urodzony w Szczecinie, wychowany w Kopenhadze, przybył w r. 1822 do Warszawy, gdzie wykonał między innemi piękną miniaturę Joanny Grudzińskiej, Księżny Łowickiej, później zaś założył litografię, dla której sam bardzo wiele ry-

tował na kamieniu, a wreszcie w r. 1828, duże przedsiębiorstwo przemysłowe, składające się z warsztatów blacharskich, brązowniczych, konwisarskich, lakierniczych, stolarskich, ślusarskich i tokarskich. Wyrabiał w nich zabawki dla dzieci, aparaty gorzelniane, maszyny parowe, przyrządy aptekarskie, naczynia kuchenne i t. d. Wśród tak ożywionej działalności przemysłowej, przyszła także kolej na medaliony, zwłaszcza, że stary Minter i w tym kierunku posiadał zamiłowanie, sam bowiem rzeźbił w bursztynie.

Dopiero jednak syn jego, objąwszy fabrykę, poświęcił medalionom uwagę specjalną. Rzutki i energiczny przedsiębiorca, sprowadził też rychło produkcję w tym kierunku na poziom wysoce finansowy i bardzo fabryczny. Zakupywał od artystów modele wraz z prawem ich reprodukcji i odlewał je w większych ilościach, na własny rachunek, czasami zaś zamawiał wprost medaliony osób popularnych, co do których można było przypuścić, że ich portrety rychło zostaną rozkupione. Czynił więc zupełnie to samo, co czynili i czynią nakładcy księgarscy, skutkiem też tego posiadał wobec medalionów polskich tę samą zasługę, w dodatkiem i ujemnem znaczeniu, co pierwszy lepszy księgarz wobec książki. Spopularyzował medaliony, a razem z nimi rysy najwybitniejszych ludzi w społeczeństwie, wyrobił zamiłowanie dla całej tej gałęzi sztuki plastycznej a równocześnie obniżył jej poziom, czyniąc medalion przedmiotem handlu i interesu ze stron obu: własnej jako nakładcy i artysty, znajdującego łatwy popyt na płody swojej twórczości. Do tego płacił artystom lichy, więc też otrzymywał modele niezawsze artystycznie wykończone, a w wielu wypadkach robione pośpiesznie, w nadziei łatwego, choć skromnego spieniężenia u pewnego źródła zbytu. Stąd skupiła się koło fabryki Minterowskiej cała plejada artystów rzeźbiarzy, a w piątym lat dziesiątku ubiegłego stulecia produkcja medalionów i odlewów artystycznych zakwitła w Warszawie na dobre.

Według ogłoszonej w r. 1858 »Wiadomości o odlewach pamiątek krajowych, wydanych staraniem i nakładem fabryki Karola Mintera w Warszawie«¹⁾, robił on przede wszystkim »pomniki książąt i królów polskich« w odlwach brązowych i cynkowych, oraz formatach mniejszych i większych. W ten sposób wydano tu pomniki katedry poznańskiej, dalej ze Sandomierza, Wrocławia, katedry św. Jana w Warszawie, Torunia, a głównie z katedry na Wawelu. Odlewy dobre, wcale staranne i sama myśl popularyzowania tych pierwszorzędnych pamiątek narodowych i to w czasie, gdy skutkiem zastoju na innych polach życia publicznego, badania archeologiczne i kolekcyonerstwo cieszyło się powszechnem uznaniem — sprawiły, że pomniki książąt i królów polskich, mimo dość wysokich cen, rozeszły się bardzo szybko a dziś są bardzo trudne do dostania.

Dalej, wydała fabryka Minterowska »posążki czyli statuetki, odlane ze spiżu białego i galwanicznie powleczone brązem«, w ten sam sposób »popiersia czyli biusta«, a wreszcie »plaskorzeźby z lanego brązu z wizerunkami znakomitości polskich«.

Te ostatnie ugruntowały sławę fabryki Minterowskiej między miłośnikami numizmatyki i zbieraczami. Robione podług wzorów Davida i Oleszczyńskiego, mile bardzo na pierwsze wejście, przynoszące całemi seryami portrety ludzi zasłużonych, stosunkowo nie drogie, znalazły one szybko, bardzo szerokie rozpowszechnienie, zwłaszcza w Królestwie. Był czas, kiedy żaden dwór szlachecki nie mógł się obejść bez Minterowskiej kolekcyi królów polskich, a medaliony poetów i wodzów wyrażały wspomnienie i pamięć ich rysów, na równi ze sztychami i kolorową litografią, u całego pokolenia. Gdy się doda jeszcze, że jak zwykle, tak i w tym wypadku wszechwładna moda mahoniowego stylu Biedermajerskiego sprzyjała bardzo ozdabianiu

---

¹⁾ Kartka folio, z drukarni J. Jaworskiego.

ścian pokojowych medalionami i zadecydowała o ich rozpowszechnieniu.

Na ogół odlewała fabryka Minterowska trzy rodzaje medalionów, a względnie w trzech wielkościach, do czego stosowała się też i cena ich, przyczem, »do tych płaskorzeźb znajdowały się ramy metalowe, przyozdobione odlewami, lakierowane w guście palisandru«. W r. 1858 miał Minter gotowych już do rozsprzedaży 59 medalionów z portretami mężów w Polsce zasłużonych.

Lwią ich część wykonał Wojciech Święcki († 1873 w szpitalu paryskim). Artysta bardzo zdolny, wysoko wykształcony, ale jak wielu u nas, skutkiem nieszczęśliwych warunków życiowych wykolejony i zmanierowany. Pomnik »autora Kaliny« na cmentarzu powązkowskim w Warszawie, prace, które wykonał w Banku francuskim w Paryżu, świadczą chlubnie o jego talencie. W Paryżu zdobywał pierwsze nagrody i najzaszczytniejsze zamówienia, w kraju jednak chleba nie mógł znaleźć a szukając go w gorączkowej potrzebie, trafił na Karola Mintera i począł dla jego fabryki modelować medaliony. Jeszcze gdy chodziło o osobistości współczesne, talent Święckiego pokonywał trudności pochodzące z roboty pospiesznej, na lichy płatne zamówienie, ale z osobistościami historycznymi nie umiał sobie dać rady, ani umiał wyszukać odpowiednie oryginały do skopiowania. Stąd portrety królów polskich pozbawione są pod względem historycznym większej wartości, tak samo jak i portrety innych osobistości historycznych, których wykonał Święcki dużo, może aż za dużo, jak na jednego człowieka. Stąd też, gdy śmierć przedwczesna zabrała w r. 1873 człowieka, który w każdym innym środowisku i przy sprzyjających warunkach mógł być wielkim artystą, pisał Aleksander Lesser w jego nekrologu: »Rzeźby te (medaliony) z wielką łatwością tworzył, nie mając jednak ani pomocniczych materiałów na tem polu, ani dostatecznej znajomości historycznej, zasięgał rady w tym względzie doświadczeńszych od siebie artystów i nieraz

byłem świadkiem z jaką skromnością uwagi ich przyjmował. Prace te co do wykończenia, jeszcze wiele do życzenia pozostawiały, ale musimy wybaczyć młodemu artyście, zważywszy, że dotąd należytego pola do wykształcenia nie miał i głównie też dlatego, że utwory te tak skromnie wynagradzane były, że zaledwie na pierwsze potrzeby artysty wystarczyć mogły¹⁾.

Te słowa wystarczyć mogą dla scharakteryzowania całej tragedyi człowieka, który wykonać musiał kilkadziesiąt medalionów, bo musiał żyć!

Z innych artystów, stojących blisko odlewni Karola Mintera, znamy medaliony D. Zalewskiego z r. 1857., Wojciecha Kasprowicza, ucznia również mistrzów paryskich, Mokrackiego, Stanisława Marczewskiego. Utrzymane w tym samym typie co wszystkie medaliony Minterowskie, robione były widocznie na zamówienie, a skutkiem tego nie wychodziły po za zwykłą przeciętność. U Mintera też lał swoje medaliony Henryk Stattler, Krakowianin, (1834—1877) a trzy jego pospolicie znane medaliony: Wincentego Pola, Jana Pawła Woronicza i Andrzeja Zamoyskiego, wyróżniają się od innych dodatnio klasyczną formą i starannem wykończeniem.

Równocześnie pracował nad medalionami pilnie a bez rozgłosu Rafał Ratsza Slizień na Litwie (1803—1881). Utalentowany artysta amator, już w Petersburgu, gdzie w trzecim lat dziesiątku ubiegłego stulecia służył w ministerstwie spraw wewnętrznych, zaczął Slizień lepić z gliny medaliony. Między innemi miał zrobić medalion Maryi Szymanowskiej, znakomitej pianistki, teściowej Mickiewicza, który jej ofiarował. Wróciwszy na Litwę w r. 1830 pracował, w chwilach wolnych od gospodarstwa, dalej w zawodzie rzeźbiarskim, ale nie przywiązując do dzieł swoich wielkiej wagi, rozdarowywał je sąsiadom i znajomym. Obecnie ze stu kilkudziesięciu popiersi medalionów, które Ra-

¹⁾ Kłosa r. 1873.

fał Slizień wykonał, pozostała w zbiorach jego syna Henryka w Warszawie nie wielka tylko ilość. Biusty te i medaliony mają przeważnie znaczenie pamiątkowe dla rodziny, są jednak między nimi podobizny tego rodzaju zasłużonych mężów, jak Henryka Rzewuskiego (wyk. w r. 1863 w Dreźnie), hr. Konstantego i Eustachego Tyszkiewiczów (Wilno 1850), Tomasza Zana, Jana Czeczota, Antoniego Edwarda Odyńca, Michała Romera, prof. Adamowicza i w. innych ¹⁾. W blizkich stosunkach ze Slizieniem pozostawał także płodny artysta Jan Ostrowski, z którego medalionów jeden znajduje się w naszym zbiorze, kolekcję zaś biustów jego roboty posiada krakowskie Muzeum Narodowe.

Również Litwinem, ale odmiennego temperamentu artystycznego był Henryk Dmochowski (Henri de Sanders). Urodzony w Wilnie w r. 1810, emigrant mieszkający w Paryżu, Londynie a wreszcie w Ameryce, gdzie doszedł do sławy i znaczenia. Jego to roboty jest medalion Szeli i Metternicha a prawdopodobnie także medalion Józefa Zaliwskiego, oba pełne politycznej tendencji, wyrażonej już samą formą (medalion Metternicha pomyślany jako spluwaczka) w mnóstwie napisów a nawet całych scen, jak na medalionie Zaliwskiego. Ciekawe bardzo jako dokument epoki, czasów i ludzi, wyróżniają się ponadto obydwie twory Dmochowskiego od innych medalionów samem pojęciem, które polega na tem, że sam medalion, a raczej portret otoczony jest a nawet przeladowany ornamentyką i szczegółami ubocznymi, które sam portret usuwają na plan drugi.

Starym sposobem i manierą Oleszczyńskiego a Święckiego modelowali u nas w szóstym i siódmym lat dziesiątku ubiegłego stulecia: ze starszych Jan Minhejmer, wierny naśladowca Oleszczyńskiego, co widać przedewszystkiem na portrecie Feliksa Łubieńskiego, Andrzej Szyncler (medaliony Jadwigi i Jagielly, Kraszewskiego) Regulski, L. Szeinsteinman, Andrzej Pruszyński w Warszawie, Teofil

---

¹⁾ Z notatek p. Michała Federowskiego w Warszawie.

Godecki, J. Langer, a zwłaszcza Krakowianie: Piotr Kozakiewicz, Aleksander Ziemkowski i Alfred Roemer (1832 do 1897). Ten ostatni zostawił w medalionach portrety prawie wszystkich wybitniejszych osobistości krakowskich. Medaliony Roemera odznaczają się dużymi stosunkowo rozmiarami, dobrym rysunkiem i uchwyconem podobieństwem portretowanych osób. Odlewane w bronzie w krakowskiej fabryce odlewów p. Franciszka Kopaczyńskiego, która do dnia dzisiejszego pięknie rozwija swoją działalność na tem polu — należą one do najlepszych medalionów, jakie się w ostatnich czasach u nas pojawiły.

We Lwowie rzeźbił i modelował Parys Filippi (1836—1874), ale medaliony jego, jakkolwiek wszystkie mają wybitne cechy jego talentu, nie rozpowszechniły się szerzej i znane są przeważnie tylko z odlewów gipsowych jak na przykład medaliony Wincentego Pola, generała Hauke Bosaka, Libelta, Wandy Młodnickiej i inne. We Włoszech wreszcie poeta Teofil Lenartowicz rzeźbił medaliony z portretami Mickiewicza, Bohdana Zaleskiego, króla Zygmunta I, Kościuszki i inne.

Tymczasem medalierstwo znajdowało się w całej Europie w ogromnem zaniedbaniu. Produkcya medalów, jakkolwiek liczna, przestała wogóle interesować tak zbieraczy, jak i muzea, a kto wogóle zbierał medale, bite w owych czasach na pamiątkę różnych okoliczności, jak zjazdy towarzystw, wystawy i t. p., ten mógł się łatwo spotkać z sarkastycznym powiedzeniem Lichtwarka¹⁾, który zbieranie medalów porównał do kolekcjonerstwa... marek pocztowych. Bite na sposób fabryczny, licho, bez żadnych prawie aspiracji artystycznych i według ustalonego szablonu, nie zadawały one nawet średnich wymagań, ani też nie wytrzymywały w żadnym kierunku porównania z dziełami mistrzów epoki odrodzenia. Kto chciał praco-

---

¹⁾ Alfred Lichtwark. Die Wiedererweckung der Medaille. Dresden 1897.

wać w tym dziale sztuki plastycznej, ten zwracał się raczej ku medalionom, które dopuszczały większą swobodę i dawały artyście większe pole do popisu. Następcy Davida, idąc śladami mistrza, rozwijali kształt i formy medalionu, wcielając weń te wszystkie idee, którymi ożywiona była rzeźba francuska, w przełomowej chwili między starymi i nowymi prądami. Szczególniej Paweł Dubois i Chapu stworzyli nowy typ medalionu i wydoskonalali go z roku na rok.

W takim stanie rzeczy stał się medalion punktem wyjścia dla reformy medalierstwa, a kiedy w r. 1870 menzura paryska przyjęła do odlewu pierwsze dzieło rzeźbiarza Pontscarma, zrywające z dotychczasowem szablonem, otworzyło się dla medalierstwa nowe pole działania i nastąpiła epoka, którą słusznie można było nazwać epoką wskrzeszenia medalu i to tak pod względem formy, jak i techniki wykonania, która wróciła do odlewów na sposób mistrzów włoskich w czasach renesansu.

Przewrót jednak, który się dokonał we Francyi, przez długie jeszcze lata pozostał tajemnicą dla innych narodów. Dla Niemców odkrył go dopiero Lichtwark, w cytowanej już przez nas poprzednio książeczce, a podchwycił głównie wiedeński medalier Szarff, którego medale do niedawna jeszcze uchodziły za ostatni wyraz artyzmu i techniki medalierskiej. W pobieżnym rzucie oka na przeszłość medalionu, zasługuje Szarff jeszcze i z tego względu na uwagę, że robił w znaczniejszej mierze prostokątne plakiety, który to rodzaj w czasach najnowszych znachodzić poczyna coraz liczniejszych zwolenników i amatorów.

W Polsce mieliśmy i mamy artystów, którzy poszli za ogólnym prądem sztuki europejskiej, a na pierwszym miejscu wymienić należy Władysława Marcinkowskiego (ur. 1858 r.) jako ucznia p. Chapu w Paryżu, a więc tego, który czerpał u samego źródła odrodzenia sztuki medalierskiej. Medalionów Marcinkowskiego posiadamy sporo. Są to portrety: Bohdana Zaleskiego, Domeyki, Chojeckiego,

Kaczkowskiego, Andriollego, Mickiewicza, ks. Czartoryskiego, dra. X. Gałęzowskiego, Paderewskiego, Modrzejewskiej i inne.

Drugim medalierem polskim, który i zagranicą coraz większe zdobywa dla siebie uznanie, jest Wincenty Trojanowski (ur. 1859 r. w Warszawie) z medalionów zaś jego zasługują na wymienienie portrety Seweryny Duchnińskiej, Kościuszki, Paderewskiego i inne. Z wielkiem uznaniem spotykają się również medaliony portretowe Romana Lewandowskiego (ur. 1859 r.) ucznia prof. Zumbuscha, z których znamy portrety Mickiewicza, Grottgera, Leona Bilińskiego, Stanisława Borkowskiego, w ostatnich zaś czasach wykonał plakieta z portretem Władysława Łozińskiego, artysta malarz p. Dębicki Stanisław. Jest to jedno z najlepszych dzieł, jakie się u nas pojawiły w tym zakresie.

Po za tymi artystami, którzy, z wyjątkiem p. Dębickiego, poświęcili znaczniejszą część swojej twórczości produkcji medali, lub medalionów, robili u nas lub robią medaliony prawie wszyscy artyści rzeźbiarze, każdy w sposób właściwy dla swego talentu i odpowiednio do celu, któremu medalion w praktycznem zastosowaniu ma służyć. Stąd też niezmiernie jest trudna charakterystyka obecnej twórczości artystycznej na polu modelowania portretów, a jeżeli by chodziło o znalezienie jakiejś wspólnej cechy, to byłby nią chyba fakt, że coraz mniej spotykamy medalionów, któreby mogły zainteresować miłośnika numizmatyki, medalionów, jak dawniej pokrewnych medalom. Jeszcze jedna jedyna plakieta, rodzaj dziś, jak już wspomnieliśmy, bardzo ulubiony i chętnie używany przy uroczystościach o charakterze więcej prywatnym, rodzinnym, utrzymuje łączność ze sztuką Davida, lub Oleszczyńskiego. Zresztą są dzisiejsze medaliony płaskorzeźbami dowolnych rozmiarów, przeważnie w odlewach gipsowych, rzadziej bronzowych, lub galwanoplastycznych. Jedne z nich idą na budynki, jak na przykład medaliony Piotra Harasimowicza zdobiące teatr miejski we Lwowie, innych przeznaczeniem

jest ozdoba ścian prywatnych mieszkań, jeszcze inne, reproduktowane sposobem galwanoplastycznym upamiętniać mają rocznice wielkich ludzi, najczęstsze zaś są plakiety ofiarowane przez grona wielbicieli jubilatów, odlewane w jednym egzemplarzu srebrnym i niewielu brązowych.

Z tem wszystkiem jednak sztuka modelowania medalionów, mimo szerokiego zastosowania i mimo cech indywidualnego talentu swoich twórców, znajduje się u nas w głębokim upadku. I to może nie tyle z winy artystów ile z braku fabryk brązowniczych, któreby co lepsze portrety w medalionach rozpowszechniały w dobrych i artystycznych odlewach. Dawniej nawet dla tak taniego materiału jak glina, znalazło się wiele staranności, że wymienimy tylko medaliony Mickiewicza, Kochanowskiego, Kraszewskiego, Niemcewicza, które wyszły z pracowni zajmującej się ich wypalaniem z gliny w Dąbrowie górniczej — dzisiaj odlewy brązowe robione są pospiesznie, bez należytego przysposobienia metalu, a być może bez dokładnej znajomości tajemnic sztuki odlewniczej, tej sztuki, która nazwiska dawnych ludwisarzy po wieki zachowała. Wystarczy porównać chociażby odlewy Minterowskie, lub te, które wyszły z fabryki w Białogoni, z bezimiennymi przeważnie produktami warsztatów dzisiejszych, ażeby zrozumieć olbrzymią różnicę w wykonaniu. Do tego przyłączyły się sposoby mechanicznej reprodukcji, jak galwanoplastyki i sprawiły, że dzisiaj medaliony nie cieszą się wcale sympatją ani zbieraczy ani zarządów muzeów, mimo tego, że niebrak u nas odlewni dobrych i o wyższym poziomie artystycznym, jak wspomniana już przedtem fabryka p. Franciszka Kopaczyńskiego w Krakowie, Henneberga, Krasnosielskiego, Łopieńskiego w Warszawie i inne.

Wracając jednak do artystów, wymienić należy tych, którzy pozostawili w dorobku swoim większą liczbę medalionów. Do nich należy: Tadeusz Barącz z medalionami Jana Dobrzańskiego, Włodzimierza Dzieduszyckiego, Juliana

Grabowskiego, Henryka Siemiradzkiego, Malczewskiego, Ordon, Smolki i t. d. — Juliusz Bełtowski (1852) z medalionami Beisera Mojżesza, Wita Stwosza i innych — Tadeusz Błotnicki (1858 — uczeń Zumbuscha we Wiedniu) i jego medaliony Lenartowicza, Jadwigi i Jagielly, Kossaka Juliusza, Mickiewicza i innych — Brzega Wojciech: medaliony rodziny Borkowskich — Tola Certowiczówna i jej medaliony Matejki, Sienkiewicza, Mieczysława Pawlikowskiego — Gadomski Walery, Marya Gerson, Marceli Guyski, a ze starszych Hoszowski Celestyn, który wyrzeźbił medaliony Mickiewicza, Lenartowicza, Gołuchowskiego, Wincentego Pola, Fredry Aleksandra, Supińskiego, Szajnoch, — Bolesław Jacuński, Leonard Marconi (medaliony Fredry, Wincentego Pola, Adama Sapięhy, prof. Zacharyewicza) Helena Skirmuntowa i wiele innych.

Na osobną wzmiankę zasługuje Józef Hakowski (1834 do 1897) cyzeler i złotnik artysta, uczeń złotników warszawskich i warszawskiej szkoły sztuk pięknych, człowiek, który przebywał we Wrocławiu, Wiedniu, Paryżu, Genewie, Lyonie i Londynie a wszędzie się czegoś nauczył. Hakowski wykonał kilka medalionów, które odznaczają się czystością roboty, drobiazgowym wykończeniem szczegółów i charakterem zbliżonym do medali. Dzisiaj w ten sam sposób pracuje p. E. Korosadowicz w Krakowie.

Historię jednak medalu polskiego zamyka godnie p. Czesław Makowski, współczesny rzeźbiarz w Warszawie. P. Makowski jest mistrzem plakiety, a z jaką gorliwością i zamięłowaniem w tym kierunku pracuje, świadczy sto sześćdziesiąt portretów, które dotychczas w płaskorzeźbie wykonał i przeważnie u warszawskiej firmy Krasnosielski i Spółka w Warszawie odlał. Znajdujemy w tej olbrzymiej seryi portrety wszystkich prawie współczesnych ludzi, lub niedawno pomarłych, którzy odznaczyli się w jakiegokolwiek dziedzinie twórczości pracy publicznej. Istny panteon ludzi zasłużonych, modelowanych artystycznie z uchwyceniem podobieństwa fizycznego. Zawieszony na

jednej ścianie zbiór ten plakiet, może razić nieco monotonością, wynikającą z jednakowego traktowania popiersi, każdy zaś portret z osobna, stanowi nietylko miłą pamiątkę dla wielbicieli talentu odnośnych osób, ale jest równocześnie wyrazem tych zapatrywań, które miał David na zadanie rzeźby, jest uchwyceniem i utrwaleniem najpiękniejszych typów epoki współczesnej. Stąd powszechne uznanie, jakie towarzyszy p. Makowskiemu w jego pracy, stąd też i w przyszłości ta sama będzie udziałem jego zasługa, jaką posiadał David. Plakiety Makowskiego rozchwytywane dziś, w dobrych odlewach brązowych stają się coraz rzadsze, a w przyszłości staną się niewątpliwie okazami muzealnymi bardzo poszukiwanymi.

II.

Zbiory i zbieracze.

Redaktor »Wiadomości numizmatyczno - archeologicznych« dr. Maryan Gumowski, omawiając w swoim piśmie zakres numizmatyki polskiej, wliczył do niej także i medaliony, a równocześnie podał ich definicyę w słowach: »medaliony zawsze lane okrągłe jednostronne, a od medali większe«. Istotę zaś medalionu określił najtrafniej jeszcze w wieku XVI anonimowy autor jednostronnego medalu Zygmunta I z r. 1537, kładąc na nim łaciński dystych, który w tłumaczeniu polskim brzmi:

»Wielkiego sercem i niezwyciężonego, niezłomnego, dzielnego
Możnego króla Zygmunta przedstawia ta mała tabliczka.

O takich tedy tabliczkach, jednostronnych, lanych, okrągłych, większych na ogół od medali, mówiliśmy głównie w poprzednim rozdziale. Definicja ta jednak nie wyczerpuje zupełnie wszystkiego, co w tym zakresie w ciągu wieków stworzyli artyści i najwyżej odnosić się może do medalionów, którymi zajmuje się (zresztą bardzo po macoszemu) numizmatyka i do swoich je wciela katalogów. Poza tem istnieją jeszcze całe działy rzeczy zbliżonych do medali, które powyższym warunkom nieodpowiadają a mimo to są medalionami. To te wszystkie, które wykonane są z materiału nie dającego się odlewać jak marmur, glina, porcelana, kość słoniowa, drzewo i t. d., albo są ręcznie cięte, kowane, lub sztańcowane, rozmiarami przekraczają

wszelkie numizmatyczne granice, lub też nareszcie nie posiadły kształtu okrągłego a przynajmniej owalnego. Wdzieliśmy jak od samego prawie początku tworzenia medalionów różnego do nich artyści używali materiału, jak miłośnicy numizmatyki nie mogli się oprzeć pokusie i zbierali niejednokrotnie medaliony czy medale niekoniecznie z metalu odlane i jak wreszcie, kształt prostokątny tu i ówdzie zdobywa sobie prawo obywatelstwa, a w formie plakiety dzisiaj coraz więcej znachodzi praktycznego zastosowania i coraz to więcej amatorów.

Z tego wszystkiego wynika, że zbieracz, który sobie powie, że zbierać będzie medaliony, natrafiać musi na swojej drodze na ustawiczne szkopyły i wątpliwości. Jeżeli zaś ów zbieracz byłby miłośnikiem numizmatyki, to odrazu stanąłby wobec dylematu, czy zbierać tylko to co dr. Maryan Gumowski niejako zaanektował na rzecz numizmatyki, czy też wciągnąć w zakres swojej kolekcji i to, co nie jest medalionem numizmatycznym ani nawet plakietą we właściwym tego słowa znaczeniu, a co wchodzi raczej w zakres sztuki plastycznej w szerszym pojęciu i w tym charakterze znajduje schronienie po muzeach i zbiorach, a w praktycznym życiu wchodzi na ściany jako ich dekoracya, na frontony budynków, na nagrobki i wszędzie tam gdzie wcisnąć się może płaskorzeźba, względnie portret w płaskorzeźbie.

Bo i co do portretu, musi zbieracz niejednokrotnie być z sobą i z naznaczonym sobie zakresem działania w porządku. Mówiąc bowiem o medalionach, rozumiemy przede wszystkim, bodaj czy nie wyłącznie nawet medaliony portretowe, »Medallion portrait« jak je nazywa Anglik. Portret jest ich zasadniczą cechą nawet, tak, że jedyny choć drukiem niewydany katalog Rewolińskiego, o którym jeszcze poniżej będzie mowa, ma wyraźny tytuł »Medaliony portretowe znakomitych Polaków«. Kwestya tedy co zrobić z medalionami, które nie są portretami, ale wyobra-

żają sceny, albo herby, jak na przykład herby Polski znowu pozostać musi otwartą dla każdego kolekcjonera.

A wreszcie jednostronność. Dr. Gumowski przyjmuje, że medalion, jeżeli ma wejść w zakres numizmatyki musi być jednostronnym, a tymczasem każdy zbieracz spotkał się zapewne z określeniem zwłaszcza po niemieckich katalogach dużych, większych ponad zwykłe rozmiary medali, jako medalionów.

Ten niedość ściśle ograniczony zakres działania był prawdopodobnie przyczyną dlaczego tak mało było u nas i wogóle zbieraczy medalionów, dlaczego tak mało gotowych i na tę nazwę zasługujących zbiorów medalionów posiadamy i dlaczego stosunkowo tak rzadko spotkać się można z medalionami po katalogach numizmatycznych.

Co do tych ostatnich, to nawet największe i najbardziej wyczerpujące katalogi monet i medali, jak Bentkowskiego, Czapskiego, Zelta i inne, oprócz naturalnie medali jednostronnych, sporadycznie tylko i bardzo rzadko wspominają o medalionach. Stosunkowo obfitszy jest w nie katalog Umińskiego, osobny medalionom poświęcony dział posiada katalog zbiorów Tomasza Zielińskiego, ale i tu liczba nie przekracza kilkunastu i to takich, z którymi numizmatyk nie wiedziałby właściwie co począć.

Co do zbieraczy, to rzecz charakterystyczna, że najwięcej uwagi poświęcili medalionom ci, którzy zbierali wszystko i w szerokim zakresie, jak np. Tomasz Zieliński, a przede wszystkim dr. Teofil Rewoliński (1821—1891). Zbieracz w wielkim stylu i, o ile o numizmatykę chodzi, wszechstronny, zwracał uwagę nawet na takie rzeczy, które dotychczas nie były nigdy prawie przedmiotem samoistnych kolekcji. Jego zbiór medalików religijnych, kolekcjonowany z wielkim zapalem i nakładem trudów a starzeń, następnie uporządkowany i umiejętnie w drukowanym katalogu usystemizowany, stał się wzorem dla wszystkich późniejszych zbieraczy w tym zakresie. Ponadto zbierał takie przedmioty, jak liczmany, marki i znaki pieniężne

osób prywatnych i t. p. Oczywiście nie mogło braknąć w tak różnolitym zbiorze i medalionów. Rewoliński zbierał je o ile stały na jego drodze, ale jako numizmatyk z zamiłowania brał tylko takie, które zbliżały się bardziej do medali. Stąd urósł zbiór, liczący razem 89 sztuk medalionów, do jakiego zaś stopnia był Rewoliński niepewny co do jego przynależności numizmatycznej, dowodzi fakt, że w litografowanym swoim katalogu pomieścił je dopiero po liczmanach, markach i znakach pieniężnych osób prywatnych. W opisie poszczególnych medalionów szedł drogą utartą przy medalach, podając szczegółowe opisy rzeźby i w dosłownem brzmieniu napisy. Katalog ten jest pierwszą i dotychczas jedyną próbą zinwentaryzowania medalionów portretowych polskich i ich opisania naukowego — próbą, jak wszystko co wyszło z pod ręki tego znakomitego numizmatyka, doskonałą i wzorową.

Zbiory publiczne i muzea polskie nie poświęcają dotąd zbyt wielkiej uwagi kolekcjonowaniu medalionów, tak samo zresztą jak i dzieł sztuki rzeźbiarskiej. Wogóle bowiem znajduje się rzeźba prawie zawsze na szarym końcu wszelkich kolekcji, a stąd pochodzi, że imiona najlepszych naszych rzeźbiarzy giną bardzo rychło w mroku niepamięci, a wspomnienie ich prac, rozrzucone przygodnie po pismach peryodycznych napróżno czeka dotąd, mimo jedynej próby przedsięwziętej przez przedwcześnie zmarłego Emanuela Świejkowskiego, umiejętnego i systematycznego opracowania.

Co się tyczy zbiorów lwowskich, to największą ilość medalionów posiada Zakład narodowy im. Ossolińskich, względnie muzeum Lubomirskich. W katalogu opracowanym bardzo umiejętnie i starannie przez p. Mieczysława Tretera, naliczyliśmy koło ośmdziesięciu sztuk medalionów polskich lub do Polski się odnoszących, z tego jednakowoż bardzo wiele kopii i odlewów gipsowych, wśród których znajduje się także wiele pierwszorzędných rzadkości. Wszyst-

kie one mieszczą się w dziale sztuki plastycznej. Zbiór numizmatyczny Zakładu Ossolińskich nie uwzględnia wcale medalionów, jakkolwiek mieści w sobie wszystkie znane polskie medale jednostronne.

Inne zbiory lwowskie, jak na przykład Muzeum przemysłowe miejskie, Biblioteka Pawlikowskich, Baworowskich, liczą wszystkiego po kilkanaście sztuk medalionów w swoim posiadaniu.

Krakowskie Muzeum Czapskich, pozatem co umieszczone jest w katalogu hr. Hutten Czapskiego, dopiero w ostatnich czasach za staraniem energicznego kustosa swojego dra Maryana Gumowskiego poczęło uzupełniać swą kolekcję medalionów. Wymienia ich też sporo katalog obrazów i rzeźb XIX wieku Muzeum narodowego, wydany w r. 1902.

Z innych muzeów, o ile nam wiadomo, znaczniejszy zbiór medalionów posiada Muzeum polskie w Rapperswillu, pomniejsze zaś zbiory trudne są do wyliczenia, gdyż poszczególne medaliony, zwłaszcza bardziej artystycznego wykonania znajdują zawsze bardzo chętnych nabywców u osób prywatnych i zarządów muzealnych. Zwłaszcza w ostatnich czasach w Warszawie, wśród ogólnego a wybitnego ruchu na polu zbierania pamiątek narodowych, znalazło się poczesne miejsce dla medalionów, tak w ordynackich bibliotekach Krasieńskich i Zamoyskich, jak i wśród prywatnych zbieraczy, (takich, jak Bol. Demel, M. Fedrowski, Bisier i inni), a medaliony, które były wystawione na sprzedaż ze zbiorów po bl. p. Matiasie Bersonie, osiągnęły stosunkowo bardzo wysokie ceny.

W takich warunkach, w takim kole zbieraczy i miłośników, w takiej niepewności co do zakresu działania wyrastał i mnożył się zbiór ś. p. Władysława Przybysławskiego, dzisiaj bezsprzecznie największy i najkompletniejszy w Polsce.

Kto znał ś. p. Przybysławskiego, ten łatwo zrozumie, dlaczego ów zbieracz tak wszechstronny, gorliwy, a tak

wybitny przedewszystkiem, nie cofający się przed żadną ofiarą, o ile chodziło o uratowanie lub zdobycie pamiątki, mającej choćby najmniejszą wartość archeologiczną czy narodową, dlaczego ów konserwator zabytków wszystkich, jakie tylko były na ziemiach polskich od czasów przedhistorycznych, aż do ostatnich chwil narodowego życia, ów uczony badacz i zamiłowany dyletant, równocześnie poświęcił swoją uwagę głównie zbiorowi medalionów, zbiór ten uważał za chlubę swoją i dumę i kompletował go wytrwale aż do ostatnich chwil swojego życia. Miał medaliki religijne, miał etnografię, miał przedmioty muzealne różnego rodzaju, ale wszystko można było u niego wymieniać za medalion rzadszy, albo taki, którego nie było w uniskim zbiorze. Dla zdobycia takiego okazu nie wahał się odbywać podróży, narażać się na tysiączne zabiegi i trudy.

Ci, którzy znali ś. p. Przybysławskiego, wiedzą, że była w nim niezwykła jakaś, jakby wiekami wyrobiona kultura, na którą pokolenia się składały te, z którymi przyszło żyć Przybysławskiemu i te, które poznał, zrozumiał i odczuł po ich śladach pozostawionych, po zabytkach. Bo żył ten człowiek wśród paru pokoleń i żył na szerokich obszarach, na których nie było ani granic, ani kordonów, żył z tem co było najszlachetniejsze w przeszłości i z tem, co każdoczesna terażniejszość długiego jego żywota miała najbardziej wykwintnego i kulturalnego. A że był w tej epoce i czas taki, kiedy medaliony były wykwi-tem i prawie ostatnim wyrazem kultury, więc je ukochał ś. p. Władysław Przybysławski i to umiłowanie przecho-wał przez całe życie, jako wspomnienie tej atmosfery, wśród której wyrósł i którą w młodości swojej oddychał.

Była to atmosfera roku trzydziestego pierwszego. Władysław Przybysławski urodził się w rok przed wybuchem powstania (w r. 1830) w Dżurkowie dawnego cyrkułu kołomyjskiego, z ojca Andrzeja i matki Julii z hrabiów Gołojewskich. Akta policyjne i polityczne austriackich regi-stratur, znają dobrze nazwisko Andrzeja Przybysławskiego,

jako jednego z »najniebezpieczniejszych« agitatorów na rzecz powstania listopadowego, zasilanego nie tylko pieniędzmi, ale i żołnierzami ochotnikami, których werbował i na plac boju wśród tysiącznych niebezpieczeństw i pod argusowem okiem austriackiej policji ekspedycyował. Jako członek rodziny od kilku wieków w tych stronach osiadłej, zażywał Andrzej Przybysławski syn Józefa i Urszuli z hr. Koziebrodzkich, niezwyklego miru w całej okolicy, był mężem zaufania we wszystkich sporach sąsiedzkich, a w papierach rodzinnych przechowuje się do dziś konsygnacya sreber domowych i ofiar, składanych na ręce Andrzeja Przybysławskiego, celem zasilenia powstania — piękny zaiste dowód ufności w tych czasach, kiedy to ściany miały uszy.

W takim domu, w którym żywe były ponadto wspomnienia zażyłości z Franciszkiem Karpińskim i innymi najlepszymi ludźmi epoki porozbiorowej wyrósł Władysław Przybysławski. Reszty dokonało wychowanie we Lwowie, w tem środowisku spisków i konspiracyi na całą dzielnicę galicyjską. Jako uczeń Collegium nobilium utrzymywanego przez Jezuitów przy kościele św. Mikołaja we Lwowie, nie mógł brać bezpośredniego udziału w życiu studenckiem, ale też zato już rok czterdziesty ósmy widzi go we Lwowie w szeregach gwardyi narodowej, jako członka legii akademickiej. Razem z gwardyą przeżył Przybysławski wszystkie nadzieje i całą rozpacz wiosny narodów. Był świadkiem bujnego życia, które wyrastało na gruncie lwowskim, ale był też świadkiem bombardacyi ratusza i gmachów publicznych przez Hammersteina i widział jak z dymem pożaru, wznieconego ognistemi rakietami uchodziła nadzieja lepszego jutra dla narodu polskiego.

Wypadki roku czterdziestego ósmego zostawiły w młodym umyśle niczem niezatarte wspomnienie. Pamiętał je też ś. p. Władysław Przybysławski do końca swego życia, z najdrobniejszymi nawet szczegółami i opowiadał je chętnie, żywo, barwnie i malowniczo, jak człowiek, który... *pars fuit* wielkich zdarzeń, ale któremu czasu brakło na

ich kronikarskie spisywanie, jako naprzód z życiem i kaźdoczesnymi jego objawami idącemu.

Czas reakcyi przetrwał Przybysławski w majątności swojej Uniżu, majątku, położonym pięknie aż na samym dnie jaru Dniestrowego. Świat zabity deskami, to jest właśnie Uniż. Z jednej strony olbrzymi, stromo spadzisty, a z wiosną pięknie zielony jar, u stóp którego wartka wstęga Dniestru, toczy się, z zawsze jednakim szmerem i w zawsze jednakiej pustce, nieustannie i nieodwołalnie w jednym kierunku i zawsze znika na tym samym zakręcie. Z drugiej strony pochyło ku brzegom rzeki spadająca płaszczyzna, a na jej skrawku długa i leniwie się przeciągająca wieś naddniestrzańska, to jest właśnie Uniż. Wygląda to tak, jakby ktoś stoczył gromadę niskich lepianek, a one nagłym wysiłkiem zatrzymały się u samego brzegu i trwają tak bez zmiany, patrząc bezsilnie na drugi brzeg, którego *niedosięgnąć ani dobić, chyba promem za opłatą pieniądza*, w owych stronach tak rzadkiego.

I to nieodwołalne trwanie Uniża na samym dnie jaru Dniestrowego, nad wstęgą, która warczy i ciągle, jak fatum jakie — przeznaczenie, w jednym kierunku pomyka, ta ściana zielona i daleka droga do innych siedzib ludzkich, jakby wycisnęła na wszystkich, którzy są tutaj, piętno beznadziejnego smutku. Lud, nawet po pijanemu śpiewa smutno i przeciągle, jakby w życiu nie słyszał nic ponad szmer prądu Dniestrowego i tańczy w małym zbitem kółku, jakby mu miejsca nagle zabrakło u spadzistego brzegu. Uniż to jest taka kraina, której snu nawet głos dzwonnicy cerkiewnej nie przerywa, a która gdy się zbudzi na coroczny dzień odpustu, na chram św. Mikołaja, to przez usta dwu ochrypłych djaków majączy starodawną, jakąś całkiem nie dzisiejszą pieśnią, w której przeciągle a płaczliwie wypowiedziano, że dla tego świętego w czasie obecnym nic pilniejszego, nic ważniejszego i nic bardziej aktualnego nie pozostało, jak powybijać wszystkich pogan na świecie a ratować wiernych chrześcijan!

Takim jest Uniź teraz i takim był zapewne w epoce skarbu naczyń brązowych, które w jego pobliżu wykopano.

W Uniżu mieszkał i gospodarował Władysław Przybysławski lat wiele, dopóki go rok sześćdziesiąty trzeci i styczniowe powstanie nie wyrzuciło na szerszą arenę i to znowu we Lwowie. Był organizatorem zaboru austriackiego na rzecz powstania i członkiem Komitetu, ekspedującego broń i potrzeby wojenne na plac boju, razem ze Stanisławem Tarnowskim, Aleksandrem Fredrą i Franciszkiem Smolką. Ze spełnił obowiązek w miarę sił swoich i możliwości na to dowód, że dostał się do więzienia Karmelickiego (dzisiaj sąd karny przy ulicy Batorego) we Lwowie i przesiedział tam dłuższy czas pod kluczem, w jednej kaźni ze Stanisławem hr. Tarnowskim, a potem otrzymał półtoraroczny areszt domowy pod ścisłym dozorem policyjnym.

W r. 1866 wyjechał do Drezna i to zadecydowało o jego przyszlę powołaniu jako zbieracza i miłośnika pamiątek narodowych. Wszedł bowiem odrazu w najinteligentniejsze i najwybitniejsze koła emigracji polskiej: tutaj zapoznał się z Józefem Ignacym Kraszewskim i z całym szeregiem ludzi, żyjących wspomnieniem samoistności Królestwa Polskiego, listopadowych walk i w tej wysokiej kulturze, której wyrazem Klaudyna Potocka lub Aleksander Przeździecki. Z Drezna przywiózł Przybysławski małżonkę, Helenę hrabiankę Wessel, córkę Rozalii z Bispinków i Kazimierza Wessla. Związek ten zbliżył go do takich osób jak Natalia Kicka, która dużą część życia i majątku poświęciła na zbieranie monet, sztychów, medali i innych zabytków i koło której grupował się cały świat, mający z przeszłością do czynienia i wylawiający z niej wszelkie zabytki kultury: archeologowie, numizmatycy, miłośnicy, handlarze starożytności. Wśród nich zapalił się do zbieractwa Władysław Przybysławski i przywiózł to amatorsztwo do Czortowca, drugiej swojej obok Uniża, majątności, gdzie zamieszkał z żoną.

Era konstytucyjna i autonomiczna powołała go do pracy publicznej w zakresie najbliższym — powiatowym. Przybysławski był długoletnim członkiem rady powiatowej w Horodence i marszałkiem tego powiatu, ale ani praca na roli, ani zajęcia powiatowe nie zdołały go na tyle przykuć do siebie, ażeby zapomniał o tem umiłowaniu przeszłości kraju, które go całego ożywiało. To też zaczynają się pojawiać w Czortowcu ludzie tacy jak Kopernicki, Kirkor, Ossowski, Glogier i z nimi Przybysławski dyskutuje, od nich się uczy — z nimi razem odbywa wycieczki po kraju i od nich też nabiera ochoty i zamiłowania do badań nad przedhistoryczną archeologią Galicyi.

Poszukiwania Władysława Przybysławskiego uwieńczone zostały nadspodziewanie skutkiem bardzo pomyślnym, który nazwisko dyletanta rozślawił szeroko w świecie naukowym. Było to odkrycie i odkopanie stacyi przedhistorycznej w Horodnicy pow. horodeńskiego. Znalazły się tam wykopaliska dotychczas zupełnie nauce nieznane, które wśród świata uczonego wywołały wielkie zainteresowanie. Opisawszy je szczegółowo, złożył Przybysławski część wykopanego skarbu w liczbie kilkudziesięciu przedmiotów w zbiorach krakowskiej Akademii Umiejętności, drugą zaś część oddał do Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie, z którego założycielem Włodzimierzem Dzieduszyckim pozostawał w zażyłych stosunkach.

Od r. 1874 zasiadał Władysław Przybysławski w Komisji archeologicznej Akademii Umiejętności, a równocześnie zajmował się żywo numizmatyką i etnografią kraju, w którym to ostatnim dziale doprowadził do takiej znajomości rzeczy, że gdy w r. 1880 przyszło do urządzenia wystawy etnograficznej w Kołomyi, którą zwiedzić miał także cesarz Franciszek Józef I. — Przybysławski stał się duszą tego przedsięwzięcia i razem z Włodzimierzem hr. Dzieduszyckim doprowadził dzieło to, wielkiej wartości naukowej, do skutku.

W r. 1888 został mianowany przez rząd konserwato-

rem zabytków przedhistorycznych Sekcyi I — okręgu V, obejmującego siedm powiatów wschodniej Galicyi. Na tem stanowisku rozwinął Przybysławski nader ożywioną działalność i do końca życia brał wybitny a żywy udział tak w posiedzeniach Grona dla Galicyi wschodniej, jak i w jego pracach i publikacjach. Równocześnie został także członkiem Komisyi dla badania historyi sztuki w Polsce, na której posiedzeniach przedkładał liczne komunikaty i sprawozdania ze swoich podróży po kraju i z tego, co tylko zwróciło jego uwagę. Ponieważ zaś zakres jego wiedzy archeologicznej był bardzo rozległy, a zapal do jej przedmiotów niewygasający, przeto komunikaty jego miały wielką wartość, bo zwróciły uwagę na wiele niszczących zabytków i przyczyniły się niejednokrotnie do ich ocalenia.

Pisał stosunkowo niewiele, ale to co pozostawił ma swoją wartość tak z powodu nowości tematu jak i nakładu pracy i sumiennosci, której nieszczerzył nawet w najdrobniejszych artykułach.

Publikacye Władysława Przybysławskiego miały jednak przeważnie zakres przedhistoryczny. Ogłosił wynik badań swoich nad wykopaliskiem w Horodnicy, opisał w Tece konserwatorskiej skarb brązowy, wykopany w pobliżu Uniża, pisał o Skarbie michałkowskim, a pod koniec życia ogłosił »Repertoryum zabytków przedhistorycznych« swego okręgu, które jest dobrą próbą inwentaryzacyi, uwzględniającą równocześnie całą znaną literaturę drukowaną do każdej miejscowości, o której jest mowa w repertoryum.

W wspomnieniach pośmiertnych, które się pojawiły po śmierci Władysława Przybysławskiego, podniesiono dostatecznie te wszystkie strony jego charakteru i temperamentu, które sprawiły, że zaliczyć go można snadnie w poczet najbardziej kulturalnych i najbardziej niezwykłych postaci z pośród ziemianstwa galicyjskiego. A takim, jakim był, uczyniły go tradycye roku trzydziestego pierwszego i tradycye miłośników pamiątek narodowych, którymi był

otoczony i z którymi utrzymywał stosunki bardzo ożywione. Skutkiem tego stary dwór w Uniżu przybierał coraz wybitniejsze piętno jakiegoś muzeum na małą skalę, a z wszechstronnym zakresem i stawał się wśród pustki tamtejszej i ciszy umysłowej oazą kultury, skarbniczką archeologii, ogniskiem wymiany myśli, źródłem wszelakich wiadomości o istniejących i zagrożonych pamiątkach. Władysław Przybysławski, jakby pomny, że w danych warunkach nie czas na specjalizowanie się w poszczególnych działach, zbierał wszystko, co mu tylko pod rękę podpadło. A równocześnie długoletnim doświadczeniem wyrobione znawstwo ochroniło go od tak zwanego »dzikiego zbieractwa« łapczywością swoją i niewybrednością tak bardzo zbliżonego do tandeciarstwa i szpargalistyki. Władysław Przybysławski zbierał wprawdzie wszystko, ale z tem ograniczeniem, że w jego zbiorze pozostać mogły rzeczy tylko większej wartości kulturalnej czy zabytkowej.

A wśród książek, broni, papierów, monet, wykopalisk, przedmiotów pamiątkowych i etnograficznych, rzeczą najbardziej pożądaną w Uniżu były: medalik religijny i medalion. Na innem miejscu opisaliśmy już zbiór medalików religijnych Władysława Przybysławskiego i ocenili jego wartość w porównaniu nawet z takim zbiorem, jak ten, który miał i w osobnym katalogu opisał dr. Teofil Rewoliński, zbiór zaś medalionów złożony w depozycie Galeryi miejskiej we Lwowie jest przedmiotem niniejszego katalogu, pierwszego w tym zakresie w języku polskim.

Po rozbiciu się zbioru znanego numizmatyka i archeologa Ludwika Steckiego, przeszła w posiadanie Władysława Przybysławskiego suita medalionów Minterowskich z portretami królów polskich i ona też stała się zawiazkiem obecnego zbioru. Zachęcony dość sporą jak na początek liczbą posiadanych okazów, przyzwyczajony w młodości swojej widywać medaliony na ścianach mieszkań swoich najbliższych, wychowany w tej kulturze, która wywołała największy rozkwit tego działu sztuki plastycznej, rozu-

miejąc dobrze całą treść, istotę i to wszystko co wyrazić może medalion, wyczuwając sentyment w nim zawarty — poczał Władysław Przybysławski z podwójną energią gromadzić medaliony, gdzie i skąd się tylko dało.

Niniejszy zbiór jest wynikiem prawdziwie mrówczych zabiegów, które trwały lata całe, a nie cofały się nigdy przed największą ceną pieniężną, osobistą prośbą, handlem zamiennym. Każdy prawie medalion w zbiorze posiada własną historię i własne, nieraz bardzo zawile drogi, którymi szedł, aby ostatecznie zawisnąć na ścianach dworu unickiego ku radości, prawie że namiętnej, właściciela. Bo medalionów nie dostanie dziś po sklepach, ani nawet w największych antykwaryatach: czasem wiszą na ścianach zapomniane przez swoich właścicieli i lekceważone, nawet z pamięci wykreślone, czasem znowu są pamiątką rodzinną, niepozbywalną, zwykle zaś trafiają się do nabycia przypadkowo tylko, a gdy który wejdzie w zakres handlu antykwarskiego, to uzyskuje odrazu cenę, która najbardziej nawet zapalonego zbieracza odstraszyć jest w stanie. Przybysławski, dzięki szerokim znajomościom i dzięki życzliwemu poparciu przyjaciół nie zaniedbywał żadnej drogi: zapomniane medaliony zabierał ze ścian nawet, jako rzeczy bezwartościowe, pamiątkowe wypraszał, przypadkowi zwykle wychodził naprzeciw przez usilne poszukiwania, a za dobry medalion nie było ostatecznie takiej ceny, którejby zbieracz nie zapłacił, jeżeli już nie udało się wejść na drogę zamiany.

Uniwersalny charakter zbieractwa Przybysławskiego odbił się także i na jego zbiorze medalionów. Nie znał on i nieuznawał dystynkcji między medalionami, wchodzącymi w zakres numizmatyki, a tymi, które zaliczone być mogą do sztuki plastycznej w szerszym znaczeniu. Wszystko, cokolwiek mogło być tylko nazwane medalionem, znajdowało się w jego zbiorze, a stąd jest on dzisiaj tak bardzo ciekawy i tak bardzo jedyny na ziemiach polskich.

W miarę zaś jak zbiór wyrastał, mnożył się i przy-

bierał rozmiary muzealne, mnożyła się u ś. p. Władysława Przybysławskiego także i troska, co się z nim stanie po jego śmierci. Znał zanadto dobrze dzieje największych nawet zbiorów, marniejących zwykle po śmierci właściciela i dlatego chociaż w osobie syna swego p. Kazimierza Przybysławskiego widział to samo zrozumienie wartości zbioru, to samo zamięłowanie, wyrobione uczestnictwem w zbieraniu i porządkowaniu medalionów — chciał przecież trwałego zabezpieczenia i chciał równocześnie oddać je na użytek publiczny.

I wówczas myśl jego zwróciła się w stronę miasta, w którym młodość swoją szkolną przepędził, z którym wiązały go tysiączne stosunki, w którym zresztą widział ognisko polskiej kultury na całym, wielkim obszarze ziem dawnej Rzeczypospolitej polskiej. Postanowił tedy oddać i zostawić swój zbiór medalionów po wieczne czasy we Lwowie, pod opieką gminy miasta Lwowa, zawsze chętnej i ofiarnej, gdy chodzi o dobro i pożytek ogólnie narodowy.

Więc też po śmierci zasłużonego obywatela, która nastąpiła w dniu 5. lutego r. 1908 rodzina z całym pietyzmem wypełniła wielokrotnie wyrażaną wolę zmarłego, oddając zbiór w depozyt gminy miasta Lwowa, celem pomieszczenia go i wystawienia na widok publiczny w Galeryi miejskiej.

HERBY POLSKI, LITWY I RUSI.

1. Tarcza herbowa z koroną i wstęgą, na której napis: BOŻE ZBAW POLSKĘ. — Na tarczy Orzeł polski, Pogoń litewska i Archanioł Michał, herb Województwa kijowskiego.

Bronz lany 675×430 mm.

2. Herb Polski. — Na tarczy z koroną jagielloński Orzeł mosiężny na tle amarantowem.

160×165 mm.

3. Herb Litwy. — Na tarczy z koroną mosiężna Pogoń na tle amarantowem.

160×165 mm.

4. Herb Polski. — Na tarczy Orzeł jednogłowy z czasów Królestwa Kongresowego w koronie.

Bronz lany 145×120 mm.

CZĘŚĆ I.

MEDALIONY PORTRETOWE KRÓLÓW POL-
SKICH I WŁADCÓW POROZBIOROWYCH.

MIESZKO I.

960—992.

5. Popiersie króla w prawo, na głowie hełm z koroną i krzyżem, twarz z brodą i wąsami, włosy na tył głowy spadające. Za głową: MIECZYŚLAW. Na str. odwrotnej przylutowany kartusz z dwugłowym orłem i napisem: FABRYKA | C. MINTER | WARSZAW | No. 1337. |

Med. okr. bronz. lany 85 mm.

BOLESŁAW CHROBRY.

992—1034.

6. Popiersie króla w prawo w koronie w płaszczu spiętym agrafą z medalionem, na którym krzyż dwuramienny, twarz okolona kędzierzawą brodą. Za głową: BOLESŁAW — CHROB: u spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 128 mm.

7. Popiersie w lewo w szacie przerzuconej przez prawe ramię, w hełmie na którym korona, na twarzy zarost krótki, napis otokowy: BOLESŁAW — CHROBRY. Na stronie odwrotnej przylutowany kartusz z dwugł. orłem i napisem: FABRYKA | C. MINTER | W WARSZAWIE | Nr. 1337. |

Med. okr. bronz. lany 85 mm.

8. Głowa w prawo w koronie, włosy w tył spadające, na twarzy zarost krótki, po lewej str.: BOLESŁAW CHROBRY. U spodu litery F. w.

Med. okr. cynk. lany, cyzel. 164 *mm*.

Odlew fabryki Kopaczyńskiego w Krakowie.

WACŁAW I.

1300—1305.

9. Popiersie króla w lewo w płaszczu gronostajowym, na głowie korona, zarost kędzierzawy, na piersiach łańcuch. Napis po prawej str.: WACŁAW KR: POL: i CZE: U spodu: MODELOWAŁ. W. ŚWIECKI. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 128 *mm*.

WŁADYSŁAW ŁOKIETEK.

1306—1333.

10. Popiersie króla w prawo, w zbroi, na głowie misiurka z pióropuszem, na twarzy zarost krótki. Za głową: WŁAD: ŁOKIETEK. U spodu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 128 *mm*.

KAZIMIERZ WIELKI.

1333—1370.

11. Popiersie króla w lewo, na głowie korona, broda i włosy długie, u ramienia część tarczy, na której lew w koronie z dwoma ogonami (herb czeski). Za głową napis: KAZIMIERZ WIELKI. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 127 *mm*.

Herb czeski na tarczy Kazimierza Wielkiego dowodzić może co najwyżej pomyłki rzeźbiarza, który prawdopodobnie pomieszał niniejszy model z modelem Wacława I, — por. nr. 9.

12. Głowa w prawo w koronie z długą brodą i włosami. Po prawej str. napis: KAZIMIERZ WIELKI. Z lewej: PAMIĄTKA POGRZEBU | ZWŁOK KAZIMIERZA W-GO | W KRAKOWIE D. 8. LIPCA | 1869 roku. |

Med. okr. cynkowy 159 *mm*.

Modelował art. rzeźbiarz współczesny Aleksander Ziembowski.

LUDWIK ANDEGAWENSKI.

1370—1382.

13. Popiersie króla w prawo, w płaszczu koronacyjnym, z koroną na głowie, twarz okolona brodą i włosami, włosy kręcone w tył spadające. Za głową: LUDWIK KR. POLS. WE. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 128 *mm*.

JADWIGA.

1382—1399.

14. Popiersie królowej w lewo, na głowie korona, szata faldzista z ornamentem kwiatowym. Za głową: JADWIGA. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 128 *mm*.

15. Głowa w lewo w koronie, włos długi wolno spadający. Po lewej stronie napis ryty: JADWIGA. U spodu wybity znak owalny: F. KOPACZYŃSKI KRAKÓW.

Med. okr. żelaz. lany cyzelowany 165 *mm*.

Modelował podług wzoru w kaplicy Jagiellońskiej w Krakowie Parys Filippi.

16. Popiersie wprost w stroju koronacyjnym w koronie na głowie, na szyi łańcuch z krzyżem. Napis ryty: KROLOWA - JADWIGA.

Med. okr. kuty od ręki w mosiężnej blasze 120 *mm*.
 Egzemplarz kupiony w Paryżu, w r. 1890.

JADWIGA I JAGIEŁŁO.

17. Obie figury w całej postaci, trzymające się za ręce: Jadwiga w koronie z długim welonem, suknią zwierzchnia krótsza, spodnia fałdzista, w lewej ręce krzyż wzniesiony do góry. — Jagiełło w zbroi i płaszczu, z ręką opartą na mieczu. Napis: JADWIGA KROLOWA POLSKA — JAGIEŁŁO KSIĄŻĘ LITEWSKI. Na odcinku: AND. SZYNDLER.

Med. okr. bronz. lany 113 *mm*.
 Ob. reprodukcję na Tabl. I.

18. Dwie głowy obok siebie w prawo w koronach. W polu: 1400 - 1900 i herb Jagielloński »Kolumny«, niżej na tarczy napis gotyckimi literami w charakterze starożytnym: REGNI POLONIAE ❖ RECEPTUMUS | DYADEMA ❖ UT ❖ IPSUM REGNUM CLARITA | TE DOCTARUM PERSONARUM ❖ ILLUSTRUMUS. | U dołu trzy tarcze herbowe z Orłem, herbem Akademii krak. i Pogonią, na ramie z prawej strony: T. BŁOTNICKI. Na stronie odwrotnej wyciśnięta pieczęć: J. Niedźwiecki i Spka — Dębniaki pod Krakowem.

Med. prostokątny, z wypalanej terrakoty, bronzowany. 460×320 *mm*. Wykonany w 300 egzemplarzach na pamiątkę jubileuszu Akademii krakowskiej.

WŁADYSŁAW JAGIEŁŁO.

1386—1434.

19. Popiersie w prawo, głowa i twarz z bujnym zarostem, w rękę część tarczy z Pogonią. Za głową: WŁADYSŁAW JAGIEŁŁO. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 128 *mm*.

20. Głowa w prawo w koronie, włosy w tył spadające, twarz bez zarostu. Po prawej stronie napis ryty: WŁADYSŁAW JAGIEŁŁO. U dołu znak owalny, wybity: F. KOPACZYŃSKI KRAKÓW. U dołu litery F. W.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 162 mm.

Modelowany według wzoru w kaplicy Jagiellońskiej w Krakowie.

WŁADYSŁAW WARNEŃCZYK.

1434—1444.

21. Popiersie króla w zbroi — na głowie zranionej, broczącej krwią hełm z boku przecięty, na szyi łańcuch z medalionem Matki Boskiej, w prawej ręce miecz. Podwójny napis otokowy: IL A PERDU LA VICTOIRE ET LA VIE MAIS NON L'HONNEUR. 1444 1828: WŁADYSŁAW III. KRÓL POLSKI OBRANY KRÓLEM R. 1434 POLGT (sic) W BITWIE POD WARNA R. 1444: Napis otoczony wieńcem laurowym.

Med. owalny sztancowany, bronz. złocony 62×51 mm.

Opisany u Umińsk. nr. 577 gdzie ze względu na błędy ortogr. wyrażono domysł, że wykonany został we Francji. Prawdopodobnie ozdoba meblowa.

22. Popiersie w lewo w hełmie nadszczerbionym ze strusim piórem, twarz brocząca krwią, na piersiach medalion z Matką Boską. Za głową: WŁADYSŁAW WARN: u spodu D: ZALEWSKI MOD: 1857. U brzegu: NAKŁAD I ODLEW FAB: MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 130 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. I.

KAZIMIERZ JAGIELLONCZYK.

1444—1492.

23. Popiersie w lewo w płaszczu spiętym u przodu, na głowie czapka z piórem, u ramienia część tarczy, na któ-

rej herb księstwa pruskiego (jednogłowy orzeł z koroną na szyi i ręka z mieczem do góry wzniesiona). Za głową: KAZIMIERZ JAGIELLON — u spodu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 130 mm.

JAN OLBRACHT.

1492—1501.

24. Popiersie króla w prawo w czapce z piórem, twarz bez zarostu, na piersi łańcuch z medalionem. Za głową: JAN ALBERT. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 127 mm.

ALEKSANDER JAGIELLONCZYK.

1501—1506.

25. Popiersie w lewo w kapeluszu ze strusiem piórami, twarz bez zarostu, na piersiach łańcuch. Za głową: ALEKSANDER. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany 126 mm.

ZYGMUNT I STARY.

1506—1548.

26. Popiersie króla we futrze w prawo z łańcuchem złotego runa na piersiach, z czepcem i dyademem na głowie. W otoku dwa rzędy napisu: MAGNVS · ET · INFRACTUS · FORTIS · PIVS · ATQVE · POTENS · REX · FI · EN · EGO · SISMVNDVS · SCEPTA · POLONA · FERRO · 27.

Med. okr. bronz. lany 60 mm.

Opisany szczegółowo u Gumowskiego nr. 59. Racz 4. Bent. 9. Zelt 234. Umiński 7. Rewol. 2. Kopera. Dary z Polski dla Erazma z Rotterdamu str. 120. Czapski 275. Egzemplarz pochodzi ze zbioru Rewolińskiego.

27. Popiersie w prawo we futrze z łańcuchem złotego runa na piersiach i czepcu na głowie. Górą dwa wiersze napisu: MAGNANIMV INVICTVM INFRACTVM FORTEMQ-POTENTEM | SISMVNDVM REGEM PARVA TABELLA REFERT. |

Med. okr. bronz. lany 58 mm. Rac. 5. Bentk. 8. Zelt 235. Czap-ski 423. Kopera. Dary str. 120.

28. Popiersie w prawo w czepcu i w szubie, na piersiach łańcuch z orderem złotego runa. Po bokach napis: SIGISMVNDVS I. — POLONIAE REX.

Med. okr. bronz. lany 65 mm.
Odlew nowszy.

29. Popiersie w prawo w czepcu, twarz bez zarostu, na szubie futrzanej łańcuch z orderem złotego runa. Za głową: ZYGMUNT I. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB: MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 126 mm.

30. Popiersie w prawo w koronie, na twarzy krótka broda i suty wąs. Na zbroi na piersiach łańcuch z orderem złotego runa. Na wierzchu płaszcz spięty klamrą. Za głową: ZYGMUNT I. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIĘCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 126 mm.

BONA SFORZZIA, żona Zygmunta I.

1500—1557.

31. Popiersie królowej w lewo we wdowim stroju, górą napis otokowy: BONA SFOR · DE ARAG · REG · POL. Na odcinku ramienia w głab: P.—1556.

Dzielo Jana Michała Pastorina ze Sieny. Opisany u Gumowskiego nr. 77, gdzie też odnośna literatura.

Medal jednostr. okr. odlew cynowy nowszy, 55 mm.

32. Popiersie królowej prawie wprost w stroju wdowim w czepcu na głowie, suknia na ramionach futrem obszyta, w otoku górą napis: BONA · SFORCIA · D · G · REGINA · POLONIAE. U dołu na przecięciu popiersia w głąb wyryte litery artysty: STE · H · F.

Med. okr. bronz. lany 88 mm.

Jeden z najrzadszych i pod względem artystycznym najpiękniejszych medalów polskich, Czapski 433. Rac. 13 Rew. 12. Zieliński. Wiad. num. arch, nr. 61 Gumowski. 98. Egzemplarz pochodzi ze zbiorów Rewolińskiego. Jest to starszy odlew z medalionu artysty holenderskiego Stefana van Holland.

ZYGMUNT AUGUST.

1548—1572.

33. Popiersie króla w prawo, głowa w kapeluszu z piórem, na twarzy długa broda i wąs, na szyi kryza i łańcuch z orderem złotego runa. Za głową: ZYGMUNT AUGUST. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIĘCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 129 mm.

34. Na tarczy ozdobionej koroną, pod którą dwie ręce w uścisku, dalej herbami Polski, Litwy i Rusi, gałązkami dębu i lauru: popiersie króla w prawo z długą brodą i orderem złotego runa. U góry napis kursywą: WOLNI Z WOLNYMI 1569—1869 RÓWNI Z RÓWNYMI.

Med. terrakotowy bronzowany. 370×280 mm.

Pamiętka pięćsetnej rocznicy Unii lubelskiej, obchodzonej uroczyście w r. 1869.

35. Głowa w prawo z długą brodą w koronie, włosy krótkie, napis z prawej strony: ZYGMUNT AUGUST. u dołu litera F.

Med. okr. cynkowy, lany 164 mm.

Odlew prawdopodobnie Kopaczyńskiego w Krakowie (mod. Parys Filippi?)

KATARZYNA, trzecia żona Zygmunta Augusta.

1533—1572.

36. Popiersie królowej prawie wprost w stroju bardzo bogatym, głowa okryta charakterystycznym czepcem, na piersiach zwisający medalion, w otoku napis: CATHARINA · D · G · REGINA · POLONIAE ·

Med. okr. bronz. lany 87 mm.

Medalion Stefana van Holland, z grupy medalów rodziny Zygmunta Augusta, wykonanych w r. 1561. Por. nr. 32. Gum. 104. Racz. 18. Rew. 20. Egzemplarze takie, jak powyższy, jednostronne są bardzo rzadkie, dotychczas bowiem znany i opisywany był ten medal, jako odwrotna strona medalu Zygmunta Augusta, będącego również dziełem Stefana van Holland. Egzemplarze jednostronne odszukał dr. Gumowski dopiero za granicą, a mianowicie w król. gabinecie monet i medali w Monachium, oraz w muzeum w Louvrze w Paryżu. Późniejsze odlewy są nieco mniejsze i zwykle srebrne.

CECYLIA królowna szwedzka.

ok. r. 1562.

37. Popiersie królowny w lewo w sukni z wysokim kołnierzem, na głowie czapka płaska okrągła perlami ozdobiona, w otoku pod obwódką z perełek napis: CECILIA · PRINC — EPS · SVVECIE.

Med. okr. żelazny, lany 41 mm. Cz. 4049 ale mniejszy 39 mm.

Raczyński podaje ten medal jako dwustronny, z popiersiem na stronie odwrotnej Jana z Tęczyna. Cecylia była córką Gustawa I. Wazy, przyobiecana w małżeństwo wspomnianemu Janowi z Tęczyna. Po tragicznej jego śmierci wyszła za mąż za Krzysztofa margrabiego Badeńskiego. Zamierzone małżeństwo z Tęczyńskim i jego tragiczny koniec, odbiły się wielokrotnem echem w literaturze naszej nadobnej, opiewał je Kochanowski, później

Niemcewicz. Ślub był już tak bliski, że wybito na jego pamiątkę medal, do którego, jako strony głównej użyto prawdopodobnie istniejącego już medalu z popiersiem Cecylii. Stąd jednostronny egzemplarz w zbiorze niniejszym pochodzący, ze zbiorów Rewolińskiego.

HENRYK WALEZY.

1573—1574.

38. Popiersie w prawo w czapce z piórem, na szyi kołnierz haftowany, na piersiach krzyż orderowy, kolczyk w uchu. Za głową: HENRYK WALEZY. Z dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIĘCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 126 mm.

STEFAN BATORY.

1574—1586.

39. Głowa króla w lewo z krótkim wąsem w czapce z kitą, po lewej stronie: STEPHANUS.

Med. okr. bronz. lany 25 mm.

Odlew podług warcaba znajdującego się w Wilanowie.

40. Popiersie w lewo w czapce z kitą, na ramionach płaszcz spięty agrafą, suknia spodnia z ornamentem kwiatowym, za głową: STEFAN BATORY. U spodu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 129 mm.

ZYGMUNT III.

1586—1632.

41. Cała postać króla wprost w zbroi, na której płaszcz. Na głowie wieniec laurowy, na szyi łańcuch z orderem złotego runa, w prawej ręce wysoka laska, po lewej stronie szyszak i korona, u góry kotara, w otoku napis: SIGISMVNDVS: III: D. G: REX: POL: MAG: DVX

LITY: RVSS: PRVSS: MASSOV: SAMOGIT · LIVONIAEQ · NEC
NON SVECOR: GOTTOR: VANDALORQ · HAEREDITARIVS ·
REX.

Med. okr. bronz. lany 131 *mm* Nowszy odlew z głównej strony medalu na zdobycie Smoleńska.

42. Popiersie w prawo, włosy do góry uczesane, krótki wąs i bródka, na szyi kryza i łańcuch, po prawej stronie napis ryty: SIGISMVNDVS III.

Med. owalny, z kości słoniowej ręcznie cięty, stary. 65×50 *mm* oprawiony w drewnianą ramkę owalną.

43. Popiersie w prawo w wysokim kapeluszu z piórem, wąs i broda krótkie, na piersiach łańcuch z orderem złotego runa, za głową: ZYGMUNT III. U spodu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 126 *mm*.

WŁADYSŁAW IV.

1632 -1648.

44. Popiersie króla w lewo w kapeluszu z piórem, włos długi na ramiona spadający, na twarzy krótki wąs i broda, na piersiach łańcuch z orderem złotego runa. Za głową: WŁADYSŁAW IV. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 127 *mm*.

JAN KAZIMIERZ.

1648—1672.

45. Popiersie w prawo, na głowie peruka z wieniec laurowym, na szyi kołnierz wykładany szeroki, zbroja, a na niej płaszcz, w otoku napis: JOANNES CASIMIRUS D. G. POLONIAE ET SUECIAE REX — pod spodem litery artysty I. H.

Med. okr. bronz. lany 91 *mm*. Racz 137.

Medal ten jest dziełem Jana Hohn młodszego. U Raczyńskiego jest on zapisany jako medal dwustronny, na którego odwrotnej stronie wyobrażony jest snopek Wazów na morzu pływający, z napisem: Agitor non mergor. (Jestem miotany — nie zatone). Egzemplarz niniejszego zbioru jest późniejszym odlewem.

46. Popiersie w prawo, na głowie peruka z wieńcem laurowym, na piersiach pancerz z udrapowanym płaszczem i łańcuch, po prawej stronie ryty napis: CA-SIMIR.

Med. owalny z kości słoniowej 65×50 *mm* ręcznie cięty, wyrób prawdopodobnie francuski.

47. Popiersie w lewo w pancerzu z orderem złotego runa, na szyi szeroki kołnierz i kokarda, na głowie bujna peruka. Za głową: JAN KAZIMIERZ. U dołu: MODELLOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 127 *mm*.

MICHAŁ KORYBUT WIŚNIOWIECKI.

1672—1673.

48. Popiersie króla w prawo w płaszczu koronacyjnym, na głowie bujna peruka, za głową: MICHAŁ KORYBUT. U spodu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 127 *mm*.

JAN III. SOBIESKI.

1673—1696.

49. Popiersie króla wprost z długim wąsem w zbroi, na której płaszcz, w otoku napis: D. G. POLONIAE REX — IOANNES.

Med. okr. mosiężny, lany 54 *mm*.

Pod binstem na odcinku znajduje się słowo, któreby można czytać Cherron. Takiego nazwiska jednak nie ma wśród medalierów, którzy pracowali za Jana III. Natomiast Zieliński (Rys medalierstwa. Wiad. numiz. archeol. nr. 41) podaje Bretttona jako jednego z medalierów króla. Egzemplarz pochodzi ze zbiorów Rewolińskiego.

50. Popiersia Innocentego XI. papieża, Leopolda I. cesarza, Jana III. króla polskiego i Marka Antoniego Iustyniani, doży weneckiego, każde we właściwym sobie stroju, wszystkie w prawo zwrócone. Napis w otoku: INNOC. XI. PONT. LEOP. I. IMP. JOA. III. REX. PO. M. A. JUS. VE. DVX.

Med. okr. bronz. lany 80 mm.

Jest to jednostronny, starszy odlew medalu, bitego na pamiątkę odsieczy wiedeńskiej. Medal ten opisany u Raczyńskiego nr. 217, posiada z odwrotnej strony dwugłowego orła z napisem: Univit palmanque dedit. Zieliński Wiad. num. arch. nr. 43 szp. 148.

51. Popiersie w prawo w koronie w pancerzu opasanym wstęgą, w delii spiętej agrafą, napis ryty po prawej stronie: SOBIESKI.

Med. owalny z kości słoniowej, ręcznie cięty, w czarnej ramce owalnej. 65×50 mm.

52. Popiersie w prawo z orderem św. Ducha w pancerzu i płaszczu spiętym agrafą, na głowie wieniec laurowy, za głową: JAN III SOBIESKI. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIEŹCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 128 mm.

53. Popiersie w prawo w koronie w delii futrzanej, spiętej agrafą, u góry w otoku napis: IOANNES III DACICUS · TURC · TART · POL · REX · M. — U spodu: ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 163 *mm* por. Cz. 2525 oraz
Kat. wyst. star. Warszawa 1856 nr. 977.
Ob. reprodukcję na tabl. I.

54. Głowa w lewo z wieńcem laurowym, wąs długi, napis w otoku: JAN III SOBIESKI KRÓL POLSKI OBRONCA CHRZEŚCIJANSTWA. 1683 r. U spodu wybity napis: F. KOPACZYŃSKI W KRAKOWIE.

Med. okr. żelazny lany cyzelowany 178 *mm*.
Pamiętka obchodu dwusetnej rocznicy odsieczy wiedeńskiej.

55. Popiersie wprost, głowa z krótkim włosiem, na ramionach delia spięta agrałą, w otoku: JAN III SOBIESKI — KRÓL POL - W . K . LIT . u dołu: UR . 1624 † 1696 — w osobnych polach: CHOCIM 1673, ŻÓRAWNO 1676. WIEDEŃ 1683. — Z odwrotnej str.: 173. Na grzbiecie u góry: MOD. J. KRYŃSKI — FAB. BRONZ. SKI UDZIAŁOWEJ.

Med. okr. bronz. lany 142 *mm*.

56. Tarcza okrągła, na niej głowa króla w lewo zwrócona napis otokowy: ZROBIŁEM NA PAMIĄTKĘ OBCHODU DWÓCH SETNEJ ROCZNICY ODSIECZY WIEDEŃSKIEJ TARCZĘ Z NAPISEM JANA III OBRONCE WIEDNIA. — Z. FF. PODGÓRSKIEGO W KRAKOWIE — 12 WRZEŚNIA. Na odcinku: ROK 1883.

Tarcza miedziana ręcznie wyciskana 430 *mm* wykonana prawdopodobnie w jednym egzemplarzu.

57. Głowa w lewo, włosy podstrzyżone, po lewej stronie z boku napis: JAN III.

Med. żelazny okr. lany 156 *mm*.

58. Popiersie w koronie i płaszczu spiętym agrałą. U dołu gałązka dębowa, laurowa i Orzeł polski, poniżej napis: JAN III SOBIESKI.

Med. owalny, z terrakoty bronzowanej 430×350 *mm*.
Pamiątka rocznicy odsieczy wiedeńskiej.

AUGUST II.

1696—1733.

59. Popiersie króla prawie wprost w zbroi i płaszczu gro-
nostajowym z orderem Białego orła na piersiach, na
głowie długa peruka, twarz bez zarostu, w otoku
u góry napis: FRID: AVGVSTVS II. REX POLON.
ELECT. SAXON.

Med. okr. bronz. lany, pozłacany, 75 *mm* z kokardką bronzową
do zawieszania. Rac. 261. Czapski 2691.

Egzemplarz niniejszy pochodzi ze zbioru Rewolińskiego.

60. Głowa w prawo bez zarostu w długiej peruce, w otoku
napis: D. G. AVGVSTVS II. REX POLON. ELECT.
SAXON.

Med. okr. bronz. ze śladami złocenia, lany, 80 *mm* współczesny.

61. Popiersie w prawo w peruce i koronie, w otoku:
D. G. POL. REX — AVGVSTVS. Po obu stronach głowy
data: 16—97.

Med. okrągły, drewniany, ręcznie cięty, 155 *mm* współczesny,
prymitywnej roboty snycerskiej.

Ob. reprodukcję na Tabl. I.

62. Popiersie w prawo w peruce, twarz bez zarostu, na
ramionach zbroja i płaszcz, na którym gwiazda orderu
białego orła. Za głową: AUGUST II.

Med. owalny, bronz. lany cyzelowany, 216×167 *mm*.

Odlew bez autora i fabryki.

Ob. reprodukcję na Tabl. II.

63. Popiersie w prawo w peruce w pancerzu z medalio-
nem na piersiach i żabotem, bez napisu.

Med. okr. z kości słoniowej, oprawiony w ramkę brązową, 68 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. II.

64. Popiersie w lewo w peruce, twarz bez zarostu, na szyi kokarda, po lewej str.: AVGVSTVS II.

Med. owalny z kości słoniowej, oprawiony w drewnianą ramkę owalną, 65×50 mm.

65. Medal brązowy jednostronny, z wyobrażeniem głowy Augusta II. zupełnie ten sam co nr. 60 ale odlew nowszy.

66. Popiersie w lewo w długiej peruce z orderem złotego runa i gwiazdą orla białego na piersiach. Za głową: AUGUST II. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIEŹKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany 127 mm.

STANISŁAW LESZCZYŃSKI.

*1677 – †1766.

67. Popiersie w prawo w peruce, zbroi i płaszczu, twarz bez zarostu, z podbródkiem, w otoku: STANISLAUS I. D. G. REX. POL. MAG. DVX LITHVAN. LOTH. ET BARRI.

Model do medalionu ołowiany, bardzo dobrej roboty, okrągły, 176 mm. Pochodzi z dubletów zbiorów XX. Czartoryskich. Oryginał współczesny.

Ob. reprodukcję na Tabl. II.

68. Popiersie w lewo, na twarzy wąs mały, na ramionach futrzana delia spięta agrafą, za głową: STAN. LESZCZYŃSKI. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 130 mm.

MARYA LESZCZYŃSKA, żona Ludwika XV.

*1725—†1768.

69. Cała postać królowej na tronie, z berłem w rękę, u stóp dwa geniusze, z tarczami. W otoku: MARIE PAR LA GRACE DE DIEU REINE DE FRANCE ET DE NAVARRE.

Med. okr. bronz. lany i cyzelowany, 116 mm.

Medalion współczesny, robota francuska, cytowany i reprodukowany w *Tresor de numismatique et glyptique*. Paris Rittner et Goupil 1884, Planche XX. Prawdopodobnie odlew z pieczęci. Ob. reprodukcję na Tabl. III.

AUGUST III.

1633—1763.

70. Popiersie króla w prawo w pancerzu i w płaszczu, twarz bez zarostu, na głowie peruka, bez napisu, tylko na odwrotnej stronie wyryto kursywą: August III.

Model do medalionu, okr. żelazny, cyzelowany, współczesny 98 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. III.

71. Popiersie w prawo w zbroi i płaszczu, twarz bez zarostu, na głowie peruka, bez napisu.

Med. owalny, bronz. lany niewiadomego autora, 41×57 mm. współczesny.

Ob. reprodukcję na Tabl. III.

72. Popiersie w lewo w zbroi i płaszczu, na którym krzyż orderowy, na głowie peruka, twarz bez zarostu, za głową: AUGUST III.

Med. owalny, bronz. lany niewiadomego autora. 262×167 mm.

73. Popiersie w prawo w zbroi i płaszczu, na piersiach order złotego runa, na głowie peruka, za głową: AUGUST III. U dołu: ODLEW FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 162 mm.

74. Popiersie w prawo we fraku haftowanym z orderem złotego runa na piersi, na głowie peruka, twarz bez zarostu, za głową: AUGUST III. U dołu NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz., lany, cyzelowany, 130 mm.

STANISŁAW AUGUST PONIATOWSKI.

1763—1798.

75. Bogini sztuki trzymająca w prawej ręce popiersie króla na owalnej tarczy, opartej o podstawę, na której herb Polski, Litwy i Ciolek domu Poniatowskich. Z tejże strony róg Amaltei, monetą napełniony, po drugiej stronie narzędzia mennicze i w oddali widok zamku warszawskiego. W otoku u góry napis: AUGUSTUS LEGES ARTES REVOCAVIT OPESQUE. W odcinku: EXACTO A DEPRAVATIONE REI PECUNIARIAE SAECULO. MDCCLXVI. Wyżej imię mincerza I. P. HOLZHAUSER F.

Medal okr. w blasze miedzianej ciśniony. 70 mm. Rac. 506. Bentk. 641, Rew. 683. Czapski 3051.

U Raczyńskiego jest to medal dwustronny, którego niniejszy odcisk jest tylko stroną odwrotną. Na stronie głównej tamże znajduje się wyobrażenie ołtarza z gorejącym ogniem i napisy według których komisarze menniczy dedykują go Stanisławowi Augustowi. Ponieważ stempel medalu zaraz się przełamał, przeto egzemplarze dwustronne są bardzo rzadkie.

76. Popiersie króla w prawo w zbroi i płaszczu, na głowie peruka, na piersiach wstęga z gwiazdą orderu Orła białego. W otoku: STANISLAUS AUGUST: D. G. REX. POLON: M. D. LITU: Na odcinku ramienia cyfra medaliera I. P. H. F.

Med. okr. bronz. bity, 79 mm. Rac. 485. Czapski 3404.

Medalion ten opisany jest u Raczyńskiego jako medal dwustronny. Wykonał go wspomniany już wyżej medalier gdań-

ski, sprowadzony na dwór Stanisława Augusta, Jan Filip Holzhäusser. Według Kołaczkowskiego (Wiadom. przemysłu i sztuki, str. 323) jest to jedna z pierwszych robót artysty na dworze królewskim (ok. r. 1765). Sam medalion nie jest datowany, Holzhäusser umarł w r. 1792. Medalion popiersiowy, portretowy nie miał właściwie przeznaczenia medalu i dlatego Holzhäusser jedną tylko stronę modelował. Niniejszy egzemplarz jest oryginałem, wykonanym przez samego artystę. Do sztancy tego medalionu w r. 1834. Franciszek Potocki i Stanisław Grabowski kazali dorobić stronę drugą napisową na śmierć Stanisława Augusta i taki dwustronny medal opisał Raczyński, taki też posiadał w swoim zbiorze Rewoliński. Pomysł dorobienia odwrotnej strony był wcale niefortunny, bo oczywiście Holzhäusser zmarł w r. 1792, nie mógł robić napisu na śmierć Stanisława Augusta, zmarłego, jak wiadomo w. r. 1798. Czapski znaczy swój egzemplarz, nowego bicia z odwrotną stroną R5. Egzemplarz niniejszego zbioru, bardzo rzadki, nabyty został od znanego numizmatyka Antoniego Ryszarda.

77. Głowa królewska w prawo w peruce bez zarostu i bez napisu, pod popiersiem litera medaliera R.

Med. okr. miedziany, bity 53 mm.

Modelował Jan Jakób Reichel, współczesny i uczeń Holzhäussera.

78. Popiersie w prawo w peruce w zbroi i płaszczu, na którym order Orła białego. Za głową: STAN: AUGUST. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIEŹCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 126 mm.

79. Głowa w prawo w peruce, twarz bez zarostu, za głową: STANISŁAW AUGUST: U dołu: ODLEW FAB. MINTERA.

Med. owalny bronz. lany 190×156 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. III.

FRYDERYK AUGUST książę warszawski.

*1750—†1827.

80. Popiersie w prawo na niebieskim tle, w peruce i mundurze generalskim ze wstęgą orderową, ramki białe, bez napisu.

Med. okr. porcelanowy 55 *mm*.

Porcelana saska ze znakiem fabryki Meissen na stronie odwrotnej.

81. Popiersie w prawo w peruce we fraku ze wstęgą orderową w ramach brązowych, bez napisu.

Med. owalny, porcelanowy, 45×40 *mm*.

Porcelana prawdopodobnie z fabryki Wegwood.

MARYA AMELIA AUGUSTA księżna warszawska.

82. Popiersie w lewo na tle niebieskim, ramki białe, na głowie welon, bez napisu.

Med. okr. porcelanowy, 55 *mm*.

Porcelana saska, na odwrotnej stronie znak fabryki Meissen.

83. Popiersie w lewo w bujnej fryzurze na niebieskim tle, suknia bogata, ramki ze złoczonego brązu, bez napisu.

Med. owalny, porcelanowy, 45×40 *mm*.

Porcelana prawdopodobnie z fabryki Wegwood.

ALEKSANDER I.

*1777—†1825.

84. Popiersie w prawo w mundurze generalskim z wysokim kołnierzem i chustką na szyi, w otoku wieniec laurowy i napis: ALEXANDRE I-er. EMPEREUR — DE TOUTES LES RUSSIES. Pod spodem NÉ LE 23 DECEM BRE | 1777.

Med. okr. w blasze złoczonej, bity, 45 *mm*.

85. Głowa w prawo w wieńcu laurowym, twarz z małymi bokobrodami, napis: ALEXANDER I. IMP. TOT. RUSS. REX POLONIAE. Na odcinku popiersia: MAJNERT F.

Med. okr. bronz. złożony, w ramce bronzowej.
Medalion wykonany współcześnie przez Majnerta.

MIKOŁAJ I i Aleksandra Fedorówna.

1796—1855.

86. Dwa popiersia kobiety i mężczyzny w lewo, bez napisu, u dołu — MÜLLER F. ze strony odwrotnej kursywą wyryte: Nicolaus I. geb. d. 1. julij 1796. — Alexandra Feodorowna - Charlotte geb. d. 13. julij 1798.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 130 mm.

ALEKSANDER II.

1855 – 1883.

87. Głowa w prawo z wąsem i bokobrodami, z tyłu po lewej stronie po rosyjsku: АЛЕКСАНДРЪ. Ze strony odwrotnej na przylutowanym kartuszu: FABRYKA | C. MINTER | W WARSZAW: |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 138 mm.

FERDYNAND I. cesarz Austrii.

1835—1848.

88. Popiersie w prawo w mundurze generalskim z orderem złotego runa w ramkach, bez napisu. Na stronie odwrotnej: FR. SCHUMAN | IN | LEMBERG |

Med. prostokątny, żelazny, lany, 154×125 mm.

NAPOLEON I. cesarz Francuzów.

1804—1814.

89. Postać cesarza na spiętym do skoku koniu, dookoła skały, u dołu w trzech w. w ukos: BONAPARTE | HANNIBAL | KAROLUS MAGNUS |

Plakieta prostokątna, żelazna, lana.

PIUS IX. papież.

1846—1878.

90. Głowa w prawo w piusce z pod której wyglądają włosy długie, w otoku od góry napis: PIUS IX. PONTIFEX MAXIMUS.

Med. okr. żelazny lany 115 mm.

CZĘŚĆ II.

MEDALIONY PORTRETOWE POL-
SKIE I DO POLSKI SIĘ ODNOSZĄCE.

ASNYK ADAM, poeta.

*1838—†1897.

91. Popiersie wprost z brodą i długimi wąsami, włosy z boku rozczesane, na szyi krawat, w otoku u góry: ADAM ASNYK *1838—†1897. Na odcinku popiersia: T. ĆWIRZEWICZ. (?)

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 120 mm.

BACHMIŃSKI, garncarz z Kossowa.

†1882.

92. Głowa w prawo, włosy w bok uczesane, wąs krótki, u góry napis wklęsły: SŁAWNY GARNCARZ. Za głową: 1884, z prawej strony u dołu: K. S.

Med. owalny z terrakoty, 340×290 mm. Modelował Karol Głuchowski, wypalił Karol Słowicki w Kołomyi.

BARĄCZ DOMINIK ks. kan. kapituły ormiańskiej.

ok. r. 1870.

93. Głowa w prawo, twarz bez zarostu, włosy krótkie w bok zaczesane.

Med. duży owalny gipsowy. 520×420 mm. Modelował Tadeusz Barącz.

Własność Galerii miejskiej. Dar rodziny artysty.

BARĄCZ KAJETAN.

94. Głowa w lewo, wąs obwisły, włosy krótkie ku przodowi zaczesane.

Med. owalny, odlew gipsowy. 380×310 *mm*. Modelował Tadeusz Barącz.

Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

BARĄCZOWA TERESA, matka artysty rzeźbiarza.

95. Głowa w prawo, włosy z tyłu w pukiel zwinięte, na szyi kołnierzyk koronkowy.

Med. owalny gips. 360×300 *mm*. Modelował Tadeusz Barącz. Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

BARTOSZEWICZ JULIAN, historyk.

*1821—†1870.

96. Głowa w prawo, włosy ku przodowi zaczesane, za głową: JUL. BARTOSZEWICZ. U dołu: MODELO. W. KASPEROWICZ | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA: |

Med. okr. lany bronz. cyzelowany, 126 *mm*.

BEISER MOJŻESZ, lekarz i filantrop.

*1806—†1880.

97. W wypukłej ramie popiersie prawie wprost, z brodą i wąsami, włosy do góry zaczesane. Po bokach głowy: MOJŻESZ — BEISER. Na odcinku popiersia: J. BÉLTOWSKI 1886.

Med. owalny gipsowy 230×210 *mm*.

BEŁZA WŁAD., współczesny poeta i publicysta.

*1847.

98. Popiersie w lewo, włos bujny, krótki wąs i bródka. Za głową: WŁ. BEŁZA. u dołu: JACUŃSKI | 94.

Med. okr. gipsowy, 228 *mm*.

BILINSKI LEON, ekonomista, współczesny minister skarbu.

*1846.

99. Popiersie w lewo, włosy krótkie i broda, wąsy długie. U dołu na prostokątnej tabliczce: LEON | BILINSKI, zaś z prawej strony: LEWANDOWSKI | FECIT | MDCCC — XCVIII.

Plakieta prostok. bronz. lana cyz. 162×122 mm.

Ob. reprodukcję na tabl. XX.

BOBRZYNSKI MICHAŁ, historyk, współczesny namiestnik Galicyi.

*1849.

100. Popiersie w lewo z krótką brodą i wąsami, włosy do góry zaczesane, z boku geniusz z płonącą pochodnią, u dołu wyobrażenie budynku szkolnego i gałązki lauru. Po prawej stronie napis: DR. MICHAŁOWI | BOBRZYŃSKIE | MU. WICEPRE | ZYDENTOWI | RADY. SZKOL | NEJ — KRA | JOWEJ | CZŁON | KOWIE |

Plakieta prostok. bronz. galw. 165×145 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XX.

BORKOWSKI STAN. hr. DUNIN, przyrodnik.

*1782—†1851.

101. Popiersie prawie wprost, włosy ku przodowi i z boku zaczesane, na twarzy bokobrody, na szyi chustka, związana w krawat. Na odcinku ramienia: LWÓW LEWANDOWSKI 1891.

Med. okr. gipsowy 420 mm.

BORKOWSKI JERZY hr. DUNIN, heraldyk.

*1855 — †1908.

102. Popiersie w prawo, na głowie włosy krótkie, twarz okolona krótką brodą i wąsami. Za głową: JERZY DUNIN BORKOWSKI AET. S. XLIX. Na odcinku popiersia monogram artysty W. B. 1906.

Plakieta prostok. gips. bronzowany 210×140 mm. Modelował Wojciech Brzega w Zakopanem.

BRANICKA, (?)

103. Głowa w prawo, włosy w puklach w tył zaczesane i wstążką związane, u spodu pod odcinkiem: MARCEL GUYSKI.

Med. okr. gips. 230 mm. Mod. M. Guyski. Drugi egzemplarz w repr. galwanoplastycznej.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIX.

BRZOSTOWSKI ALEKSANDER, literat.

104. Głowa w lewo z bujnymi włosami, broda, wąsami. U dołu podpis artysty: ST. K. OSTROWSKI 1901. Na stronie odwrotnej wyryte: ALEKSANDER HR. BRZOSTOWSKI | LITERAT | MOD. S. K. OSTROWSKI.

Med. o nierównych brzegach, gipsowy, 430×330 mm.

BRZOZOWSKI KAROL, poeta.

*1821 — †1906.

105. Głowa w prawo, włosy w bok zaczesane, broda okrągła i wąsy. U dołu podpis artysty: BARĄCZ 878.

Med. owalny gipsowy. 350×300 mm.

Modelował Tadeusz Barącz. Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

BUSZCZYŃSKI STEFAN, literat i historyk.

*1821—†1892.

106. Głowa w prawo, włos bujny w tył spadający, długa broda i wąsy, z obu stron głowy wyciśnięty napis: STEFAN BUSZCZYŃSKI. Na odcinku: W. CZARNOMSKI. Med. okr. terrakota 205 mm. Władysław Czarnomski, amator-rzeźbiarz, zm. we Lwowie ok. r. 1890.

CHEŁMICKI ZYGMUNT, ks. kaznodzieja i pisarz.

*1851.

107. Popiersie w lewo, twarz bez zarostu, z przodu głowy łysina. Za głową pionowo: KS. KAN. Z. CHEŁMICKI. Na odcinku: C. M. 1903; po lewej stronie u dołu: E. KRASNOSIELSKI i S-KA | WARSZAWA. | Plakieta prostok. bronz. lana 51×35 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

CHŁOPICKI JÓZEF, generał, dyktator w r. 1831.

*1772—†1854.

108. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim, z gwiazdami orderowymi na piersiach, z zarzuconą przez plecy burką. U góry: JOSEPH CHŁOPICKI. Med. owalny, żelazny, lany. 48×41 mm. Ob. reprodukcję na Tabl. VI.

CHMIEŁOWSKI PIOTR, historyk literatury.

*1848—†1904.

109. Głowa w lewo z brodą i wąsami, włosy bujne na czole spadające, z lewej strony: PIOTR CHMIEŁOWSKI. Za głową u dołu: JACUŃSKI | 94. Med. okr. gipsowy 225 mm. Ob. reprodukcję na Tabl. XVI.

CHODKIEWICZ KAROL, wojewoda wileński, hetman w. lit.

*1560—†1621.

110. Popiersie prawie wprost, włosy podstrzyżone, broda okrągła, wąsy długie, na sukni futro pod szyją spięte. U dołu napis wkłęsły: CHODKIEWICZ.

Med. owalny, lany bronz. 74×60 mm, ze strony odwrotnej znak firmy Mintera w Warszawie. Medalion ten jest późniejszym odlewem, podług oryginału, opisanego u Rac. 636, Czap. 4067, ze suity czterech owalnych medalionów hetmanów polskich, znanych także w wyrobie porcelanowym.

CHODŹKO DOMINIK BOREJKO, literat.

*1798—†1863.

111. Popiersie w lewo, włosy krótkie podstrzyżone, gęste bokobrody aż na szyję zachodzące. Za głową: D. CHODŹKO. Pod popiersiem: MOKRACKI MOD. U samego dołu: NAKŁAD B: M: WOLFA | ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 154 mm.

Ob. reprodukcję na tabl. XIII.

CHOINSKI JESKE TEODOR, powieściopisarz.

*1854.

112. Popiersie w lewo, włosy i wąsy krótkie, z przodu głowy łysina. Za głową pionowo: T. J. CHOINSKI. Na odcinku: c. m. 1903. Po lewej stronie u dołu: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakieta bronz. lana, prostok. 51×35 mm. Modelował Czesław Makowski.

CHOJECKI, syn Charles Edmonda, powieściopisarza.

113. Popiersie młodego chłopca z bujnymi w tył uczesanymi włosami. Bez napisu.

Plakieta prostok. gips. bronzowany 270×208 *mm*. Modelował Wojciech Brzega w Zakopanem w r. 1906.

CHOPIN FRYDERYK, muzyk.

*1809—†1849.

114. Głowa w lewo, włosy długie z boku rozczesane, bokobrody małe. Z lewej strony: FREDERIC CHOPIN. Za głową u dołu: A. BOVY | F | 1837. Na brzegu: ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 125 *mm*.

115. Jak poprzedni, ale firma fabryki na stronie odwrotnej: FABRYKA | C MINTER | W WARSZAW | Nr. 1337.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 104 *mm*.

Oba powyższe medaliony są odlane z francuskiego oryginału A. Bovy'ego.

116. Głowa w lewo, włosy bujne z boku i do góry zaczesane, bez napisu, u dołu: MARYA GERSON.

Med. okr. żelaz. lany 93 *mm*.

Ob reprodukcję na Tabl. XII.

117. Głowa w lewo, włosy bujne z boku i ku przodowi rozczesane, bokobrody krótkie, bez napisu.

Med. okr. cynk. lany galw. miedzią powł. 198 *mm*.

CHOPIN I MONIUSZKO.

118. Dwie głowy w lewo zwrócone, z lewej strony: FRYDERYK CHOPIN, z prawej: STANISŁAW MONIUSZKO. Na odcinku: STEINMAN.

Med. okr. gipsowy 385 *mm*.

CIENSKI MIKOŁAJ, obywatel ziemski.

119. Popiersie prawie wprost, włosy w tył zaczesane, wąs krótki, na czole zmarszczki. Na odcinku podpis: J(a-dwiga) MILEWSKA 1890.

Med. owalny, gips, 445×375 mm.

CIESZKOWSKI AUGUST, filozof i ekonomista.

*1814—†1894.

120. Głowa w prawo, włosy rozrzucone, wąs suty i broda, za głową: AUG. CIESZKOWSKI. Poniżej: LADISLAS | OLESZCZYŃSKI | PARIS 1844. U samego dołu napis w głąb: ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany 190 mm.

121. Głowa w lewo, włosy rozrzucone, wąs krótki i bokobrody. Za głową: AUG. CIESZKOWSKI. U dołu: ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany 128 mm.

122. Popiersie, w starszym wieku, wprost z długą brodą i wąsami, brwi krzaczyste, po obu bokach długie włosy spadające. U góry w otoku: AUGUST HR. CIESZKOWSKI. 1814—1893. U dołu: STEFAN BELOW POZNAŃ.

Med. okr. ołów bronzowany, 240 mm.

CZAPSKI EMERYK, numizmatyk.

*1828 —†1896.

123. Głowa w lewo z bujną brodą i wąsami, włosy krótkie z boku rozczesane. Za głową: EMERYK CZAPSKI. U dołu monogram artysty, w formie związanych liter: A. R.

Med. gipsowy okr. 268 mm. Modelował Alfred Roemer.

CZARNIECKI STEFAN, wojewoda ruski, hetman
pol. kor.

*1599—†1665.

124. Popiersie wprost, na głowie włosy krótkie, wąsy i broda długie, na sukni futro spięte agrałą. U dołu napis wklesły: CZARNIECKI.

Med. owalny bronz. lany 76×60 mm. Czapski 4080 por. nr. 110. Na odwrotnej stronie znak fabryki Mintera. Egzemplarz niniejszy jest odlewem z oryginału ze suity medalionów czterech hetmanów.

125. Popiersie w lewo, z długą brodą i wąsami, na głowie łysina, na piersiach łańcuch. Bez napisu.

Med. owalny bronz. lany 222×161 mm.

CZARTORYSKI ADAM, prezes rządu nar. w r. 1831.

*1770—†1861.

126. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, krótkie bokobrody. Za głową: LE PRINCE | CZARTORYSKI. U spodu: CAUNOIS 1832.

Med. okr. cynk. lany, 195 mm. Modelował August Caunois. Odlew nowszy. Własność Galeryi miejskiej. Ob. reprodukcję na Tabl. XI.

127. Popiersie w prawo, na szyi halsztuch, z pod którego wysunięty kołnierzyk, na głowie włosy ku przodowi zaczesane, bokobrody nie wielkie. Za głową kursywą wklesłe: A. CZARTORYSKI. U dołu: DAVID 1838.

Med. okr. bronz. lany 170 mm. w mosiężnej ramce. Egzemplarz pochodzi od ks. Adama Czartoryskiego, darowany Andrzejowi Przybysławskiemu. Ob. reprodukcję na Tabl. XI.

CZARTORYSKI. (?)

128. Głowa w prawo, włosy w bok zaczesane, twarz bez zarostu. Za głową: LA. OLESZCZYŃSKI | PARIS 1850.

Med. okr. 184 *mm* odlew galwanoplastyczny, nowy, według modelu gipsowego.

Własność Galeryi miejskiej.

CZARTORYSKA (?)

129. Głowa kobieca w lewo, włosy od tyłu w pukiel splecione. Za głową: LADIS: OLESZCZYŃSKI | PARIS 1850.

Med. okr. 183 *mm* Odlew galwanopl. nowy według modelu gipsowego.

Własność Galeryi miejskiej.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIV.

CZARTORYSKI WŁADYSŁAW, założyciel muzeum w Krakowie.

*1828—†1894.

130. Głowa w prawo, długa broda i wąsy, włosy w tył zaczesane, w otoku: KSIĄŻĘ WŁADYSŁAW CZARTORYSKI. Za głową: UR. W WARSZAWIE 3 LIPCA MDCCCXXVIII. U dołu: MODELOWAŁ Z NATURY MARCINKOWSKI PARYŻ 85.

Med. okr. bronz. lany 200 *mm*. Egzemplarz pochodzi z dubl. muzeum XX. Czartoryskich.

Ob. reprodukcję na tabl. XVI.

CZERNIAWSKA, żona rzeźbiarza.

†1887.

131. Głowa kobieca w prawo we współczesnej fryzurze, na szyi kołnierz z kokardą, bez napisu.

Med. owalny gips, 270×210 *mm*. Modelował Fr. M. Czerniawski 24 kwietnia 1887.

DĄBROWSKI IGNACY, powieściopisarz.

132. Popiersie w prawo, włosy do góry uczesane, na nosie cwikier — wąsy krótkie i broda. Za głową pionowo: I. DĄBROWSKI. Na odcinku popiersia: c. m. 1903, po prawej stronie znak fabryki: E. KRASNOSIELSKI I SKA W WARSZAWIE.

Plakieta prostok. bronz, lana, 51×35 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

DANTYSZEK JAN, biskup warmiński, poeta.

*1485—†1548.

133. Popiersie w lewo w sukni duchownej i futrze, na głowie biret okrągły, napis otokowy: JAN DANTYSZEK BISKUP CHEŁM: OD R. 1534 DO R. 1537. Pod popiersiem: MODELOWAŁ W. ŚWIĘCKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. Brzeg wypukły. zdobny liściastym deseniem.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 145 mm.

DAROWSKI MIECZYŚLAW, działacz społeczny i narodowy.

*1810—†1889.

134. W owalnej wypukłej ramie głowa w lewo, włosy krótkie i także wąsy, na odcinku: M. DAKOWSKI.

Med. owalny gipsowy 290×240 mm. Autor niewiadomy.

DEMBINSKI HENRYK, generał wojsk polsk. i węg.

*1791—1864.

135. Głowa w prawo, włosy w tył głowy spadające, bokobrody krótkie, napisu nie ma, u dołu podpis artysty: DAVID 1834.

Med, okr. bronz, lany 160 mm.

MEDALIONY POLSKIE

136. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, bokobrody długie, na szyję zachodzące, z lewej strony kursywą: DLA CÓRKI MOIEY HENRYKI, HENRYK DEMBIŃSKI. Za głową pionowo: VLADISLAS | OLESZCZYŃSKI | F. PARIS 1847.

Med. okr. bronz. lany, 205 mm. Egzemplarz niniejszy z dedykacją dla córki jest unikatem i pochodzi ze zbioru W. Ostawskiego, syna Henryki Dembińskiej.
Ob. reprodukęję na Tabl. X.

DEOTYMA (Jadwiga Łuszczewska) improwizatorka i poetka.

†1807.

137. Głowa w prawo, włosy długie w puklach na szyję spadające. Za głową: DEOTYMA. U dołu: MODELOWAŁ W. O. 1858 | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. lany bronz. 130 mm. Dzieło Władysława Oleszczyńskiego, po powrocie artysty do kraju.

DIETL JÓZEF, lekarz i prezydent miasta Krakowa.

*1804—†1878.

138. Popiersie w lewo, włosy w przód zaczesane, bokobrody długie, u góry *1804. JOZEF DIETL †1878.

Med. owalny gipsowy, 117×92 mm. Modelował Piotr Koza-kiewicz.

DOBRZANSKI JAN, dziennikarz i publicysta.

*1820—†1886.

139. Głowa w lewo, włosy w tył zaczesane, broda i wąsy bujne, na odwrotnej stronie napis ryty: JAN DOBRZAŃSKI *1820—†31/V 1886. | WYBITNĄ ROLĘ POLITYCZNĄ ODEGRAŁ WE LWOWIE | R. 1848. | U dołu: MOD. T. BARĄCZ.

Med. owalny, gipsowy, 413×350 mm.

140. Głowa w prawo, włosy w bok zaczesane, broda bujna i wasy. Na odcinku: BARĄCZ 878.

Med. owalny gips. 440×350 mm.

Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

DUCHIŃSKA SEWERYNA, poetka.

*1825.

141. Popiersie w prawo w czepcu na głowie, u góry: SEWERYNA DUCHINSKA. U dołu na odcinku emblematy: snop zboża, kądziel, lira z łabędziem, sierp, gałązka palmowa, wstęga, na której napis: PIEŚNI. W prawym rogu: MODELOWAŁ Z NATURY | W. TROJANOWSKI | PARYŻ 18/VII 94.

Plakieta prostok. gips. 340×233 mm.

DUNAJEWSKI ALBIN, biskup krakowski, kardynał.

*1917—†1894.

142. Głowa w prawo w piusce z długimi włosami. Za głową: ALBINUS EPPUS. CRAC. A. D. 1888. U dołu monogram artysty: A. R.

Med. okr. bronz. lany, 208 mm. Modelował Alfred Roemer.

143. Popiersie w prawo w piusce z długimi włosami, na szyi łańcuch. W otoku: *XIĄDZ ALBIN KARDYNAŁ DUNAJEWSKI XIĄŻĘ BISKUP KRAKOWSKI. Na odcinku popiersia kursywą: J. HAKOWSKI 1890.

Med. okr. bronz. lany, 225 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVI.

DYGASIŃSKI ADOLF, powieściopisarz.

*1839—†1902.

144. Popiersie w prawo, broda długa i wasy, włosy rozrzucone. Za głową pionowo: A. DYGASINSKI. Na od-

cinku: c. m. 1903. Po prawej znak firmy: E. KRASNO-SIELSKI I SKA W WARSZAWIE.

Plakieta prostok. bronz. lana, 180×147 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVIII.

DWERNICKI JOZEF, generał wojsk pol.

*1779 – †1857.

145. Głowa w prawo, z krótkim wąsem i bokobrodami, włosy ku przodowi zaczesane. Za głową napis ryty: JOSEPH DWERNICKI. U dołu DAVID 1840 na stronie odw. ryte litery: W. P.

Med. okr. bronz. lany, 182 mm oryginał, egzemplarz ze zbioru W. Osławskiego w Paryżu.

146. Ten sam odlew późniejszy.

DZIEDUSZYCKI WŁODZIMIERZ, przyrodnik
i etnograf.

*1825 – †1899.

147. Popiersie w prawo, włosy bujne z boku zaczesane, broda okrągła i wąsy.

Med. okr. terrakota, 70 mm w brązowej ramce, na której napis: WŁODZIMIERZ HR. DZIEDUSZYCKI. Modelował Tadeusz Barącz.

148. Popiersie wprost w polskim stroju, włosy bujne, broda okrągła i wąsy, bez napisu.

Med. okr. terrakota, 70 mm, w drewnianej ramce, modelował Tadeusz Barącz.

149. Popiersie w prawo, włosy bujne z boku zaczesane, broda okrągła i wąsy. Napis: T. BARĄCZ 88.

Med. okr. galw. w mosiężnej ramce, na której napis: WŁODZIMIERZ HR. DZIEDUSZYCKI. 97 mm.

ESTREICHER KAROL, bibliograf.

*1827—†1908.

150. Głowa w lewo z brodą i wąsami, włosy z boku rozczesane, po bokach głowy: KAROL — ESTREICHER. U dołu monogram artysty: A. R., na brzegu zaś wycięty znak firmy Kopaczyńskiego w Krakowie.
Med. okr. bronz. lany. 204 mm. Modelował Alfred Roemer.

FEDEROWSKI MICHAŁ, etnograf współczesny.

151. Popiersie w lewo, na głowie włosy bujne, wąsy i krótka bródka. Z lewej strony pionowo: MICHAŁ FEDEROWSKI. Na odcinku 1905 c. m. Na odwrotnej str. znak firmy odl.: S. K. HELICH WARSZAWA.
Plakieta prost., cynk. bronzowana, 190×160 mm. Mod. Czesław Makowski w Warszawie.
Ob. reprodukcję na Tabl. XVII.

FIJAŁKOWSKI ANTONI, ks. arcybiskup warsz.

*1778—†1861.

152. Głowa w lewo, na niej piuska, w otoku napis: X. ANT. MEL. FIJAŁKOWSKI ARCYB. METROP. WARSZ. U dołu: MODELO W KASPEROWICZ | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA.
Med. okr. bronz. lany, cyzelowany. 129 mm.

FREDRO ALEKSANDER, komedyopisarz.

*1793—†1876.

153. Głowa w lewo, na twarzy wąsy zawiesziste i bródka. Za głową: A. HR. FREDRO. U dołu: MODELOWAŁ L. MARCONI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |
Med. okr. bronz. lany, cyzelowany. 128 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. XIII.

154. Popiersie prawie wprost, włosy bujne z boku rozczesane, wąs krótki i bródka. Na str. odwrotnej: HR. ALEKSANDER FREDRO | POETA | MOD L MARCONI(!).

Med. prostok. gipsowy, 234×172 mm. Modelował art. Józef Chmieliński we Lwowie, mylnie więc wpisano po stronie odwrotnej: »mod. L. Marconi«.

155. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, wąs krótki zwisający, u spodu podpis artysty: C. HOSZOWSKI.

Med. owalny, galw. 320×270 mm.

Własność Galerii miejskiej.

GAWINSKI ADOLF, literat współczesny.

156. Popiersie w lewo, włosy rozrzucone, na szyi kokarda. Za głową pionowo: A. GAWINSKI. Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. Z lewej strony u dołu znak firmy: E. KRASNOSIELSKI I SKA WARSZAWA.

Plakieta prostok. bronz. lana, 150×148 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

GERMAN JULIUSZ, poeta współczesny.

*1878.

157. Głowa w lewo, włosy do góry zaczesane, u dołu podpis artysty: ST. K. OSTROWSKI 1898. Na stronie odwrotnej ryty napis: JULIUSZ GERMAN | POETA | UR. WE LWOWIE R. 1878. | MOD S. K. OSTROWSKI.

Med. okr. gipsowy, 320 mm.

GERSON — DĄBROWSKA MARYA, rzeźbiarka.

*1870.

158. Popiersie w lewo we współczesnej fryzurze. Za głową pionowo: M. GERSON DĄBROWSKA. Na odcinku li-

tery artysty C. M. 1903. Z lewej strony u dołu znak fabryki: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakieta prostok. bronz. lana, 146×181 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

GDESZ MARYA.

†1887.

159. Popiersie wprost, na głowie fryzura nowoczesna, na piersiach żabot spięty broszką — bez napisu. Na brzegu znak firmy odlewniczej: P. SEIP | W KRAKOWIE |

Med. owalny broz, lany, 322×307 mm. Modelował Fr. Michał Wyspiański, ojciec poety. Marya Gdesz była narzeczoną artysty malarza K. i zmarła 6 grudnia r. 1887 w Miechowie w Królestwie polskiem.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVIII.

GILLER AGATON, historyk i literat.

*1831—†1887.

160. Popiersie w prawo, na głowie włosy w bok zaczesane, wąsy krótkie. Bez napisu.

Med. okr. gipsowy złocony, 320 mm. Modelował Tomasz Dykas we Lwowie.

GOSZCZYNSKI SEWERYN, poeta.

*1803—†1876.

161. Popiersie w lewo, na szyi kołnierz wykładany i krawat, wąsy krótkie, włosy ku przodowi zaczesane, na stronie odwrotnej napis białym tuszem: SEWERYN | GOSZCZYŃSKI | UR. NA UKRAINIE R. 1803. | UMARŁ WE LWOWIE R. 1876. | MOD I. PLISZEWSKI | WE | LWOWIE |

Med. okr. w drzewie cięty, 117 mm.

162. Popiersie w lewo, na głowie włosy krótkie, wąsy, pod szyją krawat, pod popiersiem dwie gałązki laurowe.

Med. okr. galw., według odlewu gipsowego T. Barącza. 280 *mm*.
Własność Galeryi miejskiej. Z daru rodziny artysty.

GRABOWSKI AMBROŻY, historyk.

*1782 – †1868.

163. Głowa w prawo bez zarostu. Za głową: AMBR. GRABOWSKI. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIEŹKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 126 *mm*.

GROTTGER ARTUR, malarz.

*1837 – †1867.

164. Popiersie w lewo, wąs krótki, włosy w tył zaczesane. Z lewej strony: ARTUR GROTTGER. Na odcinku: ŁUSZCZEWSKI 1898 (?).

Med. owalny, gipsowy, 482×398 *mm*.

GROZA ALEKSANDER, poeta.

*1807 – †1875.

165. Głowa w lewo, twarz bez zarostu, włosy w tył głowy i z boku zaczesane. Za głową: ALEX: GROZA. U dołu: MODELOWAŁ W. O. 1858 | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany. 150 *mm*. Modelował Władysław Oleszczyński w Warszawie.

HAKOWSKI JOZEF, rzeźbiarz i cyzeler.

166. Popiersie wprost, na twarzy wąsy i broda, u dołu monogram artysty Ć. H. 1895.

Med. owalny, odlew żelazny. 160×155 *mm*,

HAUKE BOSAK JOZEF, general.

*1834—†1871.

167. Głowa na łożu śmiertelnem, oczy zamknięte, wąsy i broda krótkie. Nad głową: GENERAL BOSAK HAUKE †1871.

Med. okr. odlew gipsowy, 153 mm. Na egzemplarzu w muzeum Lubomirskich we Lwowie znajduje się monogram P. F. 1872. (Parys Filippi).

HIRSCHFELD JOZEF, prof. anatomii w Warszawie.

*1816—†1876.

168. Popiersie w lewo, wąsy krótkie i bródka, włosy z boku rozczesane, napis otokowy u góry: PAMIĘCI PROF: LUDWIKA HIRSCHFELDA. Pod popiersiem: A. MARCZEWSKI MOD. U dołu: ODLEW FAB. MINT.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany. 130 mm.

HOFMANOWA Z TAŃSKICH KLEMENTYNA,
autorka i wychowawczyni.

*1798—†1845.

169. Głowa w lewo, włosy gładko przyczesane, z tyłu warkocz w kółko skręcony. Napis otokowy z prawej strony: HOFMANOWA. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIEŹKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 127 mm.

170. Głowa w lewo, włosy gładko przyczesane i splecione w warkocz na tyle głowy. Napis z lewej strony K. TANSKA. Ze strony odwrotnej kartusz firmy Mintera z dwugłowym orłem.

Med. okr. bronz. lany. 180 mm. Według modelu R. Ślizienia w Wilnie r. 1850.

HOFFMANOWA, artystka dramatyczna. (?)

171. Głowa kobieca w prawo w bujnej fryzurze i z wien-
cem laurowym. U dołu podpis artysty, kursywą: »FE-
CIT L. (?) STEINMANN.

Med. duży, owalny, odlew gipsowy, 630×540 mm.

Własność Galeryi miejskiej.

HOZYUSZ STANISŁAW, biskup warmiński, kard.

*1504—†1579.

172. Popiersie prawie wprost w sukni duchownej, na gło-
wie biret, na twarzy wąsy i długa broda. W otoku na-
pis: STANI: HOZYUSZ, KARDYN: BISKUP WARMI:
PREZES SOBO: W TRYDENCIE †1579. Pod popier-
siem: MODELOWAŁ W ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FA-
BRYKI MINTERA |

Med. okr. z brzegiem wydatnym, zdobnym liściastym deseniem,
bronz lany, cyzelowany, 145 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. X.

173. Popiersie w prawo w sukni duchownej z długą brodą
i wąsami, na głowie łysina, po stronie prawej napis:
ryty: HOZYUSZ.

Med. okr., model w ołowiu, cyzelowany, 162 mm. Modelował
Ziembowski.

174. Ten sam co poprzednio, tylko u spodu znak odlewnika:
P. SEIP W KRAKOWIE.

Med. okr. bronz lany, 161 mm. Bronzowy odlew z poprzedniego
modelu.

IDZKOWSKI ADAM, architekt warszawski.

175. Popiersie w lewo, na głowie włosy ku przodowi ucze-
sane w puklach nad czołem i z boku, bokobrody dłu-

gie na szyję zachodzące. Napis z lewej strony: ADAM IDZKOWSKI. Za głową: V: O: PARIS | 1842.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 193 *mm*. Modelował Władysław Oleszczyński w Paryżu.

ISSAKOWICZ IZAK, arcybiskup ormiański we Lwowie. †1901.

176. Popiersie ku prawej stronie zwrócone w stroju biskupim z łańcuchem na szyi i w piusce na głowie. Twarz bez zarostu. Z boku po prawej stronie podpis artysty: JAN PISZCZ | MONACHIUM | 1898.

Med. okr. gips. 385 *mm*. modelowany w Monachium według fotografii.

Własność Galerii miejskiej. Dar rodziny śp. Tadeusza Barącza.

JACHOWICZ STANISŁAW, pedagog i filantrop.

*1796—†1857.

177. Głowa w prawo, włosy w tył zaczesane. Za głową: STAN: JACHOWICZ. U dołu: W. ŚWIEŹKI MOD. 1857 | NAKŁAD FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 128 *mm*.

JAKUBOWSKI MACIEJ LEON, dr. lekarz w Krakowie.

178. Głowa w prawo, włosy długie w tył uczesane, wasy zawiesiste, bródka krótka. U dołu gałązka dębowa i laurowa wstęgą związana. Za głową podpis artysty: RYGIER.

Plakieta prostok. bronz. lana, 283×200 *mm*.

Medalion wykonany z natury w Krakowie w r. 1890 i odlany z bronzu przez Kopaczńskiego w dwu egzemplarzach. Wykonano na zamówienie »wdzięcznych matek« na okładkę do albumu, ofiarowanego dr. Leonowi Jakubowskiemu, dyrektorowi szpitala dla dzieci św. Ludwika w Krakowie. (Informacja autora).

JANKOWSKI JÓZEF, współczesny poeta.

*1865.

179. Popiersie w lewo, włosy długie w tył spadające, broda gęsta okragła i wąsy. Za głową pionowo: J. JANKOWSKI. Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. U dołu z lewej strony znak firmy: E. KRASNOŚIELSKI I SKA WARSZAWA.

Plakieta prostok. bronz. lana, 180×147 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

JEANNIN PIERRE, minister skarbu za Ludwika XIV.

*1539—†1622.

180. Popiersie w prawo w sukni fałdzistej z wyłożonym kołnierzem, na głowie włosy w tył spadające, broda długa, napis otokowy: PETRUS IEANNIN. REG. CHRIST. A. SECR. CONS. ET SAC. AERA. PRAEF. U spodu podpis artysty: G. DUPRE F. 1618. Na stronie odwrotnej przylutowany kartusz firmy odlewniczej Mintera w Warszawie.

Med. okr. bronz. lany 182 mm. Ze względu na warszawski odlew pomieszczony wśród medalionów polskich.

JEŻ TOMASZ TEODOR (Miłkowski Zygmunt) pułkownik i powieściopisarz.

*1824.

181. Głowa w lewo, na twarzy obwisłe wąsy, włosy w tył głowy spadające. Z lewej str. T. T. JEŻ. Za głową: JACUŃSKI 94.

Med. okr. gips, 226 mm.

KACZKOWSKI ZYGMUNT, powieściopisarz.

*1826—†1896.

182. Głowa w lewo, włosy długie, na twarzy sute wąsy i broda. Za głową: ZY: KACZKOWSKI. Pod szyją:

W. ŚWIEŃCKI MOD. 1857 | NAKŁAD I ODLEW FAB. MIN-
TERA |
Med. okr. bronz. lany. 128 *mm*.

KAYSIEWICZ HIERONIM, kaznodzieja.

*1812—†1873.

183. Popiersie w prawo, włosy długie w tył i z boku roz-
czesane. Z prawej str.: X. HIE. KAYSIEWICZ. Za
głową pionowo: VLADISŁAS | OLESZCZYŃSKI | F. PARIS |
1845.

Med. okr. bronz. lany, 205 *mm*. Rzadki i pięknej roboty.
Ob. reprodukcję na Tabl. X.

184. Głowa w prawo, włosy długie w tył spadające, twarz
bez zarostu, napisu niema.

Med. okr. rżnięty w kości słoniowej, w brązowej ramce, 58 *mm*.

KĄTSKI ANTONI, pianista i kompozytor.

*1817—†1899.

185. Głowa w prawo, włosy w prawo przyczesane, na
twarzy wąsy i bródka. Za głową: ANTONI KĄTSKI.
Pod szyją: W. ŚWIEŃCKI F. | 1853. | Na stronie odwrotnej
kartusz firmy Mintera.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 111 *mm*.

KĄTSKI APOLINARY, skrzypek.

*1825—1879.

186. Głowa w lewo, włosy w tył zaczesane, na twarzy
wąsy i bródka. Za głową: APOLINARY KĄTSKI.
Pod szyją: 1861. U dołu: MODELO W. KASPROWICZ |
NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 128 *mm*.

KLACZKO JULIAN, polityk i esteta.

*1825 — †1906.

187. Głowa w lewo, włosy do góry uczesane, na twarzy wąs krótki w dół spadający, napis otokowy: J. KLA-CZKO. L. K. FECIT 1861. Na odwrotnej str.: ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. żelazny lany, 105 mm.

KOCHANOWSKI JAN z Czarnolasu, poeta.

*1530 — †1580.

188. Głowa w lewo, włosy bujne, na twarzy wąs suty i mała bródka, napis otokowy z lewej strony: JAN KOCHANOWSKI. Na str. odwr. kartusz z napisem: FABRYKA | C. MINTER | W WARSZAW | N. 1337. |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany 184 mm.

KOMIEROWSKA FRANCISZKA.

*1888.

189. Głowa kobieca w prawo we współczesnej fryzurze. Za głową: FRANJA | KOMIEROW | SKA | AET. S. XVIII | Pod popiersiem: W. BRZEGA 1906.

Med. owalny gips. 440×365 mm. Modelował Wojciech Brzega w Zakopanem.

KONARSKI STANISŁAW (?) ks. reformator wy-
chowania publicznego.

1700—1773.

190. Popiersie w lewo w piusce na głowie pod którą włosy długie. Napisu niema, na stronie odwrotnej: K RÖRS-TRAND | W.

Med. okr. porcelanowy czarny, z fabryki w Rörstrand, w bron-zowej ramce 93 mm.

Ob. reprodukęę na Tabl. VI.

191. Ten sam odlew żelazny, również w bronzowej ramce.

KONOPNICKA MARYA, poetka.

*1846—†1910.

192. Popiersie prawie wprost, włosy do góry uczesane. Napis otokowy: MARYA KONOPNICKA. — w XXV. L. JUB. MCMII. Z boku podpis artysty: J. BELTOWSKI SC.

Plakieta kwadr. bronz., galw. 192 mm.

Ob. reprodukę na Tabl. XII.

KOPERNIK MIKOŁAJ, astronom.

*1473—†1543.

193. Głowa w prawo bez zarostu, włosy bujne w tył głowy spadające. Za głową: MIK. KOPERNIK. Na odwrotnej stronie przylutowany kartusz z dwugłowym orłem i napisem: FABRYKA | C MINTER | W WARSZAW | N. 1337. |

Med. okr. bronz. lany, 193 mm.

194. Na tarczy prostokątnej spodem zaokrąglonej, wyobrażenie pomnika Mikołaja Kopernika na Przedmieściu krakowskiem w Warszawie — bez napisu.

Med. bronz. lany, wyrób nowy, 138×120 mm.

KORDECKI AUGUSTYN, obrońca Częstochowy.

*1603—†1673.

195. Popiersie wprost w habicie zakonnym z długą brodą i wąsami, na głowie tonzura, na piersiach krzyż. Z lewej strony lilia, w oddali wieża klasztoru jasnogórskiego i wizerunek Matki Boskiej. U góry napis: AUGUSTINUS KORDECKI | PRIOR CONVENTUS CLAROMONTANI | PATRUM | ORDINIS S. PAULI | NATUS IN IWANOWICE | ANN. 1603 OBIT ANN. 1673 | WIERUSZOVIAE.

U dołu na przewiniętej wstędze: KS. AUGUSTYN-KORDECKI-OBROŃCA-JASNOGÓRSKIEGO | KLASZTORU — 1655.
300. ROCZ. | REPRODUKCYA PRAWEM ZASTRZEŻONA |
U dołu: FECIT 1900 | N. ROMAŃSKI.
Plakieta prostok. bronz. 290×225 mm.

KOROTYŃSKI WINCENTY, dziennikarz.

*1831—†1891.

196. Głowa w lewo, wąs zawieszisty, włosy bujne w tył zaczesane, z lewej str.: W. KOROTYŃSKI. Na odcinku szyi: JAN OSTROWSKI. U dołu: 1858 WILNO.
Med. okr. bronz. lany 141 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. XVII.

KORYTOWSKI WITOŁD, dr. b. minister skarbu.

197. Popiersie prawie wprost, włosy krótkie, broda przystrzyżona i wąsy, u góry po lewej stronie herb Korytowskich »Mora« bez napisu, u dołu stancowana pieczęć: E. M. UNGER WE LWOWIE.
Plakieta prost. srebrna, kutą i cyzelowaną 103×75 mm. Wykonał w jednym egzemplarzu Eugeniusz Unger, rytownik we Lwowie w r. 1908.

KORZENIOWSKI JOZEF, powieściopisarz.

*1797—†1868.

198. Głowa w prawo, włosy w tył zaczesane, z przodu łysina, bokobrody małe, za głową: J. KORZENIOWSKI. Pod szyją: W ŚWIECKI MOD | NAKŁAD FAB. MINTERA |
Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 110 mm.
199. Popiersie w lewo, na głowie włosy w tył zaczesane, na twarzy bokobrody małe, zresztą twarz bez zarostu. Z prawej strony: J. KORZENIOWSKI.
Med. okr. bronz. 160 mm. Autor i fabryka nieznani.

KORZENIOWSKI, dr. lekarz.

*1806—†1870.

200. Głowa w prawo z krótkim włosiem, twarz bez zarostu, tylko po bokach krótkie bokobrody. Napisu niema.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 175 mm. Autor i fabryka nieznani.

KOŚCIUSZKO TADEUSZ.

*1746—†1817.

201. Popiersie w lewo w mundurze generalskim z orderem Cyncynata, na głowie włos długi, twarz bez zarostu. Na stronie odwrotnej kursywą: Nr. 22. THAD-DEUS | KOSCIUSZKO | CHARTRON FECIT. |

Med. owalny, żelazny, lany, 208×140 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. IV.

202. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim, włosy do góry zaczesane. Napis otokowy rytowany kursywą w dwu liniach: CE PORTRAIT EST FAIT D'APRÉS LES PORTRAITS AUTHENTIQUES DE L'EPOQUE SANS QUE L'AUTEUR AIT APPRIS L'ART DU STATUAIRE ET LE DESSIN IL A SAISI CET ART DANS UN MOMENT | KOŚCIUSZKO DÉDIÉ AUX CITOYENS DU GRAND DUCHÉ DE POZEN. | Pod popiersiem: C'EST UN DE SES PREMIERS ESSAIS | T KRALEWSKI.

Med. owalny, bronz. lany 272×225 mm.

203. Popiersie w prawo w stroju cywilnym, włosy w tył zaczesane, twarz bez zarostu. Z prawej strony pionowo: KOŚCIUSZKO. Z lewej u dołu: P. J. DAVID.

Med. okr. bronz. lany 162 mm. Um. 929.

Ob. reprodukcję na Tabl. IV.

204. Popiersie modelowane według medalionu Davida, bez napisu, w bronzowej ramie.

Med. okr. cynkowy, lany, 200 mm.

205. Popiersie wprost w czapce z kitą w mundurze generalskim, z orderami na piersiach. W otoku napis: TADEUSZ KOŚCIUSZKO — UR. 1746 — †1817. Brzeg wydatny ozdobiony ornamentem z liści dębowych i wstąg, z nieczytelnymi napisami. U góry na tarczy Orzeł polski, pod którą na wstędze: JESZCZE POLSKA NIE ZGINEŁA.

Med. owalny żelazny, lany, 173×145 mm. Odlew fabryki Białogon koło Kielec.

206. Popiersie w lewo z szablą do góry wzniesioną, na której napis: BOŻE RAZ JESZCZE — Za popiersiem: UR. 1746 — †1817. 17 PAŹ. — Dokoła wieniec z liści dębowych owinięty wstęgami z napisem u góry: JESZCZE POLSKA — NIE ZGINEŁA i nazwami pobożowisk: DUBIENKA SZCZOKOCINY MACIEJOWICE RACŁAWICE u dołu: 1794 — u góry, ponad popiersiem postać kobieca ze skrzydłami i we frygijskiej czapce, trzymająca w rękach wstęgę z napisem: WOLNOŚĆ — RÓWNOŚĆ — BRATERSTWO, pod którą Orzeł i Pogoń. Po bokach postać ułana polskiego i kosyniera, u dołu na ozdobnym kartuszu napis: ODZYSKAĆ TRZEBA CZEŚĆ | KOŚCIUSZKI SZABLĘ WZNIEŚĆ | NA WROGÓW ZGON |.

Med. o nierównych brzegach, żelazny, lany, 390×260 mm nieznanego autora i fabryki.

207. Popiersie w mundurze generalskim w prawo, twarz bez zarostu, włosy długie w tył głowy spadające, napisu niema.

Popiersie żelazne lane 122×78 mm przyśrubowane do dębowej deski. Odlew stary.

208. Popiersie w prawo w mundurze, podobne do poprzedniego, brzeg wydatny, ramka owalna, napisu niema.
Med. owalny, żelazny, lany, 145×122 mm. Autor i fabryka nieznani.
209. Popiersie wodza w starszym wieku, włosy krótkie w tył głowy zaczesane, suknia cywilna z żabotem na szyi. Na odcinku popiersia: MOD. K. KLOSS | W WARSZAWIE 1873. |
Med. owalny, bronz., lany 305×253 mm, bardzo rzadki.
Ob. reprodukcję na Tabl. IV.
210. Popiersie według medalionu Davida. U dołu napis: KOŚCIUSZKO i znak firmy odlewniczej: F. KOPACZYŃSKI KRAKÓW.
Med. okr. bronz. lany 204 mm.
211. Popiersie w ozdobnej ramce modelowane według Davida, na ramce Orzeł polski, u dołu w kartuszu 1794 1894. Z lewej strony u dołu: DAVID zaś z prawej pionowo: KOŚCIUSZKO.
Med. okr. bronz. lany 245 mm. Odlew Kopaczyńskiego w Krakowie, na pamiątkę rocznicy bitwy Racławickiej.
212. Popiersie w prawo w mundurze generalskim z orderami na piersiach, włosy w tył zaczesane. U dołu: KOŚCIUSZKO — po prawej stronie na tle ornamentu z gałęzi dębowych 1746. | 1794—1894. | 1817. U góry po lewej stronie: W TROJANOWSKI | PARYŻ 1894.
Plakieta prostok. gips. 230×150 mm.

KOŚCIUSZKO — LAFAYETTE — CHŁOPICKI.

213. Trzy głowy obok siebie w lewo, nad nimi gwiazdy, w otoku napis: KOŚCIUSZKO. LAFAYETTE. CHŁOPICKI. U dołu MDCCCXXX.

Med. okr. bronz. lany, 150 *mm* pięknej roboty francuskiej, egzemplarz nabyty w Paryżu, kółko do zawieszania później przylutowane.

Ob reprodukcję na Tabl. V.

KOŚCIUSZKO — KILIŃSKI — GŁOWACKI.

214. Trzy popiersia otoczone liśćmi laurowymi i dębowymi, u góry wśród trofeów wojennych Kościuszko, u spodu Kiliński i Głowacki. Napis u góry 1794 — KOŚCIUSZKO — 1894. U dołu KILIŃSKI — GŁOWACKI w środku herby Polski, Litwy i Rusi, na brzegu dolnym W. TROJANOWSKI — PARYŻ 1894.

Płaskorzeźba prostok. odlew gipsowy 230×330 *mm*.

KOSSAK JULIUSZ, artysta malarz.

*1824—†1899.

215. Popiersie w lewo, na głowie włosy krótkie, wąsy zawiesziste. Za głową pionowo kursywa: JUL. KOSSAK. MOD. Z NAT. T. BŁOTNICKI 1899.

Med. okr. terrakota, 340 *mm*.

216. Popiersie w prawo, włosy krótkie, wąs bujny. Z prawej strony: JULIUSZ KOSSAK. Za głową: JACUŃSKI 94.

Med. okrągły gipsowy, 220 *mm*.

217. Głowa wprost nieco ku prawej stronie zwrócona, wąs bujny. Po bokach głowy: JULIUSZ KOSSAK — 1824 1899. U dołu podpis artysty: E. KOROSADOWICZ | 1901.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany 178 *mm*.

KRASINSKI WINCENTY, general.

*1789—†1858.

218. Głowa w lewo, włosy bujne ku przodowi zaczesane, na twarzy wąsy i bokobrody, brzeg wydatny. Napisu niema.

Med. prostok. odlew żelazny, polichromowany, 195×148 mm.
Egzemplarz pochodzi ze zbioru Piotra Umińskiego. Odlew prawdopodobnie francuski.

KRASINSKI ZYGMUNT.

*1812—†1859.

219. Głowa w prawo, włosy ku przodowi zaczesane, bokobrody aż na szyję zachodzące. Za głową: ZYG: KRA-SINSKI. U dołu: ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 129 mm.

220. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, broda krótka. Za głową pionowo: KRASINSKI. U dołu: C. NORWID SCULPS 1860.

Med. okr. bronz. lany, 163 mm.

Jeden z najrzadszych medalionów polskich do niedawna uważany za nieznany. Por. Tygodnik ill. z 20 sierpnia 1904 str. 653. Obok zanotowanego przez samego autora egzemplarza biblioteki publicznej w Pradze czeskiej, posiada egzemplarz tego medalionu Muzeum Mickiewiczowskie w Paryżu i biblioteka ordynacji Krasińskich.

Niniejszy egzemplarz pochodzi ze zbiorów Steckiego.

W jednym z listów pisze sam Norwid: »Chcę przesłać Ci egzemplarz jeden medalu śp. Zygmunta, który z bronzu zrobiłem. Hr. Roger utrzymuje, iż od fotografów podobniejszy, a to być tak powinno dla przyczyny, iż indywidualności palące się, coraz inne dają portrety — fotografów Mickiewicza jest kilka z różnych lat i każdy do drugiego niepodobny — my zaś robiąc nie powtórzenie ślepe momentu jednego, dajemy portret wielu tej osoby momentów — dajemy momentów sumę!»

Ob. reprodukcję na Tabl. XII.

221. Głowa w prawo z krótkim włosiem, bokobrody pod szyję zachodzące, u dołu podpis artysty: C. HOSZOWSKI 1872.

Med. ow. galw. 317×268 mm.

Własność Galeryi miejskiej.

222. Popiersie w prawo w surducie, włosy z boku rozczesane, bokobrody krótkie na szyję zachodzące. Za popiersiem pionowo: Z. KRASINSKI. Na odcinku litery artysty: c. m. 1903. U dołu z lewej strony znak firmy odlewniczej: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietą prostok. bronz. lana, 176×140 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

Por. także Mickiewicz.

KRASZEWSKI JOZEF IGNACY, powieściopisarz.

*1812—†1886.

223. Głowa w prawo, włosy w tył zaczesane, wąsy długie. Za głową: I. J. KRASZEWSKI. Pod szyją: W. ŚWIĘCKI MOD. | NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 mm. Um. 930.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVI.

224. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy z boku rozczesane. U góry: JÓZEF IGNACY KRASZEWSKI. Po bokach 1829—1879. Pod popiersiem: M. W. WARSZ. 30/IX. 79 T. GODECKI | ODLEW FAB. WY. Z BRON. SKA UD. |

Med. owalny, bronz, lany, 130×157 mm. w ramie przytwierdzonej ołowiem. Opisany u Um. 949.

225. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy długie w bok rozczesane. W otoku: JOZEF IGNACY KRASZEWSKI. — TOW. Z. S. P. W KRÓL. POLS. CZŁONKOM SWOIM ZA 1880 R. Na odcinku popiersia: z MOD. A. PRUSZYŃSKIEGO — WYK. FR. WITKOWSKI. — U brzegu: ODB. W FAB. BCI. HENNEBERG.

Med. okr. ciśnięty w blasze, 258 mm.

226. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy rozczesane. W otoku: J. IGNACY KRASZEWSKI. Pod popiersiem: A. SCHINDLER. Na stronie odwrotnej ryty kursywą napis: NA PAMIĄTKĘ 50 LET. JUBILEUSZU W KRAKOWIE 3/X 879.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 79 mm.

227. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy z boku rozczesane, brwi krzaczyste, napisu niema.

Odlew bronzowy, cyzelowany, przymocowany do dębowej deszczulki, 147×100 mm.

228. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy w tył głowy spadające, brzeg wydatny. Za popiersiem: JÓZEF IGNACY KRASZEWSKI. U dołu litery artysty splecione w monogram J. C. H. — 1891. — WIEDEŃ.

Med. okr. cynk. lany, 180 mm.

229. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy w bok rozczesane, napisu niema.

Med. owalny, ołow. 145×110 mm.

230. Popiersie w lewo oparte na książce i dwu gałązkach lauru, u góry napis: J. I. KRASZEWSKI.

Med. okr. żelazny, 98 mm. Autor i fabryka nieznani.

KRASZEWSKI KAJETAN, historyk i nowelista.

*1827—†1896.

231. Głowa w lewo, wąsy sute. Za głową: K. KRASZEWSKI. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA. |

Med. okr. lany bronz. cyzelowany, 128 mm.

KRECHOWIECKI ADAM, powieściopis. i publicysta.

*1850.

232. Popiersie w prawo, wąsy i broda krótkie, włosy w tył zaczesane. Za głową: A. KRECHOWIECKI. U dołu podpis artysty: JACUŃSKI 94.

Med. okr. gips. 240 mm.

KREMER JOZEF, filozof i estetyk.

*1806—†1875.

233. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, bokobrody długie na szyję zachodzące. Za głową: JOZEF KREMER. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIĘCKI ' NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 126 mm.

KRZECZUNOWICZ PIOTR dr.

234. Głowa w prawo z krótką okragłą brodą i wąsami, czoło wysokie, łysina.

Med. owalny gips. 370×290 mm. Modelował Tadeusz Barącz. Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

KUHN, architekt warszawski.

235. Popiersie wprost we futrze i w czapce, na twarzy krótka broda i wąsy. Na odcinku: B. SOŁTYS 1899.

Med. okr. gips. 277 mm.

LELEWEL JOACHIM, historyk.

*1786—†1861.

236. Głowa w prawo, włosy bujne na przód głowy zaczesane, broda i wąsy krótkie. Za głową napis ryty kur-

sywą: JOACHIM LELEWEL. U dołu podpis artysty: DAVID 1844.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 165 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. X.

LEMANSKI JAN, literat współczesny.

237. Popiersie w lewo, włosy i wąsy bujne, broda przystrzyżona. U dołu napis: JANOWI LEMAŃSKIEMU | ST. K. OSTROWSKI | 1901. Na stronie odwrotnej: JAN LEMAŃSKI BAJKOPISASZ (sic) MOD. S. K. OSTROWSKI.

Płaskorzeźba prostokątna o brzegu dolnym nierównym, gips. 510×350 mm.

LENARTOWICZ TEOFIL, poeta.

*1822—†1893.

238. Głowa w lewo z brodą i wąsami, włosy z boku rozczesane. Za głową: TEOFIL LENARTOWICZ. U dołu: MODELO W KASPEROWICZ | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 mm.

LESZCZYŃSKA ANNA, wojewodzina bełzka.

*1586—†1636.

239. Popiersie kobiece w lewo w stroju z wieku XVII, na głowie czepiec, z pod którego wygląda siatka na włosy, na szyi wielka kryza z koronką pod szyją spięta, suknia fałdzista. Napis otokowy u góry: ANNA Z RADZIMINA LESZCZYŃSKA: | 1614. |

Medal jednostronny, owalny współczesny, ołow. złożony, opisany u Raczyńskiego nr. 103 z jedyne podówczas znanego egzemplarza z gabinetu numizmatycznego w Berlinie. Czapski 3934. Rew. 112 (egzemplarz lany srebrny).

Anna Leszczyńska była żoną Rafała Leszczyńskiego, wojewody bełzkiego i prababką króla Stanisława I.

LEWICKI M. ks.

240. Popiersie wprost w sukni duchownej, włosy krótkie, z boku podpis artysty: B. SOŁTYS | 1899. Na stronie odwrotnej napis ryty: KS. M. LEWICKI.

Med. okr. odlew gipsowy, 280 mm.

LIBELT KAROL, filozof.

*1807—†1875.

241. Głowa w prawo, włosy ku przodowi zaczesane, twarz bez zarostu z małą bródką pod szyją, napisu niema.

Med. owalny, galw. 410×345 mm. Modelował Parys Filippi we Lwowie.

LUBOMIRSKI JERZY, marszałek koronny.

*1616—†1667.

242. Popiersie prawie wprost w zbroi guzami nabitej, głowa wysoko podgolona, z długim obwisłym wąsem, brzeg obramiony laurowymi liśćmi. W otoku u góry napis: GEORG · LVBOMIR · S. R. I. P. COMES IN VIS · REGNI MARE · ET CAMPIDVX etc. etc. Na stronie odwrotnej przylutowany kartusz ze znakiem firmy Mintera w Warszawie.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 148 mm.

LUBOMIRSKI JERZY, ks.

*1817—†1872.

243. Głowa w lewo z brodą i wąsami, włosy krótkie. Napis u dołu: X. J. LUBOMIRSKI. Na odcinku popiersia: A. ZIEMBOWSKI.

Med. okr. cynowy, lany, 148 mm.

244. Głowa w lewo pokryta krótkimi włosami, na twarzy wąsy i długa broda, napis otokowy u dołu: X. J. LUBOMIERSKI (sic).

Med. okr. ciśnięty w żółtej blasze, 90 mm.

LUBOMIRSKI KAZIMIERZ ks.

1853.

245. Głowa w lewo, włosy w tył spadające, na twarzy wąsy. Za głową: KAŻ: Xżę LUBOMIRSKI. U dołu: W. ŚWIECKI MOD. 1853 | NAKŁAD FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 125 mm.

ŁADNOWSKI BOLESŁAW, artysta dramatyczny.

246. Popiersie w lewo, na głowie włosy bujne, wąsy krótkie. Za głową pionowo: B. ŁADNOWSKI. Na odcinku litery artysty c. m. 1903. Z lewej str. u dołu: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakieta prostok. bronz. lany, 186×149 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

ŁOZINSKI EDMUND, obywatel ziemski, emigrant,
właściciel zbioru obrazów.

†1905.

247. Popiersie w prawo, włosy bujne, broda przystrzyżona. Pod popiersiem: w. GOSTYŃSKA r. 1899. Na brzegu ramy znak firmy odlewniczej: LORIN KOWALKOWSKI I BEDRZEŃSKI, PODGÓRZE. Na stronie odwrotnej napis rity: EDMUND ŁOZIŃSKI.

Plakieta prostok. bronz. lana, 458×365 mm.

ŁOZINSKI WŁADYSŁAW, publicysta i historyk.

*1843.

248. Głowa w prawo z krótką brodą i wąsami na tle ornamentu kwiatowego, podtrzymywana przez postać

geniusza. U góry daty: MDCCCLXXXIV — MCMI — poniżej: WŁADYSŁAWOWI ŁOZIŃSKIEMU | TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ | SZTUK PIĘKNYCH WE ŁWOWIE |

Plakieta prostok., bronz. lana, modelował Stanisław Dębicki we Lwowie. 210×138 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XX.

ŁUBIENSKI FELIKS, minister ks. Warszawskiego.

*1757—†1848.

249. Popiersie w lewo w surducie, twarz z małymi bokobrodami, włosy w tył głowy spadające. Napis otokowy: FELIX POMIAN HRABIA ŁUBIEŃSKI MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI ZA XIĘSTWA WARSZAWSKIEGO. Za głową: URODZONY | XXII · LISTO: | · MDCCCLVII · | † II. KWIE · | MDCCC · | XXXX · · VIII · | Pod popiersiem: JAN MINHEYMER · F. 1852.

Med. okr. bronz. lany, 168 mm. odlew nowszy.

Ob. reprodukcję na Tabl. VII.

Własność Galeryi miejskiej.

MALCZEWSKI JACEK, artysta malarz.

*1855.

250. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, krótkie wąsy i broda, napis na ramce mosiężnej: JACEK MALCZEWSKI. Za głową: T. BARĄCZ sc. 1884.

Med. okr. bronz. galw. 97 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XV.

MALHOMME ZOFIA, pisarka.

251. Głowa w lewo, włosy z tyłu i po bokach w warkocze splecione. Za głową: ZOFIJA MALHOMME. U dołu: MODELOWAŁ W: O: 1858. | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 mm. Modelował Władysław Oleszczyński w Warszawie.

MAŁECKI ANTONI, historyk literatury, lingwista.

*1821.

252. Głowa w lewo na niej łysina, na twarzy wąsy i broda. Z lewej strony: ANTONI MAŁECKI. U dołu podpis artysty: JACUŃSKI 94.

Med. okr. gips. 223 mm.

MARCONI HENRYK, architekt warszawski.

*1792—†1863.

253. Głowa w lewo, włosy bujne z boku rozczesane, bokbrody krótkie. Za głową: HENRYK MARCONI.

Med. okr. bronz. lany, 128 mm. Odlew Regulskiego w Warszawie.

MARRENNE-MORZKOWSKA WALERYA, pisarka.

*1877—†1903.

254. Popiersie w prawo w nowoczesnej fryzurze. Za głową pionowo: W. MARRENNÉ. Na odcinku litery artysty: c. m. 1903. Z lewej strony: E KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana, 181×149 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

MATEJKO JAN, malarz historyczny.

*1838—†1893.

255. Popiersie w prawo w ozdobnej ramie, na głowie długie włosy w tył spadające, wąsy długie i broda. Z lewej strony: 1858 r. JAN MATEJKO. 1883 r. U dołu znak firmy odlewniczej: F. KOPACZYŃSKI W KRAKOWIE. Na ramce z liści laurowych i dębowych u góry gwiazda, po bokach herb Polski i Litwy, u dołu herb Krakowa.

Med. okr. bronz. lany, 170 mm.

256. Popiersie w prawo z długą brodą i wąsami, włosy na tył głowy spadające. W otoku: Ur. 1838. Um. 1893. JAN MATEJKO. Z boku po lewej stronie monogram artystki: T. C. (Tola Certowiczówna).

Med. okr. bronz. lany, 129 *mm*.

257. Popiersie w prawo z długimi włosami w tył głowy spadającymi, na twarzy wąsy i broda. Z prawej strony: JAN MATEJKO. Brzeg wydatny.

Med. okr. bronz. lany, 310 *mm*.

MATUSZEWSKI IGNACY, pisarz i historyk literatury.

*1858.

258. Popiersie w lewo, broda długa, włosy bujne w tył zaczesane, na nosie cwikier. Za głową pionowo: I. MATUSZEWSKI. Na odcinku litery artysty: c. m. 1903. U dołu z lewej strony znak firmy: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana, 180×145 *mm*. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

METERNICH i SZELA.

259. Dwie głowy w lewo. Na wstędze u góry, trzymanej przez orła: HORRORI EXSECRATIONI UNIV. GENTIIUM. Na sarkofagu u dołu otoczonym przez niewiasty i dzieci: D. O. M. | GALICIAE CIVIBUS | NIQVIS DOLO IVSSV AUSTI | IMP. A. STIPENDIO SSICAR | INTEREMPTIS | FEBR. MDCCCXLVI. Po bokach dwa kartusze wśród głów, czaszek, piszczeli, broni: na lewym: PARRICIDA LATRO | ATROCIS: AUST: POLIT | INSTRUMENTUM | CUM SOCIIS KRIEG | FERDIN: D'ESTE | BREINDL | BERNDT | CASTIGLIONE | MILBACHER. | na prawym: LIBERTATIS | INIMICUS | POLONIAE | HUNGARIAE | BOHEMIAE | ITALIAE |

GERMANIAE | OPRESSOR. | Za głową Szeli: SICARIORŪ
AUSTRIACORŪ DUX. Przy głowie Meternicha: AUSTRIAE
MINISTER MINISTRISIMUS. Na czole pierwszego: ME-
TERNICH. Na szyi drugiego: SZELA. U dołu trzy ordery.

Med. w formie talerza, okr. bronz. lany, 228 *mm.*, wykonany przez
Dmochowskiego na emigracyi, format większy. Odlew nowszy,
cyzelowany, przyczem odczytano nieumiejętnie napisy, jak wyżej.
Napisy właściwe podał Stanisław Schnür Peplowski w dziele
p. t. »Z Przeszłości Galicyi«. Lwów 1895 str. 430.

260. Ten sam oryginalny w mniejszym formacie.

Med. okr. lany, 95 *mm.* Umiński 628. Czapski 2761.

MICKIEWICZ ADAM.

*1799—†1855.

261. Głowa w prawo, włosy w nieładzie, dokoła twarzy
bokobrody. Za głową pionowo: ADAM MICKIEWICZ.
Pod szyją: DAVID WEIMAR | 1829. Na stronie odwrotnej:
ECK ET DURAND.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, oryginalny, pięknej roboty,
126 *mm.* Opisany u Um. nr. 994. Wiad. num. arch. nr. 5 szp. 67.
Ob. reprodukcję na Tabl. IX.

262. Głowa w prawo, włosy w nieładzie. Z prawej strony:
ADAM MICKIEWICZ. Na stronie odwrotnej przylu-
towany kartusz ze znakiem firmy Mintera w War-
szawie.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 182 *mm.* Modelowany podług
med. Davida.

263. Popiersie prawie wprost w płaszczu spiętym na je-
den guzik, włosy długie w tył głowy spadające, do-
koła twarzy zarost. Z prawej strony: A. MICKIEWICZ.
U dołu: MODELOWAŁ W: O: 1858 | NAKŁAD I ODLEW
FABRYKI MINTERA. Brzeg wypukły, zdobny liściastym
deseniem.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 145 *mm.* Modelował Władysław Oleszczyński, za pobytu swego w Warszawie.

264. Głowa w prawo, włosy w tył spadające, bokobrody pod szyję zachodzące. Napisu niema, tylko u spodu podpis artysty: LEWANDOWSKI.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 187 *mm.* Odlew Mintera w Warszawie.

265. Popiersie w prawo, twarz w młodszym wieku, krótkie włosy i takież bokobrody. Napisu niema, tylko na odcinku podpis artysty: A. MOKRACKI MOD: U dołu w dwu wierszach: NAKŁAD B. WOLFFA | ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 193 *mm.*
Ob. reprodukcję na Tabl. VIII.

266. Głowa w prawo, włosy w tył zaczesane, bokobrody aż za szyję zachodzące. Za głową: ADAM MICKIEWICZ. U dołu znak firmy odlewniczej: F. KOPACZYŃSKI W KRAKOWIE.

Med. okr. żelazny, 160 *mm.* Modelował Parys Filippi, według akwareli Tepy.

267. Popiersie w lewo w surducie i płaszczu z wyłożonym kołnierzem, włosy w tył zaczesane, bokobrody na szyję zachodzące. Napisu niema, ramki z mosiężnej blachy.

Med. okr. cynk. lany, 204 *mm.* według modelu Błotnickiego z fabryki Rosenbuscha i Spki we Lwowie.

268. Głowa w lewo, włosy w tył spadające, bokobrody na szyję zachodzące. Za głową: ADAM MICKIEWICZ.

Plakieta kwadr. żelazna, sztucznie patynowana, lana w Krakowie na pamiątkę sprowadzenia zwłok na Wawel, 153 *mm.*

269. Głowa w prawo z długim włosiem, bokobrody na szyję zachodzące, na odcinku podpis artysty: LEWANDOW-

SKI 1890 KRAKÓW. U dołu: WYŁ: PRAWO REPRODUKCYI:
ZAKŁAD GALW. H. ROSENBUSCH WE LWOWIE

Med. wielki okr. cynk. bronz. 324 *mm.*

270. Popiersie w lewo z halsztuchem na szyi, kołnierz od płaszcza wyłożony. Za głową: 1798—1898 — w blaszanej okrągłej ramie.

Med. okr. bronz. lany, 185 *mm.* modelował Lewandowski na pamiątkę setnej rocznicy urodzin poety.

271. Popiersie wprost w zapiętym pod szyję surducie, dołem napis: ADAM. U dołu podpis artysty: T. L. 2/II 93. (Teofil Lenartowicz?)

Rzeźba na tarczy owalnej, gips. 110×87 *mm.*

272. Głowa w lewo, włosy długie w tył spadające, bokobrody pod szyję zachodzące, napisu niema.

Med. okr. galw. 250 *mm.*, w drewnianej ramie.

273. Popiersie w lewo, na szyi chustka w kokardę związana, płaszcz z szerokim wyłożonym kołnierzem. Z lewej strony: ADAM MICKIEWICZ.

Med. okr. galw. 130×160 *mm.* w mosiężnej ramie.

274. Maska pośmiertna gipsowa, z boku napis: ADAM MICKIEWICZ 1855., twarz wprost z długimi włosami.

Format okr. gips. 410 *mm.* Robiono w r. 1855.

275. Popiersie poety w lewo w surducie, z halsztuchem na szyi. W otoku napis: 1798 ADAM MICKIEWICZ 1898. Na stronie odwrotnej nieczytelny znak firmy.

Med. owalny, bronz. lany, 193×162 *mm.*, wydany na pamiątkę obchodu setnej rocznicy urodzin poety obchodzonej w Moskwie.

276. Popiersie poety wprost w surducie zapiętym, na szyi halsztuch. U spodu podpis: ADAM MICKIEWICZ. U góry po obu bokach 1798—1898. Na odcinku popiersia: I. WASILEWSKI.

Plakieta prost. cynk. lana, 123×95 *mm*. Pamiątka obchodu setnej rocznicy urodzin poety, obchodzonej w Moskwie.

277. Popiersie poety w lewo. U dołu po lewej stronie 1798 †1855. Po prawej monogram artysty R. B. Pod popiersem pióro, gałązka laurowa i palmowa.

Plakieta prostokątna, bronz. lana, 158×108 *mm*. Wyrób nowy.

278. Na tarczy barokowej z piórem lutnią i wstęgą u dołu, głowa poety w lewo z długimi włosami i bokobrodami, pod szyję zachodzącymi. U góry napis: ADAM MICKIEWICZ. Pod szyją: 1798—1898. Na odcinku litery artysty: w. o.

Med. o nierównych brzegach, cynk lany, 300×185 *mm*. Odlew w setną rocznicę urodzin poety.

279. Popiersie wprost w surducie zapiętym pod szyją, twarz okolona bujnymi włosami i zarostem, w owalnej ramie z liści palmowych. U góry książka, lutnia, pióro, wieniec i dwie gałązki laurowe. U dołu wieniec, przewiązany wstęgą na której: 1798—1898. Na wieńcu: ADAM MICKIEWICZ, na zwojach zaś wstęgi: KONRAD WALLENROD — DZIADY PAN TADEUSZ — GRAŻYNA — FARYS.

Med. owalny, cynk, lany 445×270 *mm*. Na str. odwr. napis (zalaną cyną wskutek przylutowania uszka) był następujący: ZA-STRZEGA SIĘ NAŚLADOWNICTWO | ZNICZ | Nr. 95. | Odlew warszawskiej fabryki »Znicz« na pamiątkę setnej rocznicy urodzin poety.

280. Popiersie w lewo, na którego odcinku kursywą: MONACHIUM J. PISZCZ 99.

Plakietka prostok. gipsowa, bronzowana, 342×242 mm.
Własność Galerii miejskiej.

MICKIEWICZ, SŁOWACKI, KRASINSKI.

281. Trzy głowy w lewo obok siebie. U dołu napisy: A. MICKIEWICZ — J. SŁOWACKI — Z. KRASINSKI. Na brzegu znak artysty: w. t. (Wincenty Trojanowski).

Plaskorzeźba o nierównych brzegach, odlew brązowy, przyśrubowany do deski dębowej, 230×220 mm.

MŁODNICKA WANDA, żona art. malarza.

282. Głowa w prawo, włosy w loki uczesane. U dołu monogram artysty: P. F. Na stronie odwrotnej napisy: WANDA MŁODNICKA | Z DOMU MONNÉ | BYŁA NA-RZECZONA ARTURA GROTGERA | MOD. PARYS PHILIPPI.

Plaskorzeźba prostokątna, odlew gipsowy o ściętych rogach. 445×362 mm. Drugi egzemplarz w bronzie, bez napisu na stronie odwr. 440×354 mm. pochodzi z daru p. Szymona Toepfera i jest własnością Galerii miejskiej.

MODRZEJEWSKA HELENA, artystka dram.

†1909.

283. Popiersie w lewo w wysokim kołnierzu koronkowym, na głowie fryzura współczesna, na szyi kokarda, napisu niema. Za głową: MARCINKOWSKI 1890.

Med o nierównych brzegach, bronz lany, modelował Marcinkowski w Poznaniu, 300×350 mm. Unikat w bronzie. Medalion robiony z natury w Księstwie Poznańskim — z niego istnieją dwa czy trzy odlewy gipsowe — jeden w posiadaniu syna Modrzejewskiej, a drugi p. Chłapowskiego. Ob. reprodukcję na Tabl. XIX.

MONIUSZKO STANISŁAW, kompozytor.

*1819 - †1872.

284. Głowa w prawo, włosy krótkie gładko przyczesane, dokoła twarzy zarost. Za głową: STA: MONIUSZKO. Pod szyją: W. ŚWIECKI MOD. | 1857. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA — 32 |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 130 mm.

MUCZKOWSKI JÓZEF, historyk.

*1795—†1858.

285. Głowa w lewo, twarz bez zarostu, włosy ku przodowi zaczesane. Z tyłu po prawej stronie napis ryty kursywą: J. MUCZKOWSKI. Na odcinku: A. ZIEMBOWSKI.

Med. okr. cynk. lany, cyzelowany, 191 mm.

MYCIELSKA LUDWIKA Z BISZPINGÓW, wdowa
po Teodorze M. właścicielu ziemskim w Ks. Pozn.

*1818—†1891.

286. Głowa w prawo, włosy w puklach. W czarnej ramce za szkłem, napisu niema.

Med. okr. z wosku, 70 mm.

NARUSZEWICZ ADAM, historyk i poeta.

*1733—†1796.

287. Głowa w lewo z bujnym włosiem. Z lewej strony: ADAM NARUSZEWICZ. Ze strony odwrotnej przyłutowany kartusz ze znakiem firmy Mintera w Warszawie.

Med. okr. bronz. lany, 187 mm. Minterowska kopia z oryginału francuskiego.

NENCKI MARCELL, lekarz i przyrodnik.

*1847—†1901.

288. Popiersie prawie wprost, włosy w tył zaczesane, wąs bujny i krótka broda. Napis u dołu: M. NENCKI 1847—1901.

Plakieta prostokątna, odlew żelazny, 362×283 mm.

Modelował dr. Fryderyk Kunzek, na pamiątkę X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie.

NIEMCEWICZ JULIAN, poeta.

*1758—†1841.

289. Głowa w prawo, włosy długie w tył i z boku spadające. Za głową kursywą: J. U. NIEMCEWICZ. Z prawej str.: FUMUS. Pod szyją: DAVID 1833.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 153 mm. oryginalny, pięknej roboty. Egzemplarz pochodzi ze zbioru Rewolińskiego.

290. Ten sam, odlew Minterowski.

Med. okr. bronz. lany.

NIEWIADOMY.

291. Głowa w lewo, długie włosy w tył spadające, z przodu łysina, bokobrody, napisu niema.

Owalny model z ołowiu na blasze mosiężnej, 328×275 mm. Autor nieznany.

292. Popiersie w prawo, włosy w bok rozczesane, na twarzy broda i wąsy.

Med. woskowy w mosiężnej ramie, 105 mm.

293. Głowa w prawo z bujną brodą i wąsami, włosy w bok zaczesane, na odcinku podpis artysty: T. HERASS. F. Na stronie odwrotnej napis atramentem: PRZYJACIEL PRZYJACIELOWI 24/XII 1860. J. B.

Med. okr. odlew gipsowy. 170 mm.

294. Popiersie w lewo z krótkimi włosami, na twarzy wąsy i krótka bródka, w brązowej ramce.

Med. okr. w kości słoniowej, 55×46 mm.

295. Głowa w lewo, pod którą: J. TYROWICZ I/IX 1890.

Med. owalny gipsowy, 285×238 mm.

296. Popiersie kobiece wprost, fryzura w lokach z przodu rozczesana, na piersiach żabot, na odcinku podpis artysty: MOD. K. KLOSS 1875.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 145 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XX.

297. Popiersie wprost nieco ku prawej stronie zwrócone, na twarzy wąsy i bokobrody, na ramionach futro z wyłożonym kołnierzem.

Med. owalny galw. 117×96 mm.

298. Głowa mężczyzny z włosami z boku rozczesanymi, z bokobrodami pod szyją, u spodu monogram artysty: T. B.

Med. owalny galw. 117×96 mm.

Własność Galeryi miejskiej.

299. Głowa mężczyzny w prawo z brodą i wąsami, włosy w tył uczesane.

Med. okr., odlew gips. 167 mm. Modelował Tadeusz Barącz.

Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

300. Głowa mężczyzny w prawo z krótkim wąsem i włosami.

Med. owalny gips. 417×330 mm. Modelował Tadeusz Barącz.

Własność Galeryi miejskiej. Dar rodziny artysty.

301. Popiersie w prawo w sukni duchownej z krzyżem na piersiach, czoło wysokie, napisu niema.

Med. okr. z wosku, 103 *mm*.

ODYNIEC ANTONI EDWARD, poeta.

*1804—†1885.

302. Głowa w prawo z krótkimi włosami, bokobrody krótkie. Za głową: A. E. ODYNIEC. Pod szyją: W. ŚWIECKI
MOD | NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 129 *mm*.

OPPMAN ARTUR, poeta.

*1867.

303. Popiersie w lewo, na głowie długie włosy w tył spadające, wasy bujne. Za głową pionowo: A. OPPMAN (OR-OT). Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. Z lewej strony u dołu znak firmy odlewniczej: E. KRASNO-SIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana, 181×146 *mm*. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

ORDON KONSTANTY, żołnierz wojsk polskich.

†1887.

304. Głowa w lewo z bródką i długimi wąsami, włosy z boku rozczesane, napisu niema.

Med. owalny, gipsowy w bronzowej ramie, modelował Tadeusz Barącz, 103×77 *mm*.

ORZESZKOWA ELIZA, powieściopisarka.

*1842—†1910.

305. Popiersie w lewo z koronkowym kołnierzem na szyi, na głowie fryzura współczesna. Na odcinku popiersia: C. M. | GRODNO — 1908.

Med. okr. gips. 272 *mm*. Modelował Czesław Makowski. Własność Galerii miejskiej.

OŻAROWSKI hr., generał pruski.

306. Popiersie w lewo w mundurze generalskim z ordęrami i gwiazdami, bez napisu. Na odcinku podpis artysty nieczytelny. Na stronie odwrotnej kursywą: GRAF V. OŻAROWSKI, GEN: LEUT: U: GEN: ADIUT: DES KAISERS ALLER PREUSSEN. W polu po prawej str. A. V. VI. i 47.

Med. okr. żelazny, lany, cyzelowany, 89 mm.

PADEREWSKI IGNACY, pianista.

*1860.

307. Popiersie w lewo z bujnymi włosami i krótkimi wąsami, u dołu lutnia z orłem polskim i gałązką laurową. U góry napis: PADEREWSKI. U dołu: W. TROJANOWSKI, PARYŻ 1894.

Plaskorzeźba, odlew gipsowy w ramach pluszowych, 292×212 mm.

308. Popiersie w lewo, włosy długie, wąsy krótkie, na szyi krawat związany w kokardę, z lewej strony lutnia i gałązka laurowa. U góry: I. J. PADEREWSKI. Z boku: z NATURY W. TROJANOWSKI PARYŻ 95 r.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 98 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVII.

PASKIEWICZ JAN, namiestnik Król. polskiego.

309. Popiersie w prawo w mundurze generała, włosy ku przodowi zaczesane, wąsy krótkie, pod popiersiem kursywą podpis artysty: V. BRIX 1854. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 163 mm.

PAWLIKOWSKI GWALBERT, założyciel bibliot.

*1792—†1852.

310. Popiersie w prawo, włos krótki ku przodowi i w bok zaczesany, bokobrody krótkie, suknia spodnia ozdobiona guzikami i haftem, na niej surdut z wyłożonym kołnierzem. Za głową na tarczy herb Pawlikowskich Cholewa, rok 1843 i napis: GW. PAWLIKOWSKI. U dołu: ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 133 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIV.

PAWLIKOWSKI MIECZYŚLAW, literat i publicysta.

*1834—†1904.

311. Popiersie w lewo, na głowie łysina, broda długa i wąsy, u spodu podpis artystki: T. CERTOWICZ KRAKÓW 1893 21/XII.

Płaskorzeźba o nierównych brzegach, odlew bronz. 530×440 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVIII.

PLATER WŁADYSŁAW, założyciel muzeum Rapperswylskiego.

312. Popiersie w lewo, na głowie włos krótki, włosy ku przodowi zaczesane, na szyi halsztuch, napisu niema.

Med. owalny gipsowy, w czarnych ramach, 125×100 mm.

POL WINCENTY, poeta.

*1807—†1872.

313. Głowa w lewo z krótką brodą i wąsami, włosy krótko przystrzyżone i ku przodowi zaczesane. Za głową kursywą: WINCENTY POL. U dołu: H. A. STATTLER W KRAKOWIE, i data: 1849.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 126 *mm*. Opisany u Umińskiego nr. 1024.

Ob. reprodukcję na Tabl. XV.

314. Głowa w lewo, włosy w tył zaczesane, czoło wysokie, wąsy krótkie. Na odcinku podpis artysty: CELESTYN HOSZOWSKI.

Med. okr. odlew gipsowy, 425 *mm*. Przez pót pęknięty, w miedzianej ramie.

315. Głowa w lewo z bujnymi włosami w tył spadającymi, czoło wysokie, wąsy przyszytych, na stronie odwrotnej napis ryty: WINCENTY POL | MOD. L. MARCONI.

Med. okr. odlew gipsowy 336 *mm*.

316. Popiersie w prawo z bujnymi włosami i wąsem. Za głową pionowo: WINCENTY POL. Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. Z prawej strony u dołu znak firmy odlewniczej: E. KRASNOŚIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana 178×149 *mm*. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

317. Głowa w prawo z krótkimi włosami i wąsem, u góry napis: W. POL. U dołu monogram artysty: T. B.

Med. owalny galw. 119×98 *mm*. Modelował Tadeusz Barącz. Własność Galerii miejskiej.

PONIATOWSKI KS. JOZEF.

*1763—†1813.

318. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim i burce futrzanej, na głowie kask ułański, krótkie bokobrody, na piersiach order. Napisu niema.

Med okr. żelazny, lany, 260 *mm*. Odlew stary z fabryki w Białogoni.

Ob. reprodukcję na Tabl. V.

319. Głowa w prawo, krótkie włosy bokobrody i wąsy, napis nieczytelny.

Med. okr. żelazny lany, źle zachowany, 157 mm. Prawdopodobnie z fabryki w Białogoni.

320. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim z lewą ręką opartą na szabli. Włosy na czoło spadające, wąsy krótkie, na piersiach ordery. Dokoła obramienie z liści dębowych i brzeg wydatny. U góry: JÓZEF XIAŻĘ PONIATOWSKI.

Med. okr. wyciśnięty w żółtej blasze, 151×137 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. V.

321. Głowa w prawo, włosy bujne w lokach, wąsy krótkie i bokobrody. Po bokach głowy pionowo: JÓZEF XIAŻĘ PONIATOWSKI. Na odcinku podpis artysty: GAU-NOIS (sic).

Med. okr. bronz. lany 166 mm. Odlew nowszy.

322. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim i burce na prawem ramieniu, na piersiach gwiazda orderowa, z lewej strony pionowo: PONIATOWSKI. Z prawej strony nad ramieniem: W. ŚWIECKI. U dołu: NAKŁAD FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 160 mm.

323. Popiersie w lewo w mundurze generalskim, włosy w lokach, napisu niema.

Med. okr. na szkle w bronzowej ramce, 48 mm. Na odwrotnej stronie napis firmy: Desprez rue des revoltes Nr. 2 a Paris.

324. Popiersie prawie wprost we wieńcu z dębowych liści przeplecionym wstęgą na której napisy: WARSZAWA — ZIELEŃCE — RASZYN — LIPSK. U góry po obu bokach orła polskiego: OJCZYŻNA I HONOR. U dołu herb Ciołek.

Med. owalny bronz. lany, 173×140 mm. Odlew Kopaczyńskiego w Krakowie.

PONINSKI KALIKST ks.

325. Głowa mężczyzny w młodym wieku w prawo z długimi włosami w tył spadającymi i bokobrodami.

Med. okr. bronz. lany, 60 mm. Autor i fabryka nieznani. Własność Galerii miejskiej.

POPIEL PAWEŁ, literat i publicysta.

*1831—†1892.

326. Głowa w lewo o krótkich włosach bokobrodach i wąsach. Napis otokowy: PAWEŁ POPIEL SEMPER AGENS ALIQUID ET MOLIENS. Na odcinku monogram artysty A. R.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 190 mm. Modelował Alfred Roemer w Krakowie.

POTOCKA KLAUDYNA, opiekunka emigracyi
z r. 1831.

*1802—†1836.

327. Głowa w prawo, włosy w puklach. Za głową kursywą: KLAUDYNA POTOCKA. U dołu podpis artysty: DAVID 1831.

Med. okr. bronz. lany 148 mm. oryginalny francuski odlew. Ob. reprodukcję na Tabl. IX.

POTOCKI ADAM hr., działacz polityczny.

*1822—†1872.

328. Popiersie w stroju polskim ku prawej stronie zwrócone, na twarzy krótkie wąsy i bokobrody. Po bokach głowy: ADAM HRABIA POTOCKI UR. 1822—†1872. W otoku wieniec z liści dębowych i laurowych prze-

pleciony wstęgami, na których napis ryty kursywą:
PRACUJĄC DLA DOBRA NARODU ŻYŁ I UMARŁ W KRAJU.
U dołu herb Potockich Pilawa, z boku podpis artysty:
I. HAKOWSKI.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 190 *mm*. Wykonany w kilku
tylko egzemplarzach dla rodziny.
Ob. reprodukcję na Tabl. XVI.

POTOCKI ARTUR hr.

329. Popiersie wprost nieco ku lewej stronie zwrócone,
włosy bujne w tył zaczesane. U dołu pod popiersiem
gałązka dębowa i laurowa przewiązane wstęgą. Z pra-
wej strony kursywą: I. HAKOWSKI fecit | 1890.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 190 *mm*. Wykonany w kilku
tylko egzemplarzach dla rodziny.

POTOCKI JAN, pisarz, badacz Słowiańszczyzny.

*1761—†1815.

330. Głowa w lewo, twarz bez zarostu, włosy bujne w lo-
kach. Po bokach głowy kursywą: JAN POTOCKI —
ZIEMIOPIŚ.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 120 *mm*.
Własność Galerii miejskiej z daru p. Heleny z Dąbcańskich
Budzynowskiej.
Ob. reprodukcję na Tabl. VIII.

PRAŻMOWSKA TERESA.

1894.

331. Głowa w lewo, włosy w tył zaczesane z małą grzy-
wką. Z lewej strony: TERESA WOŁOWSKA PRAŻ-
MOWSKA. Za głową u dołu: JACUŃSKI 94.

Med. okr. gips. 186 *mm*.

PRZYBYSZEWSKI STANISŁAW, poeta.

*1868.

332. Popiersie w lewo, włosy w nieładzie rozrzucone, na twarzy krótkie wąsy i broda. Za głową pionowo: ST. PRZYBYSZEWSKI. Na odcinku popiersia litery artysty: C. M. 1903. Z lewej strony u dołu znak firmy odlewniczej: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana, 178×143 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

PUŁASKI KAZIMIERZ, przywódca konfederacji Barskiej.

*1747—†1779.

333. Popiersie wprost w mundurze wojskowym z chustką na szyi, na twarzy krótkie wąsy, włosy w tył głowy zaczesane.

Med. okr. gips. 168 mm. Modelował Brzostowski, art. rzeźbiarz w Krakowie.

Własność Galerii miejskiej.

PUZYNINA MARYA, ks.

*1894.

334. Popiersie w lewo we współczesnej fryzurze. U dołu: z prawej strony: MARYŚCE PUZYNIANCE OD | MATKI 1894. Niżej: ST. K. OSTROWSKI | ZAKOPANE. Na stronie odwrotnej napis ryty: MARYA Z HR. ZABIEŁŁÓW | KS. PUZYNINA | MOD S. K. OSTROWSKI.

Med. gips. prostok. 570×380 mm.

ROEMER ALFRED, artysta rzeźbiarz.

335. Głowa w lewo z brodą i wąsami, włosy z boku rozczesane. Za głową: ALFRED ROEMER.

Med. okr. gips. 310 mm.

ROLLE ANTONI, dr. historyk.

†1894.

336. Popiersie w lewo z bujną brodą i wąsami, brwi krzaczyste, włosy do góry zaczesane, czoło wysokie. Z lewej strony: DR. ANTONI J. ROLLE. Za głową u dołu: JACUŃSKI 94.

Med. okr. odlew gipsowy, 291 mm.

ROSDRASZOFF JOHANNES.

1585.

337. Popiersie w zbroi bogato ornamentowanej, na głowie włosy do góry uczesane, broda i wąsy — w prawej ręce buława, lewa oparta na biodrach, brzeg wydatny. W otoku: JOHA | NNES COMES | DE ROSDRASZOFF.

Med. okr. srebrny, lany, cyzelowany, 60 mm. egzemplarz niniejszy pochodzi ze zbioru Rewolińskiego. Rac. 55.

Rosdraszoff Johannes comes, syn Stanisława kasztelana Rogozińskiego, herbu Doliwa, odebrał wychowanie we Francji i odznaczał się wielką nauką. Całe życie przepędził na dworze francuskim sprawując wysokie urzędy. Był marszałkiem dworu królowej Elżbiety, siostry Rudolfa I. i dowódcą jazdy nadwornej króla Franciszka I. Od Karola IX był posłem do Zygmunta Augusta 1561. Bracia jego, Stanisław, Jezuita pierwszy przełożony domu professów w Krakowie, Hieronim, słynny biskup kujawski, Krzysztof, towarzysz Stefana Batorego w wyprawie pod Gdańsk, pisali się Rozdrażewski vel Rozrażewski.

RZECZYCKI KAZIMIERZ, architekt.

†1909.

338. Popiersie w lewo, włosy z boku i do góry zaczesane, krótkie wąsy i broda. Na odcinku podpis artysty: MAZUR 1902. Na stronie odwrotnej napis ryty: KAZIMIERZ RZECZYCKI ARCHITEKT | MOD. W. MAZUR.

Płaskorzeźba prostok. odlew gipsowy, 328×540 mm.

RYSZKIEWICZ I.

339. Popiersie w lewo, łysina na głowie, na twarzy krótkie wąsy i broda. Za głową pionowo: I. RYSZKIEWICZ. Na odcinku popiersia litery artysty: C. M. 1903. U dołu: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WARSZAWA.

Plakieta prost. bronz. lana, 188×159 mm. modelował Czesław Makowski w Warszawie.

SAPIEHA ADAM, ks. marszałek kraj.

*1828—†1903.

340. Głowa w lewo, włosy długie w tył zaczesane, krótka broda i wąsy. Na stronie odwrotnej napis ryty: ADAM KS. SAPIEHA | UR. 1828 W WARSZAWIE | ZAŚL. 22/IV 1852 W KRAKOWIE | JADWIGĘ KS. SANGUSZKÓWNĘ | MOD. MARCONI.

Med. okr. odlew gipsowy, 192 mm.

SAPIEHA LEON, syn poprzedniego.

*1856—†1893.

341. Popiersie w prawo z krótką brodą i wąsami, włosy w tył zaczesane, na odcinku podpis artysty: A. POPIEL. Na stronie odwrotnej: KS. LEON SAPIEHA UR. 14/VIII 1856 W PARYŻU. UM. 8/II 1893 W BILCZU | SYN KS. JADWIGI Z KS. SANGUSZKÓW I KS. ADAMA SAPIEHY | MOD. ANTONI POPIEL |

Plakieta prostok. odlew gipsowy, 386×484 mm.

SARBIEWSKI MACIEJ, poeta.

*1595—†1640.

342. Głowa we wieńcu laurowym w prawo z włosami w loki ufryzowanymi, twarz bez zarostu. Za głową: SARBIEWSKI.

Med. owalny galw. 88×70 mm.

SCHINDLER JAN X., prezes senatu Rzeczyposp.
krak.

*1840—†1846.

343. Popiersie wprost z założonymi rękoma, twarz bez zarostu, włosy bujne, w duchownym stroju, z halsztuchem i obojczykiem na szyi. U spodu podpis: X. JAN SCHINDLER | PREZES SENATU R. P. KRAKOW. | 1840 1846.

Plakieta porcelanowa w ramach mosiężnych, prześwietlająca, prostok. 215×167 mm.

SCHOUPE ALFONS, artysta malarz. *1812.

344. Głowa w prawo, włosy krótkie gładko przyczesane, wąsy bujne. Za głową: ALF. SCHOUPE. U dołu: MODELOWAŁ L. MARCONI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, 127 mm.

SIGNIO FRANCISZEK, dyrektor Banku polskiego
w Warszawie.

†1833.

345. Popiersie w lewo, na głowie włosy krótkie, bokobrody na twarzy, na szyi wysoki kołnierzyk, bez napisu.

Med. okr. odlew gipsowy w bronzowych ramach, 125 mm.

SIEMINSKI ŁUCYAN, poeta i pisarz.

*1809—†1877.

346. Głowa w lewo, na twarzy wąsy sute i bokobrody. Za głową: LUCY SIEMIŃSKI. U dołu: MODELOWAŁ W ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 127 mm.

SIEMIRADZKI HENRYK, malarz.

*1843—†1902.

346. Głowa w prawo, włosy długie w tył spadające, wąsy krótkie i bródka. U dołu podpis artysty: T. BARĄCZ FEC. 1875 ROMA.

Med. owalny, odlew gipsowy, 470×390 mm.

347. Głowa w prawo z długimi włosami w tył głowy spadającymi, wąsy krótkie i bródka. Na odcinku podpis artysty: T. BARĄCZ.

Med. okr. galw. 125 mm.

SIENKIEWICZ HENRYK, powieściopisarz.

*1845.

348. Głowa w lewo, włosy z boku rozczesane, wąsy bujne, krótka broda. Za głową: HENRYK SIENKIEWICZ. U dołu monogram artysty: A. R.

Med. okr. odlew gipsowy, złożony, 240 mm. Modelował Alfred Roemer w Krakowie.

349. Popiersie w prawo z krótkimi włosami, wąsami i bródką. Napis: XXV | SZKICE · WĘGLEM · · OGNIEM · I · MIECZEM · | · POTOP · | · PAN · WOŁODYJOWSKI · | — QUO · VADIS — | KRZYŻACY. | U dołu pionowo: 1872—1897. Niżej w podłużnym kartuszu: HENRYK SIENKIEWICZ. Za głową: VAN LEYDEN | 1897.

Płaskorzeźba prostok. bronz. lana, 256×185 mm. Modelował Lewandowski, na pamiątkę 25 jubileuszu pisarza.

350. Głowa w lewo, włosy w bok rozczesane, wąsy, bródka. Na odcinku podpis artysty: C. MAKOWSKI | 1896. U dołu znak firmy odlewniczej: G. ŁOPIEŃSKI.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 267×227 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIX.

352. Głowa w lewo, włosy z boku rozczesane, wąsy, bródka.
Z prawej strony: HENRYK SIENKIEWICZ 1896.
U dołu podpis artystki: T. CERTOWICZ.

Med. okr. bronz. lany, 117 *mm*.

353. Popiersie w lewo z gałązką laurową u dołu. U góry:
napis: HENRYK SIENKIEWICZ 1900 r.

Med. okr. bronz. lany 144 *mm*.

SKLEPIŃSKA z domu BORKOWSKA.

354. Głowa kobieca w lewo, w gładkiej fryzurze, z kołnierzem 'obszytym koronką na szyi.

Med. owalny, odlew gipsowy, 395×328 *mm*.

Własność Galerii miejskiej.

SKROCHOWSKI EUSTACHY, ks. historyk sztuki kościelnej.

*1843—†1895.

355. Głowa w prawo, twarz bez zarostu, włosy krótkie w tył zaczesane. Za głową napis kursywą: X. EUSTACHY SKROCHOWSKI. U dołu monogram artysty: A. R.

Med. owalny, odlew gipsowy, 205 *mm*. Modelował Alfred Roemer w Krakowie.

SŁOWACKI JULIUSZ.

*1809—†1849.

356. Głowa w lewo, włosy do góry i ku przodowi zaczesane, na twarzy wąs krótki. Napisu niema z powodu zakazu cenzury warszawskiej.

Med. okr. bronz. lany. cyzelowany, 130 *mm*. Odlew prawdopodobnie Minterowski.

357. Głowa w lewo, włosy ku przodowi i do góry zaczesane, wąs krótki. Z lewej strony: JULIUSZ SŁOWA-

CKI. U spodu wyciśnięty znak fabryki: F. KOPACZYŃSKI — KRAKÓW.

Med. okr. cynowy, lany, 186 mm. Odlew z medalionu Władysława Oleszczyńskiego.

Własność Galeryi miejskiej.

358. Popiersie prawie wprost z bujnymi włosami i szerokim kołnierzem na szyi. W rogu u dołu podpis artysty: Z. OTTO. W polu trzy wieńce, nad którymi u góry: JULIUSZ SŁOWACKI. U dołu: TOW. ZACH. SZT. PIĘK. W KRÓL. POLSK. | R. 1909, w środku zaś: 1809—1849. Plakietka prostok. bronz. lana, 385×265 mm. Wykonana na pamiątkę setnej rocznicy urodzin poety.

359. Odlew gipsowy medalionu Władysława Oleszczyńskiego, wykonanego w Paryżu 1850 r.

Por. także Mickiewicz.

SMOLKA FRANCISZEK, parlamentarzysta.

*1810—†1899.

360. Głowa wprost, włosy bujne, wąsy bardzo długie, napisu niema.

Med. okr. odlew gipsowy, 62 mm. Modelował Tadeusz Barącz.

SOZANSKI MICHAŁ, artysta malarz.

361. Głowa w prawo, włosy do góry zaczesane, wąsy krótkie, napisu niema.

Med. okr. odlew gipsowy 345 mm. Modelował Tadeusz Błotnicki.

STASZIC STANISŁAW, polityk, ekonomista.

*1755—†1826.

362. Popiersie w lewo, twarz bez zarostu, czoło wysokie, na szyi wysoki kołnierz i chustka, na piersiach wstęga

z orderem Białego Orła. U dołu napis ryty kursywą: STANISŁAW STASZIC | URO. 1755 † 21./I 1826. | POCHOWANY NA BIELANACH | POD WARSZAWĄ. | Na stronie odwrotnej przylutowany kartusz z firmą Mintera.

Med. prostok. bronz. lany, cyzelowany, 238×169 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. VI.

STECKI LUDWIK, numizmatyk.

363. Głowa w prawo, włosy ku przodowi i w bok rozczesane, wąsy zawiesziste. Napis z prawej strony: pionowo: LUDWIK STECKI.

Med. okr. odlew gipsowy, 190 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. XVII.

STRASZEWSKI FLORYAN, założyciel plantacji w Krakowie.

364. Popiersie w lewo, włosy w tył głowy spadające, na twarzy bokobrody, na szyi chustka. Napisu niema.

Med. owalny, galw., 158×223 mm. Mod. Piotr Kozakiewicz (?)

STWOSZ WIT, rzeźbiarz.

*1438—†1533.

365. Popiersie wprost w okrągłej czapce na uszy spadającej, na twarzy długa broda i wąsy. U dołu: WIT ‡ STWOSZ. Na odcinku monogram: J. B. 1894.

Med. kwadr. odlew gips. 206 mm. Mod. J. Beltowski.

SUPIŃSKI JÓZEF, ekonomista.

*1804—†1893.

366. Popiersie w lewo, włosy krótkie z boku rozczesane, na twarzy wąsy. Za popiersiem: JOZEFOWI SUPINSKIEMU | D. 19 MARCA 1876 R. U dołu: H. MARCZEWSKI MOD. | ODLEW FAB. MINTERA. |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 136 *mm*.
Ob. reprodukcję na Tabl. XV.

SYGIETYŃSKI ANTONI, literat i publicysta.

*1850.

367. Popiersie w lewo z długą brodą i wąsami, włosy w tył zaczesane. Za popiersiem pionowo: A. SYGIETYŃSKI. Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. Z lewej strony u dołu znak firmy: E. KRASNOSIELSKI I SKA | WAR-SZAWA. |

Med. prostok. bronz. lany, 179×147 *mm*. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

SYROKOMŁA WŁADYSŁAW, poeta.

*1823—†1862.

368. Popiersie w prawo w czamarze spiętej sznurami, włosy, długie w tył zaczesane. Za głową: WŁ. SYROKOMŁA. Pod popiersiem napis ryty: D. ZALEWSKI MOD. U samego dołu: NAKŁAD I ODLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 *mm*.
Ob. reprodukcję na tabl. XV.

SZAJNOCHA KAROL, historyk.

*1818—†1868.

369. Głowa w prawo z łysiną, na twarzy wąsy i bokobrody. U dołu podpis artysty: CEL. HOSZOWSKI.

Med. okr. gipsowy, w miedzianej ramie, 415 *mm*.

SZYMAŃSKI BENJAMIN, biskup podlaski.

*1793—†1868.

370. Popiersie prawie wprost w stroju duchownym z łańcuchem, na głowie piuska, na twarzy wąsy i długa broda. Napis w otoku: BENJAMIN P. P. SZYMAŃSKI.

SKI ZA X. X. KAPU: BISKUP PODLA. I KOMI. |
JEN. KAPU: W POL. Pod popiersiem: MODELOWAŁ
W ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA. |
Brzeg wydatny zdobny liściastym deseniem.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 145 mm.

TARNOWSKI JAN(?) kasztelan konarski i łęczycki.
1788.

371. Postać mężczyzny do kolan w żupanie spiętym pasem z owalną sprzążką, w deli otwartej na której krzyż orderowy, lewa ręka oparta na karabeli, głowa wygolona, wąs zawieszisty. Po prawej stronie u góry herb Leliwa.

Plakietka ryta na blaszce miedzianej grubo złoczonej, 95×80 mm.

TSCHIRSCHNITZ WINCENTY, dyr. szkoły przem.
we Lwowie.

†1898.

372. Popiersie w lewo, włosy długie w tył spadające, na twarzy wąsy długie. Modelował J. Pliszewski we Lwowie.

Med. alabastrowy, okr. w dębowej ramie, 125 mm.

TOKARZEWICZ JÓZEF (Hodi) literat i publicysta.

373. Popiersie w lewo z włosami bujnymi, brodą i wąsami. Na odcinku monogram artysty: c. m. 1905. Na odwrotnej stronie znak firmy odlewn.: S. K. HELLICH WARSZAWA.

Plakietka prostok. bronz. lana, 198×160 mm. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

TOPOLSKI FLORYAN, ks. emigrant z r. 1831.

1844.

374. Popiersie w prawo w habicie zakonnym, na twarzy długa broda i wąsy, na wierzchu głowy toczura. Napis z prawej str.: X. FLORYAN TOPOLSKI. Za głową: LADISLAS | OLESZCZYŃSKI | F. PARIS | 1844. Na stronie odwrotnej: ECK. ET DURAND.

Med. okr. bronz. lany, 175 mm. Umiński 195.

TYSZKIEWICZ EUSTACHY, historyk.

*1814—†1873.

375. Głowa w lewo, włosy bujne, czoło wysokie, na twarzy bokobrody aż na szyję zachodzące. Z lewej strony: E. TYSZKIEWICZ. Za głową kursywą: R. ŚLIZIEŃ | WILNO 1850. U dołu: NAKŁAD B. M. WOLFA | ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 127 mm. Egzemplarze w brzo-

zie tego medalionu są bardzo rzadkie.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIV.

TYSZKIEWICZ JÓZEF hr. ordynat na Birczy.

*1847.

376. Popiersie w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, wąsy krótkie. Z lewej strony: JOZEF | TYSZKIE | WICZ | AET. S. | LIV. U dołu na odcinku data 1905.

Plakietka prostok. gips. bronzowana, 212×155 mm. Modelował Wojciech Brzega w Zakopanem.

UJEJSKI KORNEL, poeta.

*1823—†1897.

377. Głowa w lewo z bujnymi włosami, na twarzy krótkie wąsy i broda. Po bokach głowy: KORNEL UJEJSKI. WANDA M. 1870. Na odcinku: A. ZIEMBOWSKI.

Med. okr. bronz. lany, 227 *mm*. Modelowała Wanda Młodnicka, odlewał Ziembowski w Krakowie.
Ob. reprodukę na Tabl. XV.

378. Głowa w prawo z bujnymi włosami w tył spadającymi, krótki wąs i bródka. Za głową: KORNEL UJEJSKI. U dołu monogram artysty: T. B. 872.

Med. owalny, galw. 257×218 *mm*. Modelował Tadeusz Barącz w r. 1872.
Własność Galeryi miejskiej.

WAŻYNSKI ALEKSANDER, ks. biskup chełmski.

*1730—†1804.

379. Popiersie w prawo w stroju duchownym, włosy z boku rozczesane. Za popiersiem: X. ALEX. WAŻYNSKI. Pod popiersiem: ŚLIZIEŃ MOD. | ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 128 *mm*.
Ob reprodukę na Tabl. VIII.

WERTHEIM J. muzyk.

†1909.

380. Popiersie w lewo z bujnymi włosami, na twarzy krótkie wąsy. Za popiersiem pionowo: J. WERTHEIM. Na odcinku: C. M. 903.

Med. prostok. bronz. lany, 179×145 *mm*. Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

WEŻYK FRANCISZEK, poeta.

*1785—†1862.

381. Głowa w lewo, włosy od boku ku przodowi zaczesane, na twarzy bokobrody. Za głową: FR. WEŻYK. U dołu: 1861; niżej: MODEŁO W. KASPROWICZ | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 *mm*.
Ob. reprodukcję na Tabl. XIII.

WIELOGŁOWSKI KASPER.

†1865.

382. Popiersie w lewo w ubraniu cywilnem z poł. XIX w. na klapie surduta znak orderowy. U dołu z prawej strony: CHARTRON F. Na stronie odwrotnej napis kursywą: Nr. 13. KASP | WIELOGŁOWSKI | 1819.

Med. okr. żelazny, lany, cyzelowany, 96 *mm*.
Ob. reprodukcję na Tabl. VII.

WIENIAWSKI JÓZEF, skrzypek.

*1837.

383. Głowa w lewo, włosy długie w tył spadające, na twarzy wąsy i mała bródka. Za głową: JÓZ. WIENIAWSKI. Pod szyją: W | OLESZCZYŃSKI | 1858. U dołu: NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 128 *mm*.
Ob. reprodukcję na tabl. XVII.

WIERZBICKI LUDWIK, em. dyrektor kolei.

*1835.

384. Popiersie w lewo z długą brodą, włosy krótkie. Napisu niema, autor niewiadomy.

Wielki med. owal. odlew gipsowy, 495×390 *mm*.

WITWICKI STEFAN, poeta.

*1800—†1847.

385. Głowa w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, bokobrody na szyję zachodzące. Z lewej strony: STEFAN WITWICKI. U dołu znak firmy odlewniczej: F. KOPACZYŃSKI W KRAKOWIE.

Med. okr. bronzowany, lany, 178 *mm*.

WODAK MATYLDA.

1893.

386. Popiersie kobiece w prawo, włosy długie w tył spadające. Napisu niema, tylko u dołu monogram artystki: T. C. 93.

Płaskorzeźba prostok. gips. 130×95 mm. Modelowała Tola Cętowiczówna.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVIII.

WODZICKI STANISŁAW, prezes senatu Rzeczypospolitej krak. *1789—†1843.

387. Popiersie prawie wprost w mundurze generalskim i gwiazdą orderową na piersiach, twarz bez zarostu, włosy ku przodowi zaczesane, napis na owalnej ramie: STANISŁAW HR. WODZICKI PREZES SENATU RZPLILTEY (sic) KRAKOWSKIEY.

Med. owalny, żelazny lany, cyzelowany, 268×222 mm.

Ob. reprodukcję na tabl. VII.

WODZIŃSKI MACIEJ, mąż stanu.

*1789—†1848.

388. Głowa w prawo, małe bokobrody, włosy do góry zaczesane i w tył spadające, twarz bez zarostu. Napisu niema.

Med. kwadr. bronz. lany, 234 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XVI.

WÓJCICKI KAZIMIERZ, historyk.

*1807—†1879.

389. Głowa w lewo, na twarzy bujne bokobrody. Napis otokowy z prawej strony: K. WŁ. WÓJCICKI Pod szyją: W. ŚWIĘCKI MOD: | NAKŁAD FAB. MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany, 110 mm.

WOJCIECHOWSKI TADEUSZ, historyk.

390. Na tle gotyckiej architektury wieże Wawelu, przed którymi po lewej stronie siedząca muza historii, a po

prawej popiersie uczonego wśród gałęzi laurowych, zwrócone w lewo, z brodą, wąsami i krótkimi włosami. U góry w jednym wierszu napis gotyckimi literami: TADEUSZOWI WOJCIECHOWSKIEMU. W środku: UNIWERSYTET | LWOWSKI | 1907.

Plakietka prostok. bronz. lana, 150×100 mm, ofiarowana profesorowi Wojciechowskiemu przez Uniwersytet lwowski przy ustąpieniu jego z katedry.

WOLSKI WŁODZIMIERZ, poeta, powieściopisarz.

*1825—†1882.

391. Głowa w prawo, włosy długie w tył zaczesane, na twarzy wąsy i bródka. Za głową: WŁODZ. WOLSKI. U dołu: MODELOWAŁ W. ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 128 mm.

WORONICZ JAN PAWEŁ, arcybiskup warszawski, prymas.

*1737—†1829.

392. Głowa w lewo w piusce. Za głową napis ryty kursywą: X. JAN PAWEŁ WORONICZ. Pod szyją: H. A. STATTLER | MODEL · 1852 r. Na odwrotnej stronie przylutowany kartusz z firmą Mintera.

Med. okr. bronz. lany, 176 mm. opisany u Umińskiego nr. 1103. Ob. reprodukcję na Tabl. XI.

WROBLEWSKI ZYGMUNT, fizyk.

*1845—†1888.

393. Głowa w lewo, włosy krótkie do góry zaczesane, na twarzy wąsy i bródka. Za głową: ZYGMUNT WROBLEWSKI U dołu monogram artysty: A. R.

Med. okr. bronz. lany, 246 mm. Modelował Alfred Roemer, odlany w Wiedniu w Fritza Turbauma. Ob. reprodukcję na Tabl. XIII.

ZACHARJEWICZ JULIAN, architekt.

*1837—†1898.

394. Popiersie w prawo z długą brodą i wąsami, włosy krótkie ku przodowi zaczesane, napisu niema. Na odcinku litera artysty: M.

Med. owalny galw. 165×130 mm. Modelował L. Marconi.

ZAGORSKI APOLINARY, przyrodnik.

*1830—†1858.

395. Popiersie prawie wprost, na twarzy wąsy i bródka. Z lewej strony: AP. ZAGÓRSKI. U dołu: MODELOWAŁ W ŚWIECKI | NAKŁAD I ODLEW FABRYKI MINTERA |

Med. okr. bronz. lany, 128 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIII.

ZALEWSKI dr. lekarz.

396. Popiersie w prawo, włosy bujne z boku rozczesane, broda przyszytyżona, wąsy do góry zakręcone, napisu niema. Na odcinku: W. GRUBERSKI. Na stronie odwrotnej: DR ZALEWSKI | LEKARZ.

Plakieta prostok. gips. 523×340 mm.

ZALIWSKI JOZEF, pułkownik z r. 1831, więzień stanu.

*1798.

397. Głowa w lewo z bujnymi włosami i bokobrodami, pomieszczona na kartuszu otoczonym wyobrażeniami scen i życia więziennego w Kufsteinie. Po bokach głowy: JOZEF ZALIWSKI *1830 PUŁK. W. P. UR. 1798—†1833. Pod odcinkiem: H. D. 1849. Dookoła głowy towarzyszy procesu Zaliwskiego, z których jedna tylko ma podpis czytelny: ROLIŃSKI. U góry rozwinięta wstęga na której: WIĘŹNIE · POLSCY · W · KUF-

STEIN · R. 1837—1848. Niżej wyobrażenia szubienicy i widok twierdzy, oraz poszczególne sceny więzienne z podpisami: KAPLICA — SPACER — ZGON — PODRÓŻ 1833 — MSZA — OBIAD — KAJDANY 1837 — PROWADZENIE (?).

Plakieta prostok. żelazna, lana, 332×230 mm. Modelował H. Dmochowski.

ZAMOYSKI ANDRZEJ, prezes Tow. rolniczego,

*1800—†1875.

398. Głowa w prawo, włosy dość krótkie, na twarzy bokobrody, z lewej strony napis ryty kursywą: ANDRZEJ ZAMOJSKI. Pod szyją: H. A. STATTLER | MODEL 1851 | ÓDLEW FAB. MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 174 mm.

Ob. reprodukcję na Tabl. XIII.

ZAMOYSKI FLORYAN, podkomorzy chełmski.

1431.

399. Popiersie w lewo, włosy w tył zaczesane, wąsy mały. W otoku: FLORIAN NA Z. ZAMOISKI PODKO: I SED. CHEŁM. VROD. SIE KOŁO R. 1431.

Med. okr. odlew żelazny, 226 mm. Według Caunois. Katalog Zielińskiego.

ZAMOYSKI JAN, kanclerz i hetman w. k.

*1541—†1605.

400. Głowa w prawo, włosy do góry zaczesane, wąsy do góry podkreślone. Na stronie odwrotnej napis ryty kursywą: JAN ZAMOYSKI.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 90 mm.

401. Popiersie w lewo, włosy ku przodowi zaczesane, pod szyją zapięta delja, wąsy zawiesziste. Napis otokowy: JAN NA Z. ZAMOISKI KAN. I HET. W. K. † R. 1605.

Med. okr. odlew żelazny, 226 mm. Według Caunois
Ob. reprodukcję na Tabl. III.

402. Głowa w prawo, włosy do góry zaczesane, wąsy zakręcone. Za głową: JAN ZAMOYSKI. U dołu: ODLEW FARRYKI MINTERA.

Med. okr. bronz. lany, cyzelowany, 125 mm.

403. Popiersie prawie wprost, głowa nienakryta, wąsy zawiesziste, na sukni delia u szyi spięta. Napis ryty u dołu: ZAMOYSKI.

Med. owalny, żelazny, lany, 66×53 mm. Racz. 634. Czapski 4065, ze suity czterech medalionów owalnych, przedstawiających popiersia hetmanów polskich.

404. Ten sam, z napisem I. ZAMOYSKI. Na stronie odwrotnej przylutowany kartusz ze znakiem firmy Mintera. Odlew według poprzedniego.

Med. owalny bronz. lany, 73×59 mm.

405. Ten sam, lepiej zachowany.

Med. okr. bronz. lany, odlew fabryki Mintera.

406. Głowa w prawo, włosy krótkie, wąsy bujne. U dołu napis kursywą: CHARTRON F. Na stronie odwrotnej napis ryty: JAN | ZAMOYSKI | MDCV.

Med. owalny, odlew żelazny, 205×93 mm.

ZAMOYSKI MACIEJ, rotmistrz wojsk nadw.

1471.

407. Popiersie w prawo, włosy długie w tył spadające, wąsy krótkie. Napis otokowy: MACIEY NA Z. ZAMOYSKI ROTMISTRZ WOYSK NADWORNICH 1471.

Med. okr. odlew żelazny, 224 mm. Według Caunois.

ZAPOLSKA GABRYELA, artystka dram. i powie-
ściopisarka. *1860.

408. Popiersie prawie wprost, włosy w tył zaczesane, u dołu
gałązka palmowa i dębowa związane wstążką. Na
stronie odwrotnej napis ryty kursywą: GABRYELA |
ŚNIESZKO ZAPOLSKA | 1898.

Med. owalny bronz. lany, w mosiężnej ramie, 82×60 mm.

ZYBLIKIEWICZ MIKOŁAJ, marszałek kraj.

*1823—†1887.

409. Popiersie w lewo w polskim stroju, na twarzy wąsy
i broda, czoło wysokie. Po bokach głowy: DR. MIKO-
ŁAJ ZYBLIKIEWICZ. Na odcinku podpis artysty:
J. HAKOWSKI. Na stronie odwrotnej lit. w. p.

Med. okr. bronz. lany, 184 mm.

410. Popiersie wprost, włosy w tył zaczesane, na twarzy
wąsy i broda. U góry: DR. MIKOŁAJ ZYBLIKIEWICZ
*28/XI 1823 †16/V 1887. U dołu: MARSZAŁEK KRAJOWY
od 27/I 1881 do 28/XI 1886.

Med. owalny, cynk. lany, 248×205 mm.

ŻÓŁKIEWSKI STANISŁAW, hetman wielki kor.

*1547—†1620.

411. Popiersie prawie wprost, na głowie czapka okrą-
gła z kitą, wąsy długie, broda przystrzyżona, na su-
kni futro pod szyją spięte. U dołu napis ryty: ŻÓŁ-
KIEWSKI.

Med. owalny, lany, bronz. 65×54 mm. Raczn. 635. Czapski 4076
ze suity czterech medalionów hetmanów polskich. Egzemplarz
kupiony z aukcyi Z. Chełmińskiego r. 1902.

412. Ten sam — odlew fabryki Mintera w Warszawie.

Med. ow. lany, bronz. 73×60 mm.

ŻÓŁKOWSKI ALOJZY, art. dram.

*1814—†1889.

413. Popiersie wprost, włosy krótkie, twarz bez zarostu, na szyi krawat związany w kokardę. U góry napis: ALOJZY ŻÓŁKOWSKI.

Med. okr. odlew ołowiany, 73 mm.

ŻULINSKI JÓZEF, pedagog.

*1840—†1908.

414. Głowa w lewo, włosy ku przodowi i w tył głowy zaczesane, na twarzy broda przystrzyżona i wąsy.

Med. owalny gips.

ŻULINSKI TADEUSZ, lekarz, filantrop.

*1839—†1885.

415. Popiersie prawie wprost, na twarzy długa broda i wąsy. Po bokach głowy: TADEUSZ — ŻULINSKI. Na odcinku podpis artysty: J. BEŁTOWSKI 1886.

Med. owalny, gips. 232×210.

ŻUŁAWSKI JERZY, poeta.

*1874.

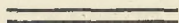
416. Popiersie w prawo, na twarzy broda i wąsy, włosy bujne na głowie. Za popiersiem pionowo: J. ŻUŁAWSKI. Na odcinku litery artysty: C. M. 1903. Z lewej strony u dołu: E. KRASNOSIELSKI I SKA WARSZAWA.

Plakieta prostok. bronz, lana, 176×144 mm Modelował Czesław Makowski w Warszawie.

ŻYLIŃSKI WACŁAW, ks.

417. Popiersie w lewo w piusce, włosy krótkie, na pier-
siach krzyż biskupi. Za popiersiem: WACŁAW ŻY-
LIŃSKI. U dołu: MOKRACKI MOD. | ODLEW FABRYKI
MINTERA |

Med. okr. bronz. lany cyzelowany 195 mm.
Ob. reprodukcję na Tabl. VIII.

INDEKS OSOBOWY.

(Cyfry oznaczają stronicę).

A. V. (sygnatura rzeźbiarza), 116. Adamowicz, prof., 18. Aleksander Jagiellończyk, kr. p., 48. Aleksander I, ces. ros., 62—3. Aleksander II, ces. ros., 63. Aleksandra Fedorówna, ces. ros., 63. l'Allemand 6. Amiens St. 6. Andriolli, malarz, 21. Antoninus Pius, ces. rz., 1. Asnyk Adam 67. August II, kr. p., 57—8. August III, kr. p., 59—60. Bachmiński, garncarz z Kossowa, 67. Barącz Dominik ks., 67. Barącz Kajetan, 67. Barącz Tadeusz. art. rzeźb., 22, 67—8, 70, 78, 80, 84, 87, 100, 104, 114, 115, 126, 128, 133. Barączowa Teresa, 68. Bartoszewicz Julian 13, 68. Barzykowski 13. Bedrzeński p. Kowalkowski. Beiser Mojżesz 23, 68. Below Stefan 74. Bełtowski Juliusz, 23, 68, 91, 129, 141.	Belza Władysław 68. Bentkowski Feliks, 27, 48—9, 60. Berendt, medalier, 7. Berndt, starosta austr., 106. Berson Mathias 29. Biliński Leon 21, 69. Bisier Gustaw 29. Bledner, medalier, 7. Błotnicki Tadeusz, 23, 46, 96, 108, 128. Bobrzyński Michał, 69. Bolesław Chrobry, 43—4. Bombarda z Cremony, 4. Bona Sforzzia, kr. p., 2—3, 49. Borkowscy 23. Borkowski Jerzy hr. Dunin, 70. Borkowski Stanisław, 21, 69. Bossak Hauke, gen., 19, 85. Bovy Jan Franciszek Antoni, 9, 73. Branicka 70. Breindl, starosta austr., 106. Bretton, medalier, 55. Brzega Wojciech, 23, 70, 73, 91, 132. Brzostowski, art. rzeźbiarz, 122. Brzostowski Aleksander 70. Brzozowski Karol 70. Buszczyński Stefan 71.

- C. H.** (sygnatura artysty), 84.
 Caunois August 9, 75, 119, 138—9.
 Cecylia, królowna szwedzka, 51.
 Certowiczówna Tola 23, 106, 117, 127, 135.
 Chacq, rzeźbiarz franc., 20.
 Chartron, medalier, 9, 93, 134, 139.
 Chelmiński Zygmunt, ks., 71.
 Chelmiński Zygmunt 140.
 Cherron 55.
 Chłapowski 111.
 Chłopicki Józef 71, 95.
 Chmieliński Józef 82.
 Chmielowski Piotr 71.
 Chodkiewicz Karol 72.
 Chodźko Dominik Borejko 72.
 Choiński Jeske Teodor 72.
 Chojecki Edmund 13, 20.
 Chojecki, syn Charles Edmonda, 72.
 Chopin Fryderyk 9, 73.
 Cieński Mikołaj 74.
 Cieszkowski August 13, 74.
 Ciszewski J. 11.
 Ćwirzewicz T. 67.
 Czapski Emeryk 27, 29, 48—9, 50, 57, 72, 74, 75, 101, 107, 139, 140.
 Czarniecki Stefan 75.
 Czarnomski W. 71.
 Czartoryscy 58, 76.
 Czartoryski Adam 10, 21, 75.
 Czartoryski Władysław 76.
 Czechowicz S. 11.
 Czczot Jan 18.
 Czerniawski 76.
 Czerniawska Fr. M. 76.
 Czołowski Aleksander, dr., 5.
 Danquart 7.
 Dantyszek Jan 77.
 Darowski Mieczysław 77.
 David d'Angers Jean Pierre 8, 9—12, 15, 20—1, 24, 75, 77, 80, 93—4, 95, 101, 107, 113, 120.
 Dąbceńska Helena 121.
 Dąbrowska Marya, p. Gerson.
 Dąbrowski Ignacy 77.
 Dembińska Henryka 78.
 Dembiński Henryk 13, 77—8.
 Demel Bolesław 29.
 Deotyma (Jadwiga Łuszczewska) 13, 78.
 Dębicki Stanisław 21, 104.
 Dietl Józef 78.
 Dmochowski Henryk, (Henri d'Sanders), 18, 106, 138.
 Dobrzański Jan 22, 78—9.
 Domeyko Ignacy 20.
 Dubois Paweł 20.
 Duchńska Seweryna 21, 79.
 Dunajewski Albin, ks., 79.
 Duprè Guillaune 5, 8, 88.
 Durand p. Eck.
 Dürer Albrecht 1.
 Dwernicki Józef 10, 80.
 Dygasiński Adolf 79.
 Dykas Tomasz 83.
 Dzieduszycki Włodzimierz 22, 34, 80.
 Eck & Durand, firma odlewnicza, 10, 12, 107, 132.
 Elżbieta, król., 123.
 Estreicher Karol 81.
 Evans, odlewnik, 13.
 F. (sygnatura artysty) 50.
 F. W. (sygnatura artysty), 44, 47.
 Federowski Michał 18, 29, 81.
 Ferdynand I, ces. austr., 63.
 Ferdynand, d'Este arcyks., 106.
 Fergusson 13.
 Fijałkowski Antoni, ks., 81.
 Filippi Parys 19, 45, 51, 85, 102, 108, 111.
 Fontana Julian 13.
 Franciszek I, ces. franc., 123.

- Franciszek Józef I ces. austr., 34.
 Fredro Aleksander, hr., 23, 33, 81, 82.
 Fryderyk August, ks. warsz., 62.
- Gadomski Walery 23.
 Gałęzowski X., dr., 21.
 Gałęzowski Seweryn 13.
 Gaszyński Konstanty 13.
 Gawiński Adolf 82.
 Gayrard 9.
 Gdesz Marya 83.
 German Juliusz 82.
 Gerson — Dąbrowska Marya, 23, 73, 82.
 Giller Agaton 83.
 Gloger Zygmunt 34.
 Głowacki Bartosz 96.
 Gluchowski Karol 67.
 Godecki Teofil 19, 98.
 Gołuchowski Agenor, hr, 23.
 Goszczyński Seweryn 83.
 Grabowski Ambroży 84.
 Grabowski Julian 23.
 Grabowski Stanisław 61.
 Grottger Artur 21, 84.
 Groza Aleksander 84.
 Gruberski W. 137.
 Grudzińska Joanna, ks. Łowicka, 11, 13.
 Gumowski Maryan, dr., 25—7, 29, 48, 49, 51.
 Gustaw I, Waza, 51.
 Gysiński Marcei 23, 70.
- Hadryan, cesarz rz., 1.
 Hakowski Józef 23, 79, 84, 121, 140.
 Hammerstein, gen. austr., 31.
 Harasimowicz Piotr 21.
 Hauke, p. Bossak.
 Hellich S. K., firma odlewn., 81, 131.
 Henneberg, firma odl., 22, 98.
 Henryk Walezy, kr. p., 4—5, 52.
- Henryk IV, kr. franc., 5.
 Hirschfeld Józef 85.
 Hodi, p. Tokarzewicz.
 Hoffman Karol 13.
 Hofmanowa z Tańskich Klementyna 85.
 Hofmanowa, art. dram., 86.
 Hohn Jan, młodszy, medalier, 54.
 Holland van Stefan z Utrechtu, medalier, 3, 50, 51.
 Holzhäuser Jan Filip, medalier, 6, 60—1.
 Hoszowski Celestyn 23, 82, 97, 118, 130.
 Hozyusz Stanisław 86.
 Hube, ks., 13.
- Idźkowski Adam 13, 86—7.
 Innocenty XI, papież, 55.
 Issakowicz Izak, ks., 87.
- Jachowicz Stanisław 87.
 Jacuński Bolesław 23, 68, 71, 88, 96, 100, 105, 121, 123.
 Jadwiga, kr. p., 18, 23, 45—6.
 Jagiełło Wład., kr. p., 18, 23, 46—7.
 Jakubowski Maciej Leon, dr., 87.
 Jan Kazimierz, kr. p., 53—4.
 Jan Olbracht, kr. p., 48.
 Jan III Sobieski, kr. p., 5, 54—6.
 Jan z Tęczyna 55.
 Jankowski Józef 88.
 Jedliński 13.
 Jeannin Pierre 5, 88.
 Jelowicki, ks., 13.
 Jeż Tomasz Teodor, (Milkowski Zygmunt) 88.
 Justiniani Marek Ant., doża wen. 55.
- Kaczkowski Zygmunt 21, 88—9.
 Karpiński Franciszek 31.
 Kasprowicz (Kasperowicz) Wojciech 17, 68, 85, 89, 101, 133.

- Katarzyna Austr., żona Zygmunta Augusta, 3, 51.
 Kaysiewicz Hieronim, ks., 13, 89.
 Kazimierz Jagiellończyk 47—8.
 Kazimierz Wielki 44 5.
 Kątski Antoni 89.
 Kątski Apolinary 13, 89.
 Kicka Natalia 34.
 Kiliński Jan 96.
 Kirkor 34.
 Klaczko Julian 90.
 Klos K., art. rzeźb., 95, 114.
 Kochanowski Jan 11, 22, 51, 90.
 Kojalowicz Wojciech 7.
 Kołaczkowski Julian 13, 61.
 Komierowska Franciszka 90.
 Konarski Stanisław 90.
 Konopnicka Marya 91.
 Konstanty, w. ks. ros., 11.
 Kopaczyński Franciszek, odlewnik, 19, 22, 44, 45, 47, 51, 56, 81, 87, 95, 105, 108, 120, 128, 134.
 Kopera Feliks 48, 49.
 Kopernicki Izidor 34.
 Kopernik Mikołaj 91.
 Kordecki Augustyn, ks., 91.
 Korosadowicz E. 23, 96.
 Korotyński Wincenty 92.
 Korytowski Witold 92.
 Korzeniowski Józef 13, 92, 93.
 Kossak Juliusz 23, 96.
 Kościuszko Tadeusz 8, 10, 11, 19, 21, 93—6.
 Kowalkowski Lorin Bedrzeński, firma odl., 103.
 Kozakiewicz Piotr 19, 78, 129.
 Kralewski T. 93.
 Krasicki Ignacy 6.
 Krasieński Wincenty 96.
 Krasieński Zygmunt 97—8, 111.
 Krasnosielski E., odl., 22, 23, 71, 72, 77, 80, 82, 88, 98, 103, 106, 115, 118, 122, 124, 130, 141.
 Kraszewski Józef Ignacy 13, 18, 33, 98, 99.
 Kraszewski Kajetan 99.
 Krechowiecki Adam 100.
 Kremer Józef 100.
 Krzeczunowicz Piotr, dr., 100.
 Kryński J. 56.
 Krzysztof, margrabia, Badeński 51.
 Kuhn 100.
 Kunzek Fryderyk, dr., 113.
 L. K. (sygnatura artysty) 90.
 Lafayette 13, 95.
 Langer J. 19.
 Lelewel Joachim 9, 101.
 Lemański Jan 101.
 Lenartowicz Teofil 19, 23, 101, 109.
 Leópolc I, ces. austr., 55.
 Lesser Aleksander 16.
 Leszczyńska Anna z Radzimina 6, 58, 101.
 Leszczyńska Marya, żona Ludwika XV., 6, 59.
 Leszczyński Rafał 101.
 Leszczyński Stanisław, kr. p., 6, 58.
 Leviteaux 13.
 Lewandowski Roman 21, 69, 108, 109, 126.
 Lewicki M., ks., 102.
 Libelt Karol 19, 102.
 Lichtwark Alfred 19, 20.
 Lipiński Karol 13.
 Lorin p. Kowalkowski.
 Lubomirski, ks. H., 11.
 Lubomirski Jerzy 5, 102.
 Lubomirski Kazimierz 102.
 Lubomirski Stanisław 7.
 Luck, medalier 7.
 Ludwik Andegaweński, kr. p., 45.
 Ludwik Filip, kr. fr., 13.
 Ludwik XIII, kr. fr., 5.

- Ładnowski Bolesław 103.
 Łepkowski Józef 6.
 Łopieński, odlewnik, 22, 126.
 Łowicka, księżna p. Grudzińska.
 Łoziński Edmund 103.
 Łoziński Władysław 21, 103.
 Łubieński Feliks 18, 104.
 Łuszczewska Jadwiga, p. Deotyma.
 Łuszczewski 84.
- Majnert Karol 63.
 Makowski Czesław 23—4, 71—2, 87,
 80—3 48, 98, 103, 105, 106, 115,
 118, 122, 124, 126, 130, 131, 133,
 141.
 Malczewski Jacek 23, 104.
 Malhomme Zofia 13. 104
 Małachowski Ludwik 12.
 Małecki Antoni 105.
 Marcinkowski Władysław 20, 75, 111.
 Marconi Henryk 105.
 Marconi Leonard 13, 81, 82, 118,
 124, 125, 137.
 Marczewski Stanisław 17, 85, 129.
 Marek Aureliusz, ces. rz., 1.
 Marrenné Morzkowska Walerya
 105.
 Marya Amalia Augusta, ks. warsz.,
 62.
 Matejko Jan 23, 105, 106.
 Matuszewski Ignacy 106.
 Mazur W., art. rzeźb., 123.
 Meniński Franciszek 7.
 Metternich 10, 18, 106.
 Michał Korybut Wiśniowiecki, król
 polski, 54.
 Mickiewicz Adam 10, 13, 17, 19, 21,
 22, 23, 97, 98, 107—11, 128.
 Mieszko I, kr. p., 43.
 Mikołaj I, ces. ros., 63.
 Milbacher 106.
 Milewska Jadwiga 74
 Milkowski Zygmunt, p. Jeż T. T.
- Minhejmer Jan 18, 104.
 Minhejmer Zygmunt 11, 13.
 Minter Karol 5, 13—7, 22, 43—63,
 68, 72—5, 77—8, 81, 84—92, 97—
 102, 104, 107—8, 112—3, 115—7,
 119, 125, 127, 129—40, 142.
 Młodnicka Wanda 19, 111, 132.
 Modrzejewska Helena 21, 111.
 Mokracki A. 17, 72, 108, 142.
 Moniuszko Stanisław 73, 112.
 Muczkowski Józef 112.
 Mycielska Ludwika z Bieźpingów
 112.
 Napoleon Bonaparte 9, 64.
 Naruszewicz Adam 112.
 Nencki Marceł 113.
 Niedźwiedzki J. 46.
 Niemcewicz Julian 10, 22, 52, 113.
 Norwid Kamil 97.
- Odlanicki Marcin 6.
 Odyńiec Antoni Edward 18, 115.
 Oleszczyński Władysław 12, 13, 15,
 18, 21, 74, 76, 78, 84, 87, 89, 104,
 108, 110, 128, 132, 134.
 Oppman Artur (Or-ot) 115.
 Ordon Konstanty 23, 115.
 Orzeszkowa Eliza 115.
 Osławski W. 78, 80.
 Ossowski Michał 6, 34.
 Ostrowski Jan 18, 92.
 Ostrowski S. K. 70, 82, 101, 122.
 Ożarowski, hr., 116.
- Paderewski Ignacy 21, 116.
 Pastorino di Giovan Michele 2, 4,
 49.
 Pawlikowski Gwalbert 12, 117.
 Pawlikowski Mieczysław 23, 117.
 Pawłowski Aleksy 7.
 Peplowski Schfir Stanisław 107.
 Petrycy Sebastyan 7.

- Piszczy Jan 87, 110.
 Pius IX, papież, 64.
 Plater Władysław 117.
 Plichta 13.
 Pliszewski I. 83, 131.
 Podczaszyński Bolesław 11.
 Podgórski F. 56.
 Pol Wincenty 13, 17, 19, 23, 117, 118.
 Poniatowski Józef, ks., 9, 11, 118.
 Poniński Kaliks, ks., 120.
 Pontscarm, rzeźbiarz, 20.
 Popieł Antoni 124.
 Popieł Paweł 120.
 Portalupi Antoni 6.
 Posch Leonard 9.
 Potocka Klaudyna 10, 33, 120.
 Potocki Adam, hr., 11, 120.
 Potocki Artur, hr., 11, 121.
 Potocki Franciszek 61.
 Potocki Jan 121.
 Prażmowska Teresa 121.
 Pruszyński Andrzej 18 98.
 Przędziński Aleksander 33.
 Przybysławska Helena z Wesslów 33.
 Przybysławska Julia z Golejewskich 30.
 Przybysławska Urszula z Koziebrodzkich 31.
 Przybysławski Andrzej 30, 75.
 Przybysławski Józef 31.
 Przybysławski Kazimierz 5, 10, 38.
 Przybysławski Władysław 29, 30—32, 33, 35—38.
 Przybyszewski Stanisław 122.
 Pułaski Kazimierz 122.
 Puzyńska Marya, ks., 122.
 R. B. (sygnatura artysty) 110.
 Raciborski dr. 13.
 Raczyński Edward 46—50, 54—5, 57, 60, 72, 101, 134, 140.
 Radziwiłłowie 9.
 Radziwiłł Albert 6.
 Reichel Jan Jakób, medalier, 61.
 Reguński 18, 105.
 Rewoliński Teofil 26, 27—8, 36, 48, 50—2, 55, 58, 60, 113, 123.
 Richard odlewnik 10.
 Roemer Alfred 19, 74, 79, 81, 120, 122, 126, 127, 136.
 Roliński 137.
 Rolle Antoni, dr., 123.
 Rompański N. 92.
 Romer Michał 18.
 Rosdraschoff Joannes 123.
 Rosdraschoff Stanisław 123.
 Rosenbusch 108, 109.
 Rozdrażewscy Rozdrażewscy 123.
 Rudolf I, ces., 123.
 Rygiel, art. rzeźb., 87.
 Ryszard Antoni 61.
 Ryszkiewicz I, 124.
 Rzeczycki Kazimierz 123.
 Rzewuscy 6.
 Rzewuski Henryk 18.
 Sanders de Henri p. Dmochowski.
 Sanguszkówna Jadwiga 124.
 Sapieha Adam 23, 124.
 Sapieha Leon 124.
 Sarbiewski Maciej 124.
 Schindler Jan, ks., 125.
 Schoupe Alfons 125.
 Schroedel Norbert 11.
 Schumann Fr., odlewnik, 63.
 Seip P., odlewnik, 83, 86.
 Signio Franciszek 125.
 Siemiński Lucyan 125.
 Siemiradzki Henryk 23, 126.
 Sienkiewicz Henryk 23, 126, 127.
 Sienkiewicz Karol 9.
 Skibiński 13.
 Skirmuntowa Helena 23.
 Sklepińska, ur. Borkowska 127.
 Skrochowski Eustachy, ks., 127.

- Ślizień Henryk 18.
 Ślizień Rafał 17, 18, 85, 132, 133.
 Słowacki Juliusz 12, 13, 111, 127—8.
 Słowicki Karol 67.
 Smolka Franciszek 23, 33, 128.
 Sobieski p. Jan III.
 Sokolowski Stanisław 7.
 Sołski Stanisław 7.
 Sołtyk Michał 7.
 Sołtys B. 100, 102.
 Sowiński W. 13.
 Sozański Michał 128.
 Stachowicz Michał 11.
 Stadnicki hr. 12.
 Stanisław August, kr. p., 6, 7, 60—1
 Staśzic Stanisław 128.
 Stattler H. A. 17, 117, 136, 138.
 Stecki Ludwik 36, 97, 129.
 Stefan Batory, kr. p., 52.
 Steinman L. 18, 73, 86.
 Straszewski Floryan 129.
 Stwosż Wit 23, 129.
 Supiński Józef 23, 129.
 Święcki Wojciech 16, 18, 43, 44—6,
     48—55, 58, 61, 77, 84—7, 89, 92,
     98, 100, 103, 112, 115, 119, 125,
     131, 135, 136, 137.
 Sygietyński Antoni 130.
 Syrokomla Władysław 130.
 Szajnocha Karol 23, 130.
 Szarff, médallier, 20.
 Szela 18, 106.
 Szymanowska Marya 17.
 Szymański Benjamin, ks., 130.
 Szyndler Andrzej 18, 46, 99.
 T. B. (sygnatura artysty) 118.
 Tarnowski Jan, kasztelan konar-
     ski 131.
 Tarnowski Stanisław 33.
 Tępa 108.
 Thiebaud, fondeur en bronze, 10.
 Toeffer Szymon 111.
 Tokarzewicz Józef, (Hodi), 131.
 Topolski Floryan, ks., 13, 132.
 Treter Mieczysław 28.
 Trojanowski Wincenty 21, 79, 95,
     96, 111, 116.
 Tschirschnitz Wincenty 131.
 Turbaum Fritz 136.
 Tyollier, mincarz, 12.
 Tyrowicz J. 114.
 Tyszkiewicz Eustachy 18, 132.
 Tyszkiewicz Józef 132.
 Tyszkiewicz Konstanty 18.
 Ujejski Kornel 132—3.
 Umieński Piotr 11, 27, 47, 48, 93.
     97, 98, 107, 118, 132, 136.
 Unger Eugeniusz 92.
 Vischer Piotr 1.
 Wacław I, kr. p., 44.
 Wasilewski 110.
 Wąsowski Bartłomiej 7.
 Ważyński Aleksander, ks., 133.
 Wertheim J. 133.
 Wężyk Franciszek 133.
 Wielogłowski Kasper 134.
 Wieniawski Józef 13, 134.
 Wierzbicki Ludwik 134.
 Witkowski Franciszek 98.
 Witwicki Stefan 134.
 Władysław Łokietek, kr. p., 44.
 Władysław Warneńczyk, kr. p., 47.
 Władysław Jagiellończyk, kr. cze-
     ski i węg., 3.
 Władysław IV, kr. p., 53.
 Wodak Matylda 135.
 Wodziecki Stanisław 135.
 Wodziecki Maciej 135.
 Wojciechowski Tadeusz 135.
 Wójcicki K. W. 13, 135.
 Wolff B. M. 72, 108, 132.
 Wolski Włodzimierz 136.

- Woroniecz Jan Paweł 17, 136.
Wróblewski Zygmunt 136.
Wyspiański Fr. Michał 83.
- Zacharjewicz J. 23, 137.
Zagórski Apolinary 137.
Zaleski Bohdan 19, 20.
Zaleski D. 17, 47, 130.
Zaleski, dr. lekarz. 137.
Zaliwski Józef 18, 137.
Załuski Stanisław Andrzej 6.
Zamoyscy 9.
Zamoyski Andrzej 17, 138.
Zamoyski Floryan 138.
Zamoyski Jan 9, 138—9.
Zamoyski Maciej 139.
Zan Tomasz 18.
Zapolska Gabriela 140.
Zapolya Jan Zygmunt 3.
Zelt, numizmatyk 27, 48, 49.
- Zieliński Józef 6.
Zieliński Tomasz 6, 11, 27, 50, 55, 38.
Ztembowski Aleksander 19, 45, 86, 103, 112, 132.
Zumbusch, prof., 21, 23.
Zwierkowski 13.
Zybkiewicz Mikołaj 140.*
Zygmunt I, kr. p., 2—4, 19, 25, 48, 49.
Zygmunt August, kr. p., 3—4, 50, 51, 123.
Zygmuat III 52—3.
- Żółkiewski Stanisław 140.
Żółkowski Alojzy 141.
Żuliński Józef 141.
Żuliński Tadeusz 141.
Żuławski Jerzy 141.
Żyliński Wacław 141.
-
-

NAJWAŻNIEJSZE POMYŁKI DRUKU.

Str. 77 w. 8 od dołu, zamiast Dakowski, ma być Darowski.

Str. 45, 47, 58, 79, 83, 97 i i. zamiast Andegawenski, Jagiellonczyk,
Leszczynski, Goszczynski, Krasinski, ma być Andegaweński,
Jagiellończyk, Leszczyński, Goszczyński, Kasiński i t. d.

17

61.

22.

53.

67.

63.

62.

70.

69.

79.

71.

400.

201.

203.

209.

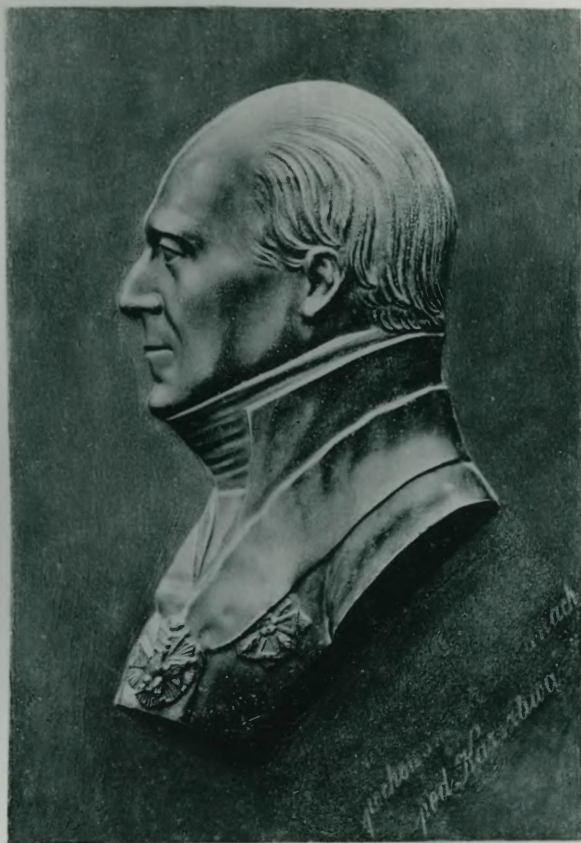
213.

319.

317.

361.

108.

190.

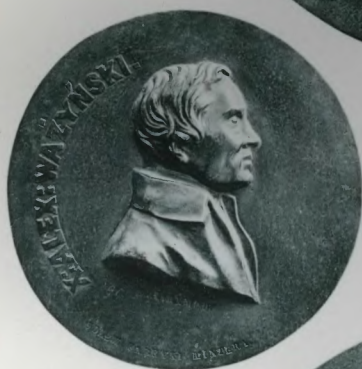

329.

378.

416.

264

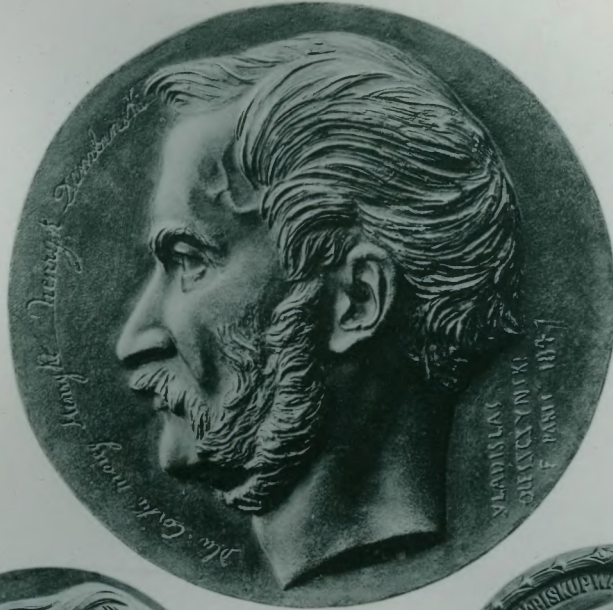

260.

326.

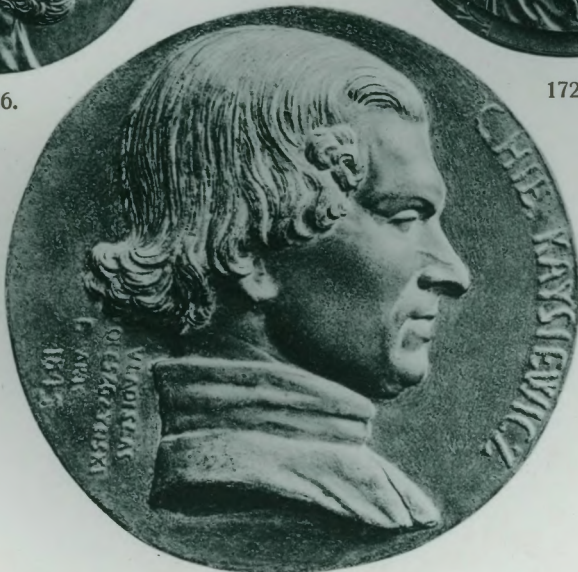
136.

236.

172.

183.

391

127.

126.

220.

192.

116.

153.

380.

397.

392.

394.

111.

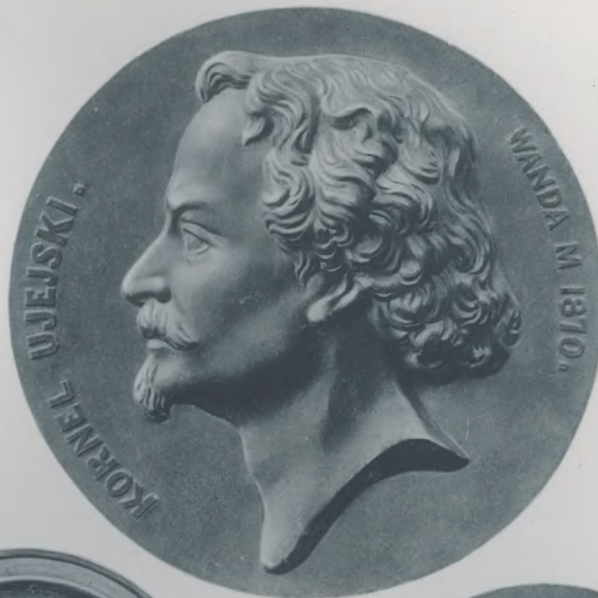
308.

374.

129.

376.

250.

312.

367.

365.

109.

143.

130.

387.

327.

223.

382.

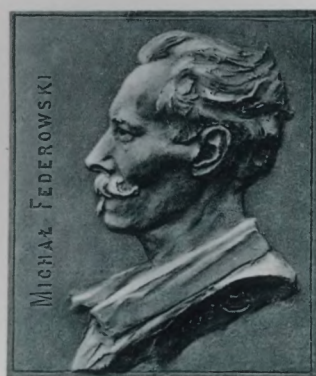
307.

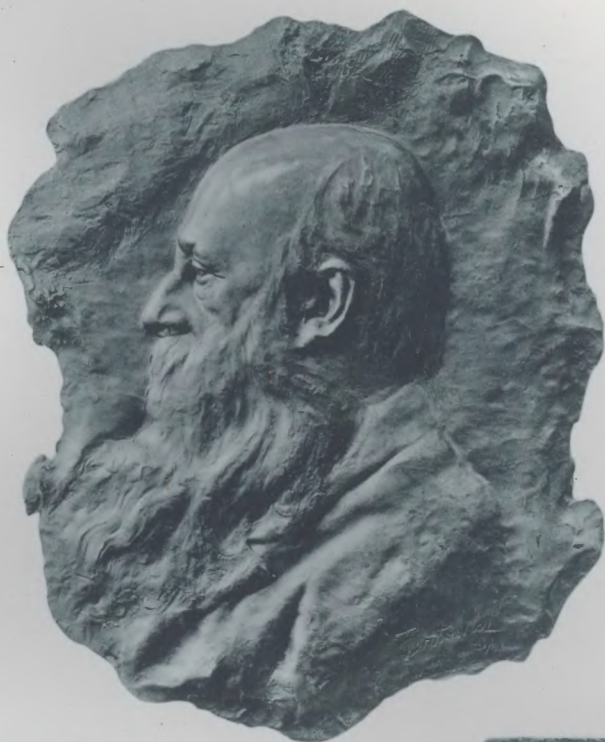
196.

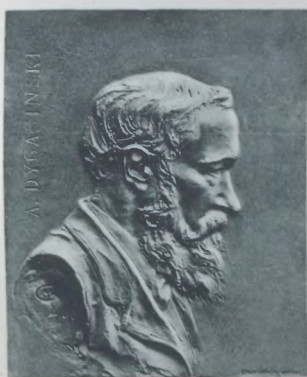
362.

151.

310.

144.

385.

159.

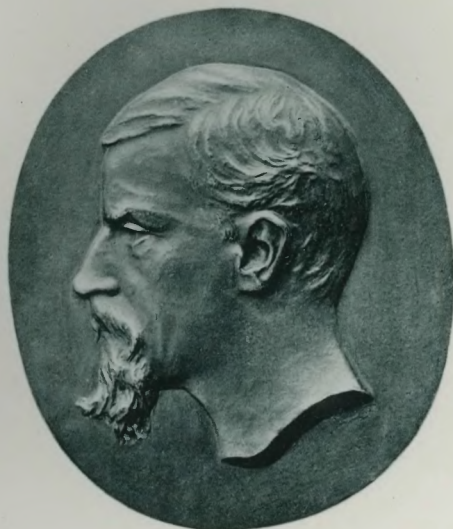

282.

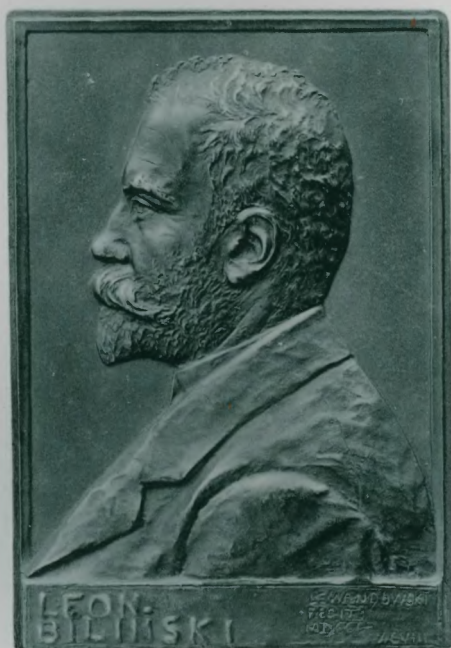

103.

350.

99.

248.

100.

295.

